

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Virtvtes Theologicæ. Libro Triplici Fidei, Spei, & Charitatis materias expono

**Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663**

Sectio II. De Charitate Dubia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80695](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80695)

adeo intrinsecè malum, quin aliquando liceat. Imo cum hæc actio de seindistincta sit, & bono vsui valeat deferuire, ac proinde ex aliqua graui causa honestari: lethale erit, huiusmodi imagines depingere ex metu mortis, vel uoluntatis. Verum amissio lucri ex abstinentia à tali pictura causa grauis minime erit. Azor. *tom. 2. 2. d. 2. q. 6. dub. 9. Valent. 10. 3. d. 3. q. 18. punct. 4. Suar. de Charit. d. 10. sect. 3. n. 9. Nauar. sum. c. 14. num. 33.*

150
Peccantes publice tenentur scandalum manifestare ob periculum, cui se exponunt, ruinæ proximi. Nec satis est, fateri, se dicto, vel facto alterum scandalum fuisse, sed speciem peccati, ad quam incitauit, fateri debet. Imo quantum fieri poterit, numerus personarum exprimens est, quibus data est ruinæ occasio, etiam si vnica vice, & vnico peccato coram eis perpetrato detur. Quia sicut explicitè inducere multos ad peccandum, auget peccatorum numerum in confessione necessario exprimens: ita prauo exemplo inducere. Filliuc. *tract. 18. num. 226. Sanchez libro primo Decalog. capit. 7. numer. 40. Layman. libro primo tract. 2. cap. 10. numer. 3. Diana p. 5. tractat. 7. resol. 3. & p. 6. tract. 6. resol. 33. Sylui. 2. 2. question. 43. artic. 3. concl. 2.*

151
Nullum peccatum est patrandum, ad vitandum scandalum proximi. Quia nullum peccatum etiam veniale in bonum aliquem finem dirigi potest: habet enim malitiam quandam respectu finis infinitam adeo, ut à nulla finis bonitate valeat exauriri: verbi gratia, men-

riti ad totam aliquam Prouinciā seruandam. Et quia quilibet debet se ipsum magis diligere, quam alterum quod non faceret, si veller potius Deum offendere, quam ut proximus offendas, permittere. D. Thom. 2. 2. question. 43. art. 7. Laym. lib. 2. r. 3. c. 13. nu. 8. & 9. Becanus 2. 2. tom. 1. cap. 17. quest. 5. n. 2 & 9. 6. Tanner. 2. 2. d. 2. q. 6. dub. 9. Valent. 10. 3. d. 3. q. 18. punct. 4. Suar. de Charit. d. 10. sect. 3. n. 9. Nauar. sum. c. 14. num. 33.

Ad scandalum infirmorum vitandum oportet facere, vel omittere quiddam sine peccato fieri, vel omiti possit. Quia præceptum charitatis vult proximo in necessitate spirituali constituto succurri, quantum commodè fieri potest: At qui ex infirmitate, vel ignorantia per nostrum factum incursum est peccatum in magno salutis versatur discrimine. Ergo. Hoc tamen intelligo, quando scandalum pusillorum aliter vitari non potest. Nam infirmi, & ignorantēs debent doceri, eisque reddi sufficiens ratio facti: quod si non acquieuerint, ac post redditam rationem, adhuc duxer scandalum, iam ad scandalum Phariseorum ex eorum malitia transit. Doctores citati.

Ad vitandum denique Phariseorum scandalum, nil necessum est facere aut omittere cum spirituali, aut temporali detrimento. Quia qui ex malitia scandalizatur, non est in ea necessitate spiritus constitutus, ut debeat cum alterius notabili detrimento adiuari. Vnde opera consilij ob huiusmodi scandalum non sunt dimittenda. D. Tho. 2. 2. q. 43. a. 7. & 8.

SECTIO SECVNDA

De Charitate, Dubia.

CAPVT XVI.

Circa Charitatis præceptum erga Deum.

DVBIVM I.

An sit speciale præceptum de aliquo actu interno Charitatis, quo Deum quis aliquando amet?

PECIALE præceptum de diligendo Deum latum esse, tenent cum D. Thoma omnes eius expofitores. Valent. 2. 2. d. 3. q. 19. punct. 1. Lorca sect. 3. d. 47. Torres d. 97.

152
De scandalis infirmorum vitando.

dub. 1. Coninch d. 24. dub. 2. num. 28. Sanchez l. 2. Decalog. 3. num. 1. Bonac. d. 3. q. 4. punct. 1.

Quia Deut. 6. dicitur, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. &c. Et quia si de fide, & spe datur speciale præceptum (ut vidimus) quomodo negandum id esset Charitati, quæ nos Deo perfectius vnit. Verum hæc solummodo probare videntur dari præceptum de habenda Charitate, utpote ad salutem omnino necessaria, at non probant dari speciale præceptum de aliquo actu amoris interno. Quæserim igitur, num sit speciale præceptum de aliquo actu interno Charitatis, quo Deum quis aliquando amet?

Non est præceptum speciale. Quia in Decalogo non continetur huiusmodi præceptum. Non ergo signum est præceptum charitatis non speciale esse aliquod speciale præceptum aliquo speciali tempore implendum, sed generale omnium præceptorum, sicuti præceptum de proximi dilectione, quod Christus Dominus dixit secundum præceptum esse, non est præceptum speciale, sed in Decalogi præceptis continetur. Porro in his duobus præceptis vniuersa lex pendet. Sic Valquez tom. de panis. question. 90. articulo. 1. dub. 4. nu. 40. Molin. p. 9. 63. art. 2. & 3. d. vni. memb. 2. Iansen concord. Enang. 2. 81. Maldonat,

¹⁶³
Eiusdem sum miss.
Fateor, proximam rationem pro secunda sententia allatam conuincere, si sumatur instans rationis physicum: at si moraliter sumatur pro aliquibus horis, vel diebus, & si non ita conuincat, suo etiam modo efficaciam habet. Nam breui illo tempore vix possunt pueri perfecte instrui in iis, quae necessaria sunt ad huius praecepti executionem. Ceterum raro vel nunquam instruuntur, quod est signum sufficiens non adesse pro illo tempore talem pueris obligationem. Admitto autem, posse aliquem cum originali peccato, & veniali tantum mori: alioque ad limbum puerorum descenditur, illique aliqua temporaria poena confusionis orta ex dilpcentia sui ob illam maculam esse puniendum. Mecum Coninch. *disputatione 24. de Charitate dubio 8. numero 40. & 41.*

D V B I V M IV.

An praeceptum dilectionis obliget pro fine vitae solam?

¹⁶⁴
Obligat pro solo vitae fine.
Solum obligat praeceptum eliciendi Charitatis actum pro vitae fine. Quia dum viuimus, Deum, habituali dilectione prosequimur: actum autem amoris elicere oportet speciale dum morimur, è quo fortasse nostra aeterna felicitas pendet. Sic Vasquez *de poenit. quest. 86. art. 2. dub. 6. num. 11.* Et hoc speculatiue loquendo indicat esse verius Sancius *in select. d. 1. num. 11.*

¹⁶⁵
Non obligat pro solo vitae fine.
Non obligat pro solo vitae fine hoc praeceptum, si pro aliquo tempore obligat. Quia hoc praeceptum imponitur ad rectam vitae institutionem, nostrasque actiones dirigendas in suum debitum finem, ad gratiam, & amicitiam cum Deo conseruandam: quae omnia potius in principio, quam in fine vitae locum habent. Ita Sanchez *lib. 2. Decalog. cap. 35. n. 8. Pal. tom. 1. tr. 6. d. 1. pun. 4. n. 4. Suar. de Char. d. 5. sect. 3. n. 1. Valentia 2. 2. d. 3. q. 19. pun. 1.*

¹⁶⁶
Primam sententiam reiicio.
Ego quidem iudico, primae sententiae Auctores immerito in illud solum tempus hanc reiciere obligationem. Vnde si Charitatis praeceptum obligat, pro aliquo tempore actum dilectionis elicere, aptius esse initium, mediumve vitae, quam finem.

D V B I V M V.

Qui semel in vita huic dilectionis praecepto satisfecit: teneturne alium actum elicere?

¹⁶⁷
Non tenetur plures actus dilectionis elicere.
Tempus huius obligationis est indeterminatum, & vnicum tantummodo. Vnde qui semel in vita huic praecepto satisfecit, non tenetur alium actum Charitatis huiusmodi elicere. Quia cum nullum tempus Deus assignet, quo diligere debeat, sed liberum homini relinquit, ut tempore à se electo obligationem exequatur; fit, mortis tempore obligatum esse si antea obligationem non impleuit; ultra illud

enim non restat aliud eligendum. Si vero iam vel semel in vita dilectionis actum gesserit, praecepto satisfecit, nec tenebitur alium actum elicere. Sic nonnulli, quos pressis nominibus memorat. Sotus *1. 1. de nat. & gra. c. 22. vers. Dicamus ergo.*

Tenetur plane elicere plures Charitatis actus, nec praecepto satisfecit vnicum in vita, vel morte eliciendo. Quia derogat admodum amicitiae diuinae, ut semel tantum in vita ad sui exercitium obliget. Nam si alia praecepta vnicuius actus contenta non sunt, sed plures exposcuntur: hoc praeceptum omnium dignissimum, vnicuius contentum erit dilectionis actus. Ita Valent. Sanchez. Sà, Coninch, & alii, quos refert, ac sequitur Cast. Pal. *tom. 1. tr. 6. d. 1. pun. 4. num. 5.*

Primam sententiam communiter ab Auctoribus reprobam omnino reiicio. Quia non solum derogat amicitiae Dei, vti secundae sententiae Doctores asseruere: sed quia permittit, in finem vitae hanc reici obligationem: neque ardeat, ibi exercendam esse, si quis antea decursu temporis illi aliquando satisfecit.

D V B I V M VI.

*An obligetur quisque quolibet die festi-
uo dilectionis huius actum elicere?*

¹⁷⁰
Obligatur quidem.
Obligatorius est externo cultu, quam interno corpore, quam mente. Sed praeceptum cultus internus, qui Deo exhiberi potest, est dilectio super omnia: ergo haec est illo tempore praecepta. Sic Sotus *in 3. dist. 27. q. vnic. ad 3. Tabien. v. Charitas. q. 10. Angel. v. Ferie num. 41. Gabr. in 3. dist. 37. quest. vnic. art. 3. Almain. q. vnic.*

Minime obligatur. Quia non quolibet honoratio interna, quae diebus festis fieri potest, praeceptum: sed solum quae necessaria est, ut ab opere seruili abstinemus, & Missae intermissum sacrificio, solum namque haec praecepta sunt tam diuino praecepto sanctificandi festa, quam Ecclesiastico. At haec praestari possunt, ut de se constat sine dilectionis actu, & ab homine in lethali existente: ergo. Ita Sanchez *lib. 2. Decalog. cap. 35. num. 8. citans D. Thomam, Nauarrum, & alios. Suar. de Char. d. 5. sect. 3. nu. 1. Coninch. disputation. 24. dub. 3. num. 43. Bonacina disputation. 3. question. 4. de Charitate pun. 2. & secundo.*

Hanc obligationem dierum festorum communiter Doctores merito reiciunt. Nullus enim est, qui de hac omissione facta die festo se acuset. Ergo credibile non est, hanc inesse obligationem: alias Parochi tenerentur suos fideles de illa monere, & ad illius impletionem excitare, quod videmus à nullo fieri.

D V B I V M

DUBIUM VII.

An obliget Charitatis præceptum, actum dilectionis elicere, cum quis adultus Baptismum recipit?

173 Obligat plane. Quia suscipiens Baptismum, se servum Christi Domini proficitur, in eiusque obsequium promittit toto vitæ tempore perseveraturum. Decet ergo ut hoc propositum diuinæ dilectionis actu obfirmet. Sic Sotus l. 1. de nat. & gra. cap. 22. casu 1. & libr. 2. de iustit. qu. 3. art. 10. Valentia 2.2. d. 3. quæst. 19. punct. 1.

174 Non obligat. Quia ad digne suscipiendum Baptismum, sufficit attritio concepta ex metu penæ, quæ amorem Dei super omnia non includit. Ita Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 35. nu. 9. Suar. d. 5. de Charit. sect. 3. n. 2. Coninch. d. 24. dub. 3. num. 44. Palao tom. 1. tractat. 6. d. 1. punct. 4. numer. 7.

175 Cum his opinor, sciens P. Valentiam instare, secundæ sententiæ fundamentum solum probari, amorem Dei super omnia non requiri tanquam dispositionem ad Sacramentum digne suscipiendum, bene tamen necessarium esse, ut quis rite, ac firmiter se Dei servum in Ecclesia Christi, cui se aggregat, profiteatur. Profecto neque ad hunc effectum iudicari, amorem Dei necessarium esse, etsi convenientissimum. Nam ipsius Baptismi susceptione cum attritione debita satis se servum Christi adultus ille proficitur, & firmum animum gerit nunquam ab illius obsequio recedendi. Neque opus est militi Christiano, omnia in Deum expelle referre. Sufficit, si virtualiter referat per propositum, quod habet, eius voluntati perpetuo obsequaturum.

DUBIUM VIII.

Quoties Sacra Eucharistia sumenda est, teneturne quis implere præceptum?

176 Quoties quis ad Eucharistiam sumendam accedit præceptum Charitatis instat, ut actum dilectionis exerat. Quia sic cum Deo intimitur, & fructum Sacre Communionis uberius percipit. Sic Bannes 2.2. q. 44. art. 1. dub. 1. ad 3.

177 Non instat ad hoc Charitatis præceptum. Quia ex D. Paulo, iuncto Tridentino solum habetur, debere se hominem probare ad Eucharistiam percipiendam media confessione, si peccati lethalis conscientiam habeat. Ita Sanchez lib. 2. Decalog. d. 35. num. 8. Azor. tom. 1. l. 9. cap. 4. qu. 1.

178 Existimo obligationem huiusmodi sine fundamento, docti Bannes venia, esse appositam. Nulli enim affirmatum est, si scripturam, & Concilia evolvat, per dilectionem actualem esse probandum peccato mortali carentem, ad

suscipiendam Eucharistiam. Unde hanc obligationem cum communi sententiam omnino reiicio.

DUBIUM IX.

An obliget Charitatis præceptum, cum quis aliquod egregium opus, difficile quidem, est aggressurus?

Obligat quidem, cum Martyrium fidelis est aggressurus, vel alium egregium opus difficile plane inire curat. Quia oportet tunc animum ad difficultates superandas Dei amore obfirmare. Sic Valent. 2.2. d. 3. q. 19. punct. 1. citans Sotum.

Minime tunc obligat Charitatis præceptum. Quia oratione, aliisque virtutis actibus potest sese fidelis communitare, nec necessarium est ad dilectionem Dei super omnia recurrere. Ita Suar. d. 5. de Char. sect. 3. n. 2. Castro Palao tom. 1. tract. 6. d. 1. punct. 4. num. 9. Coninch. d. 24. du. 3. num. 45.

Profecto eliciendi tunc dilectionis Dei actus convenientiam agnosco, obligationem autem improbo. Quia fundamento nititur, cum oratio fervens, ac Sacramentorum usus sit firmissimum cordis fidelis stabilimentum, ad difficultia quæque superanda.

DUBIUM X.

An debeas dilectionis Dei super omnia actum gerere, cum magnum à Deo accipis beneficium?

Debes profecto. Quia expedit redamare eum qui te magno beneficio donans te amare significat. Sic Sotus l. 2. de iust. q. 3. a. 10. Valent. 2.2. d. 5. q. 19. punct. 1. casu 4. Tolet. l. 4. sum. cap. 9. num. 10.

Non debes necessario. Quia ex beneficii receptione solum iure nature ad gratias exhibendas poteris obligari. Ita Sanchez l. 2. Decalog. d. 35. n. 9. Suar. de Char. d. 5. sect. 3. n. 2. Coninch. d. 24. dub. 3. n. 45. & alij.

Cum his opinor. Nam primam sententiam firmo fundamento carere iudico. Acceptio enim beneficii solum exigit (vix dixi) gratiarum actionem: & hanc non immediate post beneficium acceptum; potest namque gratiarum actio absque lethali aliquandiu differri.

DUBIUM XI.

An præceptum Charitatis obliget, quoties quis blasphemantes exaudit?

Obligat plane. Quia blasphemia Deo gravis inferitur iniuria, quæ quidem medio dile

SECT. II. De Charitate, Dubia. 143

quod Sacramentum teneris peccatum ab animo expellere, ut digne ministres verbi gratia, Baptismum, aut Pœnitentiam: quod nisi media attritione cum Sacramento Pœnitentiæ, vel contritione, quæ amorem Dei super omnia includit, fieri non potest. Si igitur tunc hæc media omittas assumere, & Sacramenta ministres non aduersus Charitatem, sed aduersus Religionem delinques; quia ex Religione obligatio dilectionis actum eliciendi, ortum habebat, casu quo Pœnitentiæ Sacramentum non recipiebas. Porro de hac obligatione non est sermo, sed de illa, quæ per se, & ex vi Charitatis oritur. Hæc ergo obligatione existimo, quælibet ad altum teneri non singulis annis, sed aliquoties in vita, ita ut non multo tempore hoc exercitium differatur. Signare autem tempus hoc fieri non potest, sed prudentis arbitrio est mensurandum. Reputarem vero trium annorum dilationem grauem esse. Nam qui tanto tempore diuinam bonitatem non reclamant, eam contemnere videtur, & in periculo eam offendendi, & humanis rebus postponendi constitui. Mecum Coninch. disp. 24. dubio 3. num. 53. Suarius de Charitate. d. 5. sect. 3. num. 4. Monerim tamen, raro quemlibet fidelem, nisi deprauatus sit moribus, huius peccati reum existere; quia sæpe conatur contritione, se ad absolutionem disponere, sæpeque beneficia diuina, & summam bonitatem confiderat quibus ad effectum debitum amicitiae excitatur.

CAPVT XV.

Circa præceptum Charitatis erga proximum.

DVBIVM XV.

Obligamur ne ad aliquem amorem internum erga proximum ex Charitate procedentem?

197 **RESPONDO**, nos obligatos esse ex Charitate proximum sicut nos ipsos diligere. *Matth. 22. Diliges proximum tuum sicut te ipsum.* Vbi particula *sicut* non qualitatē, sed similitudinem denotat, quod frequens est in Scriptura *Ioann. 13. & 15.* Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem, sicut dilexi vos. *D. Thom. 2. 2. quæst. 44. art. 7. Athan. serm. 4. contra Arrian.* Quæsierim vero, num obligemur ad aliquem amorem internum erga proximum ex Charitate procedentem?

198 **Obligamur** quidem. Quia Dominus eodem modo de præcepto dilectionis proximi locutus est, ac de præcepto dilectionis Dei. *Matth. 22. Diliges Dominum Deum tuum, &c. Hoc est maximum, & primum mandatum.* Mox subiungit, *Secundum autem simile est huic, Diliges pro-*

ximum tuum sicut te ipsum. Sed præceptum dilectionis Dei obligat ad actum internum: ergo & præceptum dilectionis proximi ad actum internum obligabit. Sic nonnulli Euangelij Expositores.

Non obligamur. Quia ex Charitate solum tenemur diligere Deum, vel proximum, quatenus talis dilectio illorum cedit in bonum: at actus internus dilectionis in proximum in bonum proximi non cedit cum illi incognitus sit: cedit autem in honorem Dei, cui omnia patent: ergo respectu Dei tenemur amorem internum gerere, & respectu proximi solum quatenus est necessarius ad vitandum odium, vel ad opera misericordiae, & beneuolentiæ signa illi debita exhibenda. Ita Scot. in 3. dist. 30. §. *Quantum ad hoc.* D. Thom. 2. 2. quæst. 25. ar. 8. in corp. Lorca 2. 2. sess. 10. disp. 58. numero 10. Suarius de Charitate, disp. 5. sect. 4. num. 4. Coninch. d. 24. dub. 4. concl. 1. & 2. numer. 66. & 67. & alij.

Profecto primæ sententiæ ratio omnino conuincit, obligatos nos esse proximum amare, illiusque bonum expetere: sed huic obligationi crediderim fieri satis amore ipsius Dei, qui saltem virtualiter est amor proximi iuxta illud 1. *Ioann. 4. Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligunt Deum, diligant, & fratrem suum.* Nam qui Deo placere in omnibus intendit, eiusque exequi voluntatem, necessario salutem proximi velle debet, illamque procurare, prout nouerit Deo placere. Amare autem proximum amore interno distincto ab amore ipsius Dei, non obligamur, nisi forte fuerit aliquando necessarius ad aliqua debita opera exhibenda.

DVBIVM XVI.

Si proximus offensus ultra humilem veniam petitionem veniam iniuriæ tibi illata satisfactionem offerat sufficientem: vel iniuriæ talis sit conditionis, ut nequeat reparari, uti in nece filij, cui parentis contingit: poterisne actionem iniuriæ coram Iudice prosequi?

Certum est ex fide te obligatum esse tam iure naturæ, quam diuino peccatores, & inimicos diligere. Quia sunt vere proximi ad Dei imaginem creati, & supernaturalium capaces honorum, ob quæ digni amore oblectantur. Ex hac obligatione inferitur, te non posse peccatori, aut inimico velle malum aliquod, quia malum illius est. Quia hoc intrinsece malum est, & nulla ratione valet honestari. Et obligatum esse iniurias remittere toto ex corde, etiam si offensus non petat, hoc est, obligari à volitione vindictæ abstinere, quia malum iniuriantis est: imo te ita cum inimico portare, ut neque ipsi, neque aliis præbeas suspicandi fundamentum, te adhuc fovere inimicitias: Quia ex obligatione Charitatis teneris nemini scandalum excitare. Vnde non licet inimicum, quia inimicus est ab oratione, auxilio, beneficio

199
Non obli-
gamur.

200
Auctoris
resolutio.

CHAR
MOR.
VI. VII.
IV

201
Nonnulla
suppono.

neficio excludere. Et salutantem refutare, si inimicitiae publicae sint, & antea refutare solitus fueris. Et ei veniam petenti aliqua exhibere signa, quae significes, eum in amicitiam recipere. Quia omisso talis signi in ea occasione odij existeret documentum. Profecto in hac amicitiae significatione non comprehenditur satisfactio debita pro iniuria remissionem. Quia non obstante petitione veniae poterit offensor satisfactionem debitam coram Iudice petere. Quia petit quod sibi debetur, & quod Iudex tenetur facere. Certa haec. Dubito autem, num possis coram Iudice actionem iniuriae prosequi, si offensor ultra humilem veniae petitionem iniuriae tibi illatae sufficientem satisfactionem offerat, vel iniuria talis sit conditionis, ut reparari nequeat, ut in filij, aut parentis nece contingit?

202 Non poteris. Quia Cap. Si quis constitutus, distinct. 90. Fabianus Papa dicit: Si quis, ob iniuriam acceptam graviter contristatus est, & satisfactionem oblatam noluerit admittere, gravissimis poenis ad id est compellendus. Et quia videris ex affectu vindictae in actione illa, post satisfactionem oblatam persistere. Sic Beza parte prima summa casu decimo. Azorius parte tertia, libro duodecimo, capite decimo tertio, questione septima, inclinatur Sylvest. v. Charitatis, questio. 9.

203 Poteris sane. Quia Iudices sunt constituti à Republica, ut delinquentes puniant, & offensas satisfactionem exhibeant: ergo offensus hanc punitionem postulans, hanc satisfactionem exquirens, non petit aliquid illicitum, sed potius quod iustitiae vindictae est conforme. Ergo huiusmodi petitio non debet in signum vindictae reputari. Ita Suarius de Charitate disputatione quinta, sectione quinta sine. Coninch. disputatione vigesima quarta, dubio sexto, numero 103. Lorca 2. 2. sectione tertia, disputatione vigesima quinta, numero tertio. Bonacina disputatione 3. questione 4. de Charitate puncto tertio, numero quinto. Sancius in select. d. 2. numero 11.

204 Iudico, primam sententiam regulariter consulendam esse. Quia rarus est, qui ex amore iustitiae, & non ex vindictae affectu punitionem iniuriantis petat. Attamen si protestetur, non ex affectu vindictae, sed iustitiae accusationem instituire, & punitionem iniuriantis petere: urgendus quis non est, ut desistat, neque ob id est absolutio deneganda. Addiderim cum Sancio, non solum tibi esse licitum, coram Iudice vindictam iniuriantis petere, hoc est, debitam punitionem: sed etiam à Deo, dummodo in petitione vindictae ultra meritum culpae non excedas. Quia petis quoddam virtutis opus scilicet delinquentis punitionem factam ab eo, qui potestatem exerit puniendi. Porro Cap. Si quis constitutus, solum probat, graviter compellendum esse eum, qui satisfactionem iniuriantis non vult admittere, ut odium deponat. Sic explicat Valentia 2. 2. disputatione tertia, questione secunda, puncto secundo, circa finem.

DVBIUM XVII.

An peccet quis contra Charitatem, si constitutus in aequali necessitate bonorum, quae ex obligatione conservare debet, ut vita, & corporis: cedat sui conservationi: ut vita, & corpus proximi conservetur?

Scio, pro bono Reipublicae debere quemlibet fortunae bona, imo & vitam expendere. Scio, non teneri in aequali sua, & alterius necessitate alium sibi praeferre. Scio, in bonis fortunae posse praeferre sibi proximum. Dubito vero, an peccet contra Charitatem, si constitutus in aequali necessitate bonorum, quae ex obligatione conservare debet, verbi gratia, vitae, & corporis: cedat sui conservationi, ut vita, & corpus proximi conservetur?

Peccat quidem. Quia Charitas obligat propriam, & alienam vitam conservare, & ceteris paribus prius obligat propriam, deinde alienam. Quia propria vita magis est cuque coniuncta. Ergo contra Charitatis obligationem praecedit, qui hunc ordinem perturbat: ergo peccat. Sic Diu Thom. 2. 2. questione vigesima sexta, articulo quarto, Paludanus in quart. distinctione decima quinta, questione tertia, articulo secundo, conclusionem tertia. Gabriel. ibidem distinctione decima sexta, questione quarta, articulo secundo, conclusionem prima, & Diu. Augustin. l. de mend. c. cap. 6. ait: Si quis exponat vitam corporalem propriam pro vita corporali alterius, iam non diligit proximum sicut se ipsum, sed plusquam se ipsum; quod sane doctrina regulam excedit.

Minime peccat, sed potius opus gerit laudabile. Quia non tenetur quis propriam vitam ita conservare, quin possit eam periculo ob alium honestum finem exponere: Sed conservare vitam proximi est finis honestus, & proprius virtutis Charitatis, & fortitudinis: ergo non peccat, si ob hunc finem vitam propriam exponat. Sic Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 6. numer. 2. Coninch. disputation. 25. dubio 6. numer. 81. citans alios.

Ego quidem vni, & alteri sententiae adhaereo verum utique continenti. Prima enim praecedit, quoties nulla specialis ratio adest vitam propriam exponendi, nisi alienae conservatio, ut contingit, cum illam quis exponit non pro amico, nec benefactore, nec Reipublicae necessario: sed pro extraneo. Secunda vero procedit, cum aliqua specialis intercedit ratio, scilicet ostendere amico debitum officium, gratificari illi beneficia, alicui vilitati communi providere. Quia tunc non amat proximum quis plusquam se, sed opus virtutis praeter vitam diligit. Huius mentis inuenio esse Suarium d. 9. de Ch. sect. 3. n. 7. & Valentiam 2. 2. d. 3. qu. 4. concl. 3. Et hic dicendi modus Ferdinando à Castro rem. 1. tract. 6. d. 1. punct. 8. num. 5. & mihi probabilior apparet.

D V B I V M XVIII.

Teneturne quis unum proximum præ alio diligere?

¹⁰⁹ ^Non tenetur. Quia Divus Augustinus l. 1. ^Non tenetur. ^{de Doctr. Christ. cap. 28.} fatetur: Omnes homines æque diligendi sunt, sed cum omnibus prodesse non possis huiusmodi consilium est, qui pro locorum, vel temporum, vel quorumlibet rerum opportunitatibus restrictus tibi quasi quadam sorte iunguntur. Vbi distinguit Doctor eximius dilectionem à beneficentia, & in dilectione affirmat omnes debere esse æquales, sicut in beneficentia. Quod clarius dicit ad cap. 6. Galat. Operamur bonum ad omnes, maxime ad domesticos fidei. Omnibus, (inquit,) pari dilectione vita optanda est: etsi non omnibus eadem possint exhiberi dilectionis officia. Sic Augustinus.

¹¹⁰ Tenetur quidem aliquando unum præ alio diligere. Quia unus præ alio sibi, & Deo coniunctior est. Quod non solum intelligendum est de dilectione in effectu, id est, in exteriori beneficentia: sed etiam in affectu. Ita D. Thom. 2. 2. q. 26. art. 6. Valen. 2. 2. disp. 3. q. 4. punct. 4. Torres disputat. 76. Suarius de fide, disput. 9. section. 4. a. numer. 2. Coninch. disput. 25. dubio 8. numer. 112. Bonacina disput. 3. q. 4. de Charitate punct. 5.

¹¹¹ Hanc sententiam certam omnino esse iudico. Quia in effectu non potest aliquem quis præ alio diligere, quin simul in affectu illum præ alio diligat. Diligere enim in effectu unum præ alio est conferre illi bonum aliquod, altero omisso. Haud aliter in affectu unum præ alio diligere est, velle conferre illi bonum, omisso altero. Ergo impossibile est, te posse, & teneri unum proximum præ alio in effectu diligere, quin simul in affectu tenearis. Nec obstat Augustinus. Omnes enim ex parte nostra sunt æqualiter diligendi, quia omnibus debemus velle æque benefacere, si omnibus possimus. At casu, quo omnibus non possumus prodesse, tenemur coniunctiorem minus coniuncto præferre, & hoc velle.

D V B I V M XIX.

An coniunctio spiritualis sit naturali præferenda in spiritualibus?

¹¹³ ^Certum mihi, in necessitatibus temporalibus debere patrem carnalem spirituali præferri: & filium naturalem spirituali subdito: & sic de reliquis. Quæsierim veto, an coniunctio spiritualis sit naturali præferenda in spiritualibus, verbi gratia, an pater naturalis præferendus spirituali sit, & filius naturalis spirituali, nempe subdito in spiritualibus necessitatibus?

¹¹⁴ Præferenda est spiritualis coniunctio. Quia in spiritualibus bonis videtur pater spiritualis nobis coniunctior, quam carnalis. Sic Bonacina. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

d. 3. q. 4. de Charit. pun. 5. Abul. in Matth. qu. 66. Reginald. lib. 4. num. 317. Valentia 2. 2. d. 3. q. 4. punct. 5.

Minime est præferenda. Quia carnalis coniunctio non solum obligat ad providendum sic coniunctis in bonis temporariis, sed præcipue in spiritualibus, utpote magis necessariis: ergo obligat ad præferendum hos sic naturaliter coniunctos eis, qui solum extrinsecè, & in spiritu sunt coniuncti. Ita Suar. d. 9. de Charitate. sect. 4. n. 19. Coninch. disp. 25. dub. 8. numer. 112. & alij apud ipsos. Palao tom. 1. tract. 6. d. 1. pun. 10. num. 7.

²¹⁵ Fateor me decreuisse, primam defendere sententiam, cum Divi Ambrosij hæc verba perlegi l. 1. offic. c. 8. Neque enim minus vos diligo opinor. quos in Evangelio genui, quam si in coniugio suscepissem: non enim vehementior est natura ad diligendum, quam gratia. Plus certe diligo: & debemus quos perpetuo nobiscum putamus futuros, quam quos tantum in hoc seculo. Attamen re attentius considerata, existimo, Ambrosium loquentem esse de amore quo ipse spirituales filios prosequatur, non de obligatione illos præ aliis amandi. Cum autem dicit, plus esse diligendos, quos perpetuo nobiscum putamus futuros, quam tantum in hoc seculo: exponi potest Divus loquutus vel de amore complacentiæ, vel certe extra casum necessitatis: vel non comparasse spiritualiter coniunctos cum iunctis carnaliter: sed absolute sanctos cum peccatoribus, & tunc certum est, sanctos esse magis diligendos.

D V B I V M XX.

An cum consanguinei minus sancti, vel forte peccatores sint extraneis sanctioribus præferendi?

²¹⁷ ^Præferendi non sunt, sed sanctiores extranei. Quia hi sunt Deo magis coniuncti: sed charitas primò Deum respicit: ergo primo eos non respicit, qui Deo sunt coniunctiores. Et quia sanctiores à Deo præ aliis diliguntur: ergo qui eos præ consanguineis minus sanctis, vel peccatoribus diligeret, se divinæ voluntati conformaret. Sic Gabr. in 3. disp. 29. a. 2. concl. 7.

²¹⁸ Non sanctiores extranei, sed consanguinei minus sancti sunt præferendi. Quia ex charitate obligamur sanguine iunctis, quia nobis iuncti sunt, succurrere: At sanctitas hanc obligationem non inducit: ergo. Ita Suarius de Charitate disputation. 9. section. 4. num. 19. Coninch. disputation. 25. dub. 9. numer. 140. ex Diu. Thom. communiter recepto 2. 2. quasi. 26. artic. 7.

²¹⁹ Existimo, consanguineos, etsi peccatores sint, sanctioribus extraneis esse præferendos. Hoc defendo. tum in spiritualibus, tum in temporariis in casu necessitatis. Quia Charitas naturam perficit, sed natura inclinat amare nobis sanguine, coniunctos, potius quam meliores, ac sanctiores: ergo sunt in dilectione præferendi. Fateor sanctiores esse Deo magis coniunctos, & obiecta magis diligibilia secundum se: ac proinde magis amanda amore complacentiæ.

N tæ

ria, non approbationis. At non sunt obiecta, quae ex obligatione sint magis diligenda amore absoluto, & appetitativo. Alias obligatus effectus sanctiores diligere illisque providere potius quam ubi in peccato existenti.

DVBIUM XXI.

An frater amico, & benefactori preferendus sit in extrema necessitate?

220
Nonnulla
Premissa.

Sæpe amicitia ita arcta esse potest, & beneficentia ita eximia, ut coniunctionem con sanguinei intra secundum gradum equincat. Solum est dubium de consanguineis in primo gradu, nempe de filio respectu patris, & de patre respectu filij, & de fratribus inter se: an hi necessariò præferri debeant semper amico, ac benefactori insigni? De patre, filio, & vxore ferè omnes Doctores sentiunt, esse necessariò præferendos cuilibet amico, & benefactori ob horum strictissimam coniunctionem. Solum casu, quo pater, filius, & vxor obligationi sui muneris non satisfecerint: sed potius contrarium agere procurauerint, existimant plures Doctores, nos posse amicum, & benefactorem insignem illis præferre, non tamen ad id teneri. Suarius *disputatione nona, de Charitate sectione quarta, numero decimo quinto, & alij. At in presenti fratrem comparo cum amico, & requiro, num in extrema necessitate frater amico sit præferendus?*

221
Præferendus est. Quia Prouerb. 8. dicitur, *Vir amabilis ad societatem magis amicus erit, quam frater.* Unde raro erit lethale piaculum amico, & benefactori fratrem postponere. Sic Lorca 2. 2. *quaestione vigesima sexta, articulo, 9. numero, 4.*

222
Non est
præferendus.

Non est præferendus. Quia fraternitatis coniunctio est nimis stricta, quam derogari non decet ob quæcumque signa amicitiae, & beneficentiae. Profecto ad exaggerationem amicitiae alicuius vitur fraternalis dilectionis comparatione, & dicimus, illos amare, ac si fratres existerent: ergo fratres amicis sunt necessariò præferendi. Ita D. Thom. 2. 2. *quaestione vigesima sexta, articulo sexto, & nono, Coninch disp. 25. dub. 9. num. 153, Valent. 2. 2. disp. 3. qu. 4. num. 5. Palao tom. 1. tract. 6. d. 1. punct. 10. num. 11.*

223
Auctoris
resolutio.

Ego existimo, semper esse lethale, in extrema necessitate amicum, vel benefactorem fratri præferre, nisi casu, quo frater iura fraternitatis violasset, vel amicus esset insignis admodum benefactor. Neque putarim Prouerb. testimonium huic doctrinae obstat. Ibi enim solum significatur societate amici nos amplius delectari, quam cuiuslibet consanguinei; vel significat, interdum amicum esse nobis fideliores, & utiliores fratre. Ex quo tamen non sequitur esse in necessitate præferendum.

DVBIUM XXII.

An mater sit patri in dilectione præferenda?

Comparo iam coniunctos in eodem ordine, quosnam debeas præferre, cum omnibus occurrere non possis. Et quidem communis sententia est, in coniunctione naturali patrem omnibus esse præferendum, secundo matrem, tertio vxorem, quarto filios. Quia illo ordine sunt tibi coniunctiores. Coninch. d. 25. *de Charitate dub. 9. num. 149. Bonacin. disputat. 3. quaestio. 4. punct. 5. num. 2. Valentia 2. 2. dispensation. 3. quaestio. 4. punct. 5. Suarius dispensation. 9. section. 4. à num. 5. Quæserim vero an hic communis ordo possit inuerti, ut mater patri sit præferenda?*

Præferenda quidem est patri. Quia mater magis amat filium, & in eius educatione plus laborat. Sic aliqui Doctores, quos pressis nominibus memorat Cast. Pal. *civandus.*

Minime patri præferenda est. Quia pater est filij præcipuum principium, ob cuius causam tenetur arctius, quam mater filio providere, & illius curam gerere. Ita Coninch, Bonacina, Valentia, & Suarius ubi supra, Casto Palao tom. 1. tractat. 6. disputat. 1. punct. 10. numero 13.

Iudico retinendam esse communem sententiam. Nec enim ratio pro prima sententia adducta præponderat ei, quam pro secunda indicauit.

DVBIUM XXIII.

An vxor sit præferenda parentibus?

Est præferenda. Quia Gen. 2. dicitur, *Quem obrem relinquet homo patrem suum, & matrem, & adhaerebit uxori suae.* Et Matth. 19. *Domini duo sunt, sed una caro.* Sed quilibet se ipsum præferre debet parentibus: ergo etià vxorem. Sic nonnulli apud Castro Palao tom. 1. tract. 6. disp. 1. punct. 10. num. 13.

Præferenda non est. Quia esto sit marito intimo vinculo coniuncta, parentes sunt filiorum præcipuum principium. Ita ex communi sententia Palao tom. 1. tractat. 6. disputat. 1. punct. 10. numero 13.

Idem affirmo. Nam primæ sententiae fundamentum solum probat, quoad electionem statutus vxorem esse præferendam, & quoad ea, quæ ad domus gubernationem pertinent: non tamen quoad extremam necessitatem.

DVBIUM XXIV.

An filij sint parentibus præferendi?

Præferendi sunt parentibus. Quia amor filiorum est antiquior, & cura illis providendi præferenda est.

arctior est in patre, quam in filio respectu parentis iuxta illud 2. Corinth. 12. Nec enim debent filij parentibus thesaurizare, sed parentes filiis. Sic Valentia 2. 2. disputat. 3. quest. 4. puncto 5.

²³² Praferendi non sunt filij parentibus in causa necessitatis. Quia beneficium à patre acceptum est omnium maximum: siquidem ex illo esse hauius. Ergo sicut Deus omnibus praefendus est, quia nobis contulit esse; ita suo modo pater omnibus debet praeferi. Ita Coninch. d. 25. dub. 6. num. 146.

²³³ Credo parentes semper esse filiis praehabendum. Fatetur appetitum sepe inclinare magis ad filiorum amorem, quam parentum: eaque de causa facilius patrem amare filium, quam e contra: non tamen inde inferitur, patrem non esse praefendum: cum Charitas, & inclinatio naturalis rationalis ad patrem potius, quam ad filium propendeat. Nec contrarium ex Pauli testimonio colligitur; solum enim probat, extra necessitatem filios, praecipue non emancipatos esse parentibus praehabendos; quia filiis sub cura, ac providentia parentum existentibus, non tenetur pater tum in temporalibus, tum in spiritualibus providere, & pro maiori illorum profectu inuigilare. Addo, neque etiā extra necessitatem in temporalibus teneri filium, etsi possit, prius aliis filiis providere, quam parenti; quia providendo parenti providet, & sibi: cum bona parentis iure hereditatis ad ipsum deveniant, & nemo tenetur aliis cum iactura propriorum bonorum extra necessitatem occurrere.

DUBIUM XXV.

An filij sint praeposendi uxori?

²³⁴ Sunt praeposendi. Quia vxor propter filios gignendos assumitur. Ergo filij sunt uxori praeposendi. Sic Valentia 2. 2. disputat. 3. quest. 4. puncto 5.

²³⁵ Praeposendi non sunt. Quia vxor est filiorum principium: & quia marito est intimo vinculo coniuncta: ergo in necessitate filiis est praeposenda. Ita Suar. d. 9. sect. 4. nu. 5. Bonacin. d. 3. q. 4. puncto 5. num. 2. Coninch. d. 25. dub. 6. n. 146. & alij.

²³⁶ Cum his probabilis opinor. Neque enim vxor solum propter filios assumitur, sed ad vitæ solatium, & societatem. Copula autem est, quæ propter filios gignendos, vel sedanda tentamina tantum est assumenda. Monuerim autem, inter hos consanguineos adeo stricte iunctos, mortale non esse assignatum ordinem invertere, (si patrem, & matrem excipias extrema necessitate laborantes.) Quia excessus coniunctionis non est ita gravis: & quia non est satis constans, qui excedant. Quia ultra vinculum coniunctionis naturalis, addidit benevolentiae vinculum. D. Thom. qu. 26. art. 10. Reginald. l. 4. n. 311. Bonacin. disp. 3. q. 4. puncto 5. numer. 2.

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

DUBIUM XXVI.

An possit quis peccatorem extrema necessitate laborantem iusto eadem affecto praeferre?

²³⁷ Non potest. Quia id praecipere videtur Apostolus ad Gal. 6. Dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime ad domesticos fidei. Id est ad eos qui vere fideles sunt credendo scilicet, & operando. Ergo iustus extrema affectus necessitate prius est succurrendus, quam peccator. Haud igitur potest quis peccatorem iusto praeposere. Sic Coninch. d. 25. dub. 9. n. 142.

Potest quidem. Quia in peccatore est aternæ damnationis periculum, quod in iusto non adest. Ita Bonacin. disputat. 5. questio. 4. puncto 5. num. 3. sine.

Ego quidem existimo, cæteris paribus fidelem, & iustum infidelis, ac peccatori esse praefendum: sicut & magis iustum minus iusto. Quia in illo genere coniunctionis arctius nobis coniunguntur. Cæterum credo, nos posse (etsi non teneamur) peccatorem temporali necessitate extrema affectum iusto praeposere. Quia in peccatore videtur simul cum corporali necessitate spiritalis adeste. Plura mitto, te ad Volumen de Praeceptis Decalogi remittens, ubi plura digessi.

CAPVT XVI.

Circa externum Charitatis effectum, qui est Eleemosyna.

²⁴⁰ **V**ARIOS enumera Charitatis effectus, alios internos, externos alios. Interni sunt contentia, desiderium, gaudium in bono Dei, & proximi, misericordia in proximum, quæ in compassione alienæ miserie consistit: de quibus nil speciale annotandum occurrat. Lege D. Thom. 2. 2. qu. 27. 28. 29. & 30. ubi eos apprimè exponit. Alij sunt effectus externi, quorum primus est generalis scilicet Beneficentia, quæ, ut ait Doctor Angelicus q. 31. communiter receptus, consistit in faciendo alii bene. At quia dupliciter proximo facere bene potes, corporaliter scilicet, & spiritualiter: ideo Beneficentia in corporalem, & spiritualem diuiditur. Corporalis Beneficentia sibi nomen Eleemosynæ arrogat: spiritalis vero Correctio vocatur. Et iuxta hanc diuisionem primo de Eleemosyna, deinde de Correctione sermo procedet.

DUBIVM XXVII.

An in extrema necessitate ex necessa-
sariis statui, & superfluis natura
tenetur quis proximo
subvenire?

241
Certa reco-
lo.

Recolo ex *section.* 1. triplicem esse proximi necessitatem extremam, grauem, & communem: vna, ex quibus facienda est eleemosyna, alia esse necessaria, alia superflua: non esse obligationem ex Charitate proximum egeum inquirendi, sed sufficere, si paratus sis ei subuenire, dummodo Praeatus non existas: obligationem ex Charitate solum esse, quando proximus necessitatem patitur alias non subleuandam. Quaesierim verò, num in extrema necessitate ex necessariis statui, & superfluis naturae teneatur quis proximo subuenire?

241
*Tenetur
quidem?* Tenetur quidem. Quia alias nullum esset elemosynæ præceptum, si pro hoc tempore non obligaret concientia statui, quæ naturæ necessaria non sint, ergo non tribuere. Neque Charitati fieret satis, si bona temporaria tibi non simpliciter necessaria pro vita proximi non expenderes. Sic fere omnes Doctores cum D. Thom. 2. 2. qu. 3. 2. art. 5. in corp. Medin. de elemosyn. qu. 3. verum. Valentia 2. 2. disp. 3. qu. 9. p. 101. 4.

243
Non tenetur. *Quia non videtur obligan-*
dam esse vitam proximi conseruare cum tam
grauis sit detrimento, quale est fieri miserum.
Et quia non obligatur arctius vitam proximi
conseruare, quam propriam, sed propriam non
tenetur conseruare cum proprii status amissi-
one : alias omnes opes deberent in curatione
alicuius infirmitatis expendere, si hac via sa-
nandum sciret, & de contra moritutum. Et quia
Reipublice vitilius videtur nobilem retinere
statum, quam priuatum pauperem de vini ex-
cedere. Ergo non tenetur quilibet nobilis, ac-
dites a suo statu cadere, vt vitam cuiuslibet
conseruet. Ita Coninch. *disputatione vigesima*
septima, dubio octauo. a numero 134. Castro Pa-
lao tom. 1. ar. 4. 6. disputation. 2. punct. 2. nume-
ro sexto.

244 Profecto si bona expendenda sint tuo, tuo-
rumque ita necessaria, vt absque illis nulla ra-
tione conseruari possit status: sed necessario ab
illo cadere debeas: censeo esse satis probabili-
ter non esse obligatum ea proximo particulari
extremam necessitatem patienti elargiri. Non
enim obstat, vitam esse bonum longe nobilius
cunctis fortunæ bonis, vt tenearis omnia tua
bona pro vita cuiuslibet expendere; quia si non
potes ea expendere, quin tuam vitam miseram
efficias, non teneris te miserum reddere, vt
alium in vita conserues. Esset enim obligare te
ad malum æque graue sustinendum, quale est
illud quod à proximo vitare contendis: quod
nullo modo Charitas dicere potest. Imo cre-
derim, te non esse obligatum magnas diuitias
expendere, verbi gratiâ, ter, vel quatuor malle
aureos pro cuiuslibet priuati vita redimenda,
etiâsi obinde ab statu cadere non debeas.
Quia illi sumptus in morali estimatione, &

quoad Reipublicę utilitatem pretiosior privata
ti hominis vita est. Coninch. *disputatione 27.*
num. 143.

D V B I V M XXVIII.

*Extra necessitatem extremam obligaturne
quis eleemosynam facere sub gravi
periculo?*

Non obligatur. Quia Charitas quem obli-
gare non potest ad subueniendum pro-
ximo astricti vinculo, quam ad subueniendum
sibi: At sibi non est obligatus subuenire in gra-
ui necessitate, sed eam libenter pati propter
Deum potest: ergo nec proximo tenetur. Certe
si graui proximi necessitati esset quis obliga-
tus succurrere, cum hæ necessitates sæpius oc-
currant, non posset filiis thesaurizare, nec ad
fundandam Ecclesiam, (verbi gratia,) oblerare
diuitias. Sic Gabriel, *in d. diffinit.* 16. *quæst.* 4.
2. conclus. 1. *Medin. C. d. de penit. tractat.* 3. *quæde*
necess. dandi elemos. *Gerfon. 2. part. al. h. 11.*
littera O. & alij plures, quos referunt Valquez
opus. ul. de elemos. in cap. 1. d. b. 3. *Suarus disp.*
sect. 1. & *Coninich. disp.* 27. *dubio 3. numero 18.*
Est probabilem reputat. *Bonacin. d. 3. q. 4. penult.*
6. num. 8.

Obligatus quidem, si superflua stami ha-
beat. Secus si solum necessaria habeat statui.
Quia iure gentium dominia rerum intro-
ducta: ut credendum est, esse taliter introducta,
ut quisque assumat, quæ sibi necessaria sunt, re-
liqua egentibus distribuât: alia inordinata esset
rerum diuisio, & contra ordinem Charitatis:
ergo ex eo præcisè, quo quis habeat superflua,
cogitur in pauperes distribuere. Ita Caietan.
2.2. *question. 32. artic. 5.* Valentia 2.1. *disputat.*
3. *question. 9. artic. 4. §. 2.* Bannes ibi, *quest. 32.*
artic. 1. dub. 2. Torres *disputation. 81. dubio 2.*
Reginaldus *lib. 4. num. 251.* Lorca 2.2. *dispositio. 19.*
numero decimo quarto, & vigesimo secundo, Bo-
nacin, *citat. num. 8.*

Ego autem existimo eum obligari sub gravi
piculo elemosynam nisi elargiri proximo gravi-
ter indigenti ex superfluo statui premissa Quia
Charitas illum obligat, ut proximi grane dam-
num evitare procurat, quando sine gravi dam-
no proprio id agere potest: ideoque si domum
proximi confligare aspiciat, & facile, quis va-
leat impedire: mortaliter delinquit, si non im-
pediat: sed expendendo aliqua bona, quae illius
praesentii statui necessaria non sunt, & ex alio
capite quantitatis magnae non sunt, haud gra-
ue patitur incommodum: Igitur ea expendere
tenebitur. Suar. mecum d. 7. *sec. 3. n. 5.* Cominch
d. 27. *dub. 8. n. 12.* Porro in communi necessariae
pauperum obligatum eum esse crediderim
elemosynam aliquoties facere ex bonis, quae
illi necessaria non sunt ad praesentem, & futuri
praesentium statum acquirendum, & conservan-
dum: res istae sunt necessariae, ut commodius illos sta-
tus valeat sustinere. Quia dives habens super-
flua, & elemosynam longo tempore omittens
plurimis egenis expostulantibus, graue detri-
mentum Reipublice infert, cum totum onus aliam
pauperes, in ipsam transferat, neque illi subsidium
praestet.

præstet, cum facile possit. Neque obstat, omisionem cuiuslibet elemosynæ non esse peccatum mortale, imo nec veniale, quando voluntatem habes aliis succurrendi, & de facto aliis succurris. Quia si ea voluntate cares, & nemini intendis succurrere, proculdubio delinquis. In priori enim casu iam aliquo modo Republicæ onus alleuas, eique subsidium præstas. At in secundo Rempubliam grauas, & te inhumanum, ac durum ostentas, aliisque impietatis præbes documentum. Lege Valentiam disput. ione vigesima septima, dubio octauo, numero 131 & Bonacinam disp. 3. question. 4. punct. 6. num. 8.

DUBIUM XXIX.

An in casibus in quibus quis obligatus est elemosynam facere: teneatur ex iustitia?

¹⁴⁸ ^{Tener ex iustitia.} Teneatur non solum ex Charitate, sed ex iustitia. Quia ex iure naturæ omnia erant communia ante diuisionem, iusque gentium diuisionem introduxit; sed non est credendum, diuisionem introduxisse cum violatione Charitatis: ergo cum Charitas obligat relinquere egentibus bona necessaria, iam illa bona cessant esse illius, cui iure gentium fuisse applicata: ergo manent communia, ac proinde illius, qui illis indiget. Porro iudex cogere potest habentem superflua, vt egenis succurrat, ab illoque bona tanquam iniuste detenta auferre: ergo ipse ante talem coactionem ex iustitia tenebatur. Sic Caietan. 2. 2. questione decima octaua, articulo quarto; Aragon. questione trigesima secunda, articulo quinto, Turrecremat. ad Cap. Si feneratoris, octingentesima sexta diuisione, Sarmiento libro secundo, de reddit. Ecclesiasticis, parte tertia, capite quarto, numero tertio, Dio. Thom. 2. 2. question. 118. articulo quarto, ad secundum, vocat hoc debitum legale, quod condistinguit contra morale debitum: ac proinde docet esse ex iustitia.

¹⁴⁹ ^{Non teneatur ex iustitia.} Non teneatur ex iustitia, sed ex sola Charitate. Quia proximus duplici tantum genere bonorum potest indigere ad indigentiam propulsandam, scilicet nostris actionibus personalibus, vel bonis fortunæ iam à nobis possessis. At nullum ex eiusmodi bonis tenemur ex iustitia in eius obsequium impendere, sed solum ex Charitate: ergo. Et quidem de personalibus actionibus videtur manifestum. Non enim ob necessitatem alterius amittis libertatem tibi à natura donatam, neque seruus indigentis efficiaris: sed æque liber manes, & æque dominium retines actionum, ac si nullus eis indigeret; ergo non delinquis contra iustitiam eas actiones denegando. De bonis autem iam à te possessis sic proba. Quia licet iure naturæ illa bona ante possessionem nullius essent, ideoque communia dicuntur: At semel à te accepta, & collecta, tua quidem sunt. Neque ob indigentiam alterius desinunt esse tua: quod à fortiori militat in pecuniis, vestibus, ac cibis, quæ tua, vel tuorum industria laboræque sunt comparata: ac proinde sunt fructus mat. Esob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

gna ex parte personales, quorum dominio priuari ob vilius indigentiam potes. Ita Nauarr. summ. cap. 14. num. 7. & 8. Turrian. 2. 2. di. pu. 82. dub. 3. Lorca secl. 6. disp. 19. num. 45. Valquez opuscul. de elemosyn. cap. 1. dub. 5. num. 17. Coninch. disp. 27. dub. 7. num. 104. Reginaldus lib. 4. num. 264. Suarius disp. 7. secl. ultim. de Charit. Bonacin. disp. 3. quasi. 4. de Charit. punct. 6. num. 29. & alij.

Cum his sentiens concesserim, ius gentium diuisionem rerum cum Charitatis violatione non introduxisse: abnego tamen, inde fieri reliquille res extra possidentis dominium; sed solum obligasse possidentem, vt eas ex Charitate egenis impertiret. Dicuntur vero fieri communes in necessitate, quia Charitas, quæ non querit quæ sua sunt, eas communes facit, ratione cuius egens potest eis vtique absque vlla domino illata iniuria: dominus enim ipse in tali vltu tenetur ex Charitate consentire; quod si de facto repugnet, obitare non potest, quominus egens iure sibi à Charitate concessio viatur; quia est repugnantia contra Charitatem, ac proinde nullius momenti.

²⁵⁰
Solum ex Charitate teneri, re soluo.

DUBIUM XXX.

Proximus in extrema necessitate versatur, neque habet aliunde bona, quibus sibi traditum valeat reddere, neque spem habendi illa sine magna difficultate: tenerisne ei gratis dare: satisfaciisne ei mutuum offerendo?

²⁵¹ ^{Satisfaciis mutuo.} Non teneris ei gratis dare, sed satisfaciis mutuo. Quia solum teneris necessitati proximi subuenire, & huic æque subuenis mutuo, ac donatione: Potes igitur quod malueris eligere. Et quidem si ista mutatione necessitas tollitur: At sublata necessitate elemosyna non obligat: ergo. Sic Nauarr. summ. cap. 17. numer. 5. Toletus libr. 5. cap. 24. Hanc sententiam approbant grauissimi Doctores sub quadam limitatione, scilicet, vt mutuum non sit absolutum, sed conditionatum, nempe si proximus ad lautiorum fortunam deuenierit. Quia hac via satisfaciis elemosynæ præcepto, cum gratis dones, quæ proximo necessaria sunt; cui donationi non obstat grauamen impositum restituendi acceptum casu, quo pinguiorem fortunam inierit. Sic Valquez opuscul. de elemosyn. cap. 1. dub. 6. num. 54. Lessius libr. 2. cap. 16. dub. 1. num. 11.

Teneris ei gratis dare, nec satisfaciis mutuo sub obligatione absoluta, aut conditionata reddendi. Quia vel accipiens elemosynam spem habet absque magna difficultate fore, vt possit acceptum reddere, vel non si habet, iam non est res, & spe pauper, & ita poteris ei non donare, sed absolute mutuo. Si autem caret tali spe, illi obligatio absoluta imponi non potest; quia esset contra Charitatem talis impositio, cum ex Charitate teneris proximo à graui necessitate, seu difficultate liberare, si facile possis, & quia esset inutilis talis obligatio, quam ipse subire nō teneret ob opus ex Charitate.

²⁵²
Non satisfaciis mutuo.

ritate sibi debitum. Imponere autem obligationem sub conditione expectando præcisè casum fortuitum, si fortè, inquam proximus lautior fortunam resumpserit, præterquam quod avarissimi est animi, tollit libertatem, quam patres in elargienda eleemolyna recognoscunt. Ita Valentia 2. 2. disp. 3. qu. 9. punct. 4. Palao tom. 1. tract. 6. disp. 2. punct. 4. num. 5. Torrian 2. 2. disp. 8. dub. 6. & 7. Coninch. disp. 2. 7. dub. 9. num. 153. Bonacin. disp. 3. quæst. 4. punct. 6. numer. 15. Suarius disp. 7. de Charitat. sect. 5. num. 2.

²⁵³ Hoc existimo probabilius esse. Quia scriptura, & Patres nomine eleemolynæ præcipue intelligunt donationem absolutam sine ullo onere, & obligatione retributionis, ut colligitur ex parabola incidentis in latrones Luc. 10. cui nulla fuit imposita obligatio reddendi acceptum: & ex modo loquendi Patrum, qui dicunt, diu iter superflua dispensantes, non bona propria, sed pauperum dispensare. Si autem pauperibus imponi posset obligatio acceptum reddendi etiam sub conditione, non bona ipsorum, sed propria diuitum dispensarentur. Ut ergo hanc obligationem excluderent, videntur illo loquendi modo usus fuisse. Igitur non poteris sub obligatione absoluta, aut conditionata ei, qui extremè indiget, & verè pauper est, succurrere.

DVBIVM XXXI.

Afficitur quis graui, vel communi necessitate: sufficitne ei ex mutuo succurrere?

²⁵⁴ Sufficit quidem. Quia huic non debetur sustentatio æque ac ei, qui extremam necessitatem patitur: Ergo quomodocumque ei subueniatur, siue gratis, siue ex mutuo fiet satis eiusmodi obligationi. Sic Lorca 2. 2. sect. 3. d. 39. num. 53.

²⁵⁵ Non sufficit. Quia ratio ob quam Dubio proximo asseruimus, in necessitate extrema te esse obligatum donatione, & non mutuo proximo succurrere est, quia erat friuola, & nulla obligatio, cui nulla aderat spes satisfaciendi: sed cum patitur quis grauem, vel communem necessitatem, tanquam vere pauper caret spe satisfaciendi acceptum in illius remedium: ergo si obligatus es, in extrema necessitate per donationem egenti subuenire, etiam in graui, vel communi obligaberis. Ita Coninch. disp. 2. 7. dub. 8. numer. 153. & 155. Suarius de Charitate disputatione septima, sectione quinta, numero septimo. Valentia 2. 2. disputation. 3. quæstion. 9. punct. 4.

²⁵⁶ Crediderim, idem dicendum esse in utrâque necessitate, cum obligatus es proximo subuenire. Nam eleemolynæ, quæ pro graui necessitate, & speciarim quæ pro communi impertuntur, ita leues sunt, ut ridiculum videatur, velle accipientem ad restituendum obligare, cum nulla sit spes fore, ut possit accipiens sine notabili difficultate acceptum reddere. Fareor equidem, non æquè deberi sustentationem graui, aut communi egestate presso, ac si extrema afficeretur, sed quia in vna, & al-

tera absolute debetur, esto in vna strictius, quam in altera: ideo asserimus, te obligatum esse in utrâque necessitate constituto gratis succurrere.

DVBIVM XXXII.

In his casibus, in quibus quis debet eleemolynam mutui facere, potestne lucrum cessans in pactum deducere?

²⁵⁷ Potest profecto. Quia nō peccat contra iustitiā, cum non teneatur ex iustitia ad mutuum. Potest quidem. Ita Bonacin. disputatione tertia, quæstione quarta, de Charitate puncto sexto, num. 16.

²⁵⁸ Minime potest. Quia in tantum obligare quis potest mutuatarium ad lucrum cessans, in quantum ius lucrum licite poterat acquirere. At vigente mutuari necessitate, non poterat lucrum acquirere, tenebatur enim mutare: ergo. Ita Valquez de eleemolyna. cap. 1. dub. 6. numer. 57. Palao tom. 1. tract. 6. disputation. 2. punct. 4. numero 9.

²⁵⁹ Iudicari, nullatenus illum posse ad lucrum cessans mutuatarium obligare. At si requiras, num omittens dare eleemolynam, aut gratis, aut ex mutuo, cum ex Charitate teneatur, obligatus sit damna inde consergentia restituere: Respondeo, probabilius esse, non teneri. Quia restituendi obligatio solum ex læsione iustitiæ exoritur.

DVBIVM XXXIII.

Cum certum sit, Beneficiarios teneri sub mortali eleemolynam facere, vel in alia pia opera expendere omnia, quæ ex beneficii fructibus sua congrua sustentationi supersunt: Quo Clericus est nobilior, & doctior, conueniuntne illi pro congrua sustentatione assignandum?

²⁶⁰ Recolo, in omnibus casibus, in quibus laici obligantur, obligari, & Clericos. Bona Clericorum esse in triplici differentia: patrimonialia, quæ successione obveniunt: ad quæ reducitur, quæ donatione, labore, & industria sunt acquiruntur: quæ bona intuitu Ecclesiastici ministerij percepta, verbi gratiā, stipendia pro celebratione Missarum, pro verbi Dei prædicatione, pro Sacramentorum administratione, etiam si hæc omnia ex obligatione fiant: itemque dantur pro Vicaria temporaria, & hæc quasi patrimonialia vocantur; & bona mere Ecclesiastica, nempe ex Beneficio percepta; quæ sunt annui fructus ex decimis, Capellanis, aliisque pijs legatis Beneficio annexis. Ex bonis patrimonialibus aut quasi, nō alio titulo Clerici obligari facere eleemolynā, quā laicos. Clerici ex patrimonialibus bonis in sui sustentationem instrumentem posse ex Beneficii redditibus tantundem in usus, quos voluerint, expendere, vel

Seet. II. De Charitate, Dubia. 151

si parce viuendo, minus in sui sustentationem infumat, quam in sumere possit. Beneficiarios teneri ex redditibus Beneficij, quæ sibi supersunt, in elemosinam, vel pia opera expendere: peccareque lethaliter si ex superfluis sustentationi congruæ, in profanos vltus in graui quantitate expendat: grauem quantitatē eā esse existimari, quæ tertiam, vel quartam partem huiusmodi fructuum expendit. Congruæ sustentationi assignari posse portionem infimam, mediam & summam, sicut in pretiis rerum venalium cernimus: vt infima portio congruæ sustentationi designetur. 160. medietas 600. summa 700. quod si Beneficiarius aliquid inde subtraxerit, possit vt fructus industriae, ac laboris in quolibet vltus expendere, & ditandis consanguineis applicare. Ex Nauarro Lessius libro secundo capite quarto dubio sexto numero quadragesimo Molin. tractatu secundo de iust. dub. 145. Coninch disputatione vigesima septima dubio undecimo numero 177. Iam requiro, nam quo Clericus nobilior, & doctior sit, eo plus illi sit pro sustentatione congrua assignandum?

161 Non est assignandum. Quia Beneficij nisi plus fructus dantur pro competenti Beneficiarij sustentatione, quatenus beneficiarius est: ergo non possunt ex maiori nobilitate, aut doctrina crescere: ex illis enim non crescit dignitas Officij, ad cuius conservationem fructus ordinantur. Sic Lorca 2.2. sect. 3. d. 40. n. 39.

162 Plus assignandum est. Quia hæ personæ ratione suæ nobilitatis, & doctrinæ regulariter plus aliis Ecclesijs profunt tum autoritate, tum sapientia: cedit enim in vtilitatem, & honorem Ecclesiæ huiusmodi Ministros habere, quibus se ab aduersis tueri valeat. Ergo quo plus Ecclesiæ profuit, eo vberiorē ab illa sustentationē habere merentur iuxta illud 1. Tim. 3. Qui bene præ sunt presbyteri, duplici honore, id est stipendio, digni habeantur. Attendendum tamen est, ne fabrica, & ornatus Ecclesiæ ob id periclitetur. Ita Coninch d. 27. d. 11. n. 149. Molin. tr. 2. d. 145. Nauar. in apolog. de reddit. q. 1. monito 8. n. 7.

163 Hanc sententiam tenendam esse iudico. Quia sic est in praxi receptum satisque colligitur ex cap. De multa, de prebend. Vbi Innoc. III. cum Concil. Lateran. statuit in pluralitate Beneficiorum posse cum valde nobilibus, seu notabiliter doctis dispensari: inutiles autem dispensatio esset, si plura alij in suam congruam sustentationem infumere non possent. Consecit Trid. sess. 24. cap. 17. Et Extravag. Execrabilis, de prebend.

D V B I V M XXXIV.

An Beneficiarij sint domini reddituum, qui sibi applicantur?

164 Non sunt domini, sed dispensatores. Quia tempore nascētis Ecclesiæ vsque ad tempus Simplicijs, qui anno 471. gubernauit Ecclesiam, Clerici in communi vivebant, nullumque Beneficiorum reddituum habuerunt

dominium, sed Episcopus omnia administrabat, & ex illis sibi, Clericis, & fabricæ, quæ iudicabat necessaria, concedebat, reliqua expendeat in pauperes, sed quia in hac partitione non ita fideliter Episcopi nonnulli procedebant, multaque ex Clericis, fabricæ, & pauperibus querimonie excitarentur: ideo Simplicius c. de reddit. 1. q. 2. in quatuor partes fructus diuisit. Primam Pontifici, secundam Clericis pro meriti qualitate, tertiam fabricæ quartam pauperibus assignauit. Postea vero temporis successu alie diuisiones pro locorum commoditate fuerunt factæ, de quibus Gratian. in cap. Constitutum, 16. q. 1. Ex hac varietate factum est, vt fere in nulla Ecclesia pars pauperibus designata reperitur intacta, sed potius cum alijs partibus permixta: Ergo Clerici, non habent absolute reddituum Beneficij dominium, sed eorum sunt dispensatores, saltem circa portionem illam, quæ ad pauperes spectat, & cum fructibus illis assignatis permixta existit. Sic Nauar. quæstion. 2. de reddit. fere per totum, alios citans.

Domini sunt fructuum, qui sibi sunt pro congrua sustentatione assignati, non dispensatores. Quia portio illa eis assignata in præsentium, & retributionem iusti laboris impendit. Et quia inutilis esset præfata diuisio, si dominium illi non acquirerent. Et quia diuisio rerum communium, & illarum assignatio dominium transfert iuxta leg. 1. Cod. Communia vtriusque indicit. Ita Sarmiento part. 4. de reddit. cap. 1. Soto lib. 10. de iust. quæstion. 4. articulo. 3. Conar. ad cap. Cum in Officiis de testam. numero 3. Valquez de reddit. cap. 1. Paragraph. 2. numero 17. Molin. tr. 2. d. 243. Coninch d. 27. dub. 11. numero 185. Valent. 2.2. dub. 10. q. 5. par. 7.

Hoc omnino asserendum esse reor. Quod quidem colligo ex cap. Vnico de Clericis non resid. lib. 6. & ex Trident. sess. 22. cap. 1. ubi expresse dicitur, Absentes nullo modo fructus, & prouentus faciant suos, neque illorum dominium acquirant. Supponit ergo Concilium interequentes fructus facere suos, & dominium acquirere: alias ridicula esset priuatio domini facta à Concilio, si absentes alias illius essent incapaces.

D V B I V M XXXV.

Clericus tenetur ex iustitia, quæ ex sua, suæque familie congrua sustentatione supersunt, egenis exhibere?

165 Quæstio celebris est, an Clericus teneatur ex iustitia sub onere restituendi, & quæ sibi, suæque familie ex congrua sustentatione supersunt, pauperibus largiri. Stat enim optime dominium fructuum illorum acquirere posse, & hanc obligationem habere. Quia potuit Clericis ab Ecclesia hoc dominium sub onere & obligatione concedi?

Profecto tenetur Clericus ex iustitia. Quia Ecclesia potuit Episcopis, & Clericis fructus

N 4 Beneficij

268
Nontenetur
ex iustitia.

269

Hanc sententiam his temporibus communem esse affirmo.

S Cio: Religiosos assumptos ad aliquod Beneficium seculare, vel Regulare nullum redditum Beneficij dominium habere, sed solum penes Monasterium existere, ipsique administrationem solum ad vsus pios concedi, & non aliter. Quocirca si aliqui in profano insomant vsus, lethaliter delinquent, tum contra paupertatis, votu tum contra iustitiam, & alienatio

Sec. II. De Charitate, Dubia 153

natio facta nulla erit. De Religiosis autem ad Episcopalem statum assumptis requisierim num sicut alij seculares Episcopi reddituum Beneficij dominium habeant.

274
Dominium
et Episcopi
seculares
habeant.

Dominium eodem modo ac Episcopi seculares habent. Quia in cap. Statutum. 18. q. 1. dicitur: Statutum est, & secundum Sanctos Patres à Synodo confirmatum est, ut Monachus, quem electio Canonica à iugo Regule Monastica absoluit, & Sacra ordinatio de Monacho. Episcopum fecit, velut legitimus hæres paternam sibi hereditatem potest iure vendicandi potestatem habere. In quibus verbis videtur clare exprimi habere dominium patens hereditatis. Primum quia dicitur esse legitimus hæres. Si autem Monasterium, vel Ecclesia dominium acquireret, ipsum, vel ipsa, & non ille legitimus hæres diceretur, sicut dicitur de Monacho existente in Monasterio. Secundo, quia ei conceditur potestas vindicandi hereditatem paternam, non Ecclesie: vindicare enim, sibi que acquirere, proprium est veri domini leg. In rem actio. ff. de rei vindicatio. Sic Sotus l. 7. de iust. q. 4. a. 1. Valq. 1. 2. q. 96. a. 4. d. 163. c. 8. nu. 91. & 104. Micha. Medi. de Sac. homin. contin. l. 5. c. 26. Angl. florib. p. 2. q. 2. de voto. a. 2. p. 3. diffical. dub. 5. Palaci. 4. diff. 38. d. 1. Gratian. regul. 320. n. 4.

275
Non habent
dominium et
seculares
Episcopi.

Non habet dominium sicut Episcopi seculares, sed manet voto paupertatis strictus. Quia Religiosus factus Episcopus verus Religiosus existit, alias non obligaretur habitum sue Religionis gestare: sed de essentia Religionis non solum est votum castitatis, sed etiam paupertatis, & obedientie cap. Cum ad monasterium, de statu monachorum. sine. Ergo hic factus Episcopus omnia hæc vota retinet. Ita D. Thom. 2. 2. q. 185. a. 8. Caiet. ibi. Valent. 2. 2. d. 10. q. 3. p. 8. Conar. c. 1. de testam. n. 18. Molin. de primog. l. 2. c. 10. n. 28. Coninch d. 27. dub. 1. n. 100. Banch. pluribus relatis, l. 6. Decal. c. 6. nu. 8. Lessli. l. 2. c. 4. dub. 5. nu. 29. Sarmien. de reddit. p. 1. c. 1. n. 10. Nauar. l. de reddit. Eccles. q. 1. mon. 11. n. 1. & 2.

276
Ab hac co-
muni sen-
tentia non
recedo.

Ab hac communi quidem sententia non recedam. Quia vota Religiosorum in tantum dispensari poterant, quatenus Episcopali muneri obstarét: sed abdicatio dominij huic muneri non obstat, concessa libera facultate ad ministrandi Episcopales redditus, reliquaque bona in quolibet decentes usus: Ergo dicendum non est in voto paupertatis esse dispensatos. Fateor, equidem, Episcopum esse legitimum heredem (vti ex cap. Statutum vidimus) sibi que vendicare hereditatem: non tamen pro se, sed pro sua Ecclesia: sicut existens in Monasterio ius successionis habet, & hereditatem sibi vindicat, non pro se, sed pro Monasterio, iuxta l. Deo nobis, § 6. §. Hoc etiam. C. de Episc. & Cleric.

DVBIVM XXXVIII.

An qui graui necessitate premittur,
possit iniurio domino aliena
surripere?

277
Certe sup-
ponitur.

Certum mihi, in extrema necessitate posse, si alia via succurrere sibi non valet.

Quia quis habet strictissimum ius propriam vitam defendendi, & consequenter assumendi, quæ ad hanc defensionem sunt necessaria. Dices vero, à quo assumit, habet obligationem ea ipsi donandi, vnde non est præsumendus iniurius, vel saltem non erit rationabiliter. Dixi si alia via sibi succurrere non valet. Nam si rogando amicaliter diuitem, vt succurrat, valeat sibi providere nullatenus licebit ab eo bona clam auferre. Quia nemini licet, aliena surripere cum vti propria per donationem habere potest. Coninch d. 27. dub. 110. numer. 158. Lessli. l. 2. c. 12. d. 12. n. 66. Quæsierim autem num graui necessitate pressus, possit, iniurio domino, aliena surripere?

278
Non potest. Quia pauperi non licet à diuite surripere, nisi in quantum diues obligatus est illi dare: alias esset bellum ex vtraque parte iniuriarum: sed diues obligatus non est huic pauperi patienti graui necessitate dare, sed potest, eo omisso alium eligere. Ergo. Sic D. Th. 2. 2. q. 66. a. 7. Caiet. ibi. Sotus l. 5. de iust. q. 3. a. 4. Conar. reg. 1. peccatum. p. 2. §. 1. nu. 3. Suar. d. 7. de char. sect. 5. n. 8. Fauet. c. Si quis 3. de furtis, vbi imponitur poenitentia ei, qui in graui necessitate furatur.

279
Potest si alia via sibi subuenire non valet, clā à diuite necessaria surripere. Quia iniuriæ est iniuria obligatio ex charitate succurrendi cuiuslibet grauem necessitatem patienti, sicut patienti extremam, si commodè possit. Ergo pauper accipiens non peccat. Ita Nauar. sum. c. 17. nu. 5. Nauarra lib. 2. de res. cap. 1. num. 374. Lessli. l. 2. cap. 12. dub. 12. num. 71. Valq. de elem. cap. 1. dub. 7. numer. 60. Coninch disput. 27. dub. 10. num. 162.

280
Probabilius hoc censeo, præfatæ si existant conditiones. At si de facto plures patientes grauem necessitatem concurrant, & cogniti sint à diuite quibus omnibus satisfacere non potest ex bonis, quæ sibi supersunt, sed solum vni, vel alteri: crediderim, tunc non posse pauperem clam surripere, si ipsi non constet, nolle aliis diuitem elemosynam impertire. At in tali casu diues non tenetur, ei elemosynam concedere, sed potest eam aliis seruire: Ergo. Neque obstat, patientem extremam necessitatem posse à diuite clam, necessaria surripere, etiam si plures alij simili necessitate pressi concurrant, & diues nequeat omnibus providere, Quia ius conferuendi vitam, nimis quidem exemptum, hanc tribuit facultatem, neque vllus conueni rationabiliter potest. Fateor tamen ob hanc rationem etiam in graui necessitate, id esse probabile. Nam cum diues omnibus illis diuitum teneatur providere, qui præuenit accipiendo, iure à natura sibi concessio videtur vti. Porro cap. Si quis textus loquitur, quando furtum commissum est propter necessitatem communem: non tamen urgentem, & grauem. Lessli. libro secundo capite duodecimo dub. 12. sine. Coninch disp. 27. dub. 10. & alij.

DVBIVM

DVBIUM XXXIX.

Rem alienam quis ante necessitatem ex delicto furti, vel rapine habet. eamque, superueniente necessitate consumit: ad pinguiorem fortunam veniens, teneturne similem domino restituere?

281
Certa praemitto.

Si rem alienam ante necessitatem possideas & in necessitate constitutus, illam consumas, an à restitutione exculeris, sicut si tunc accipiens rem illam consumpsisses? In hac re est certum, si rem possideas & tibi necessariam habebas ex contractu dominium transferente qualis est mutuum, & venditio, teneri te eam restituere. Quia tunc non consumis alienum, sed proprium, & obligatio ex contractu reddendi rem, perseverat. Coninch *disputatione vigesima septima dub. 10. numer. 167. Valquez de elemosyn. capite primo dubio octavo* Si autem ex contractu non transferente dominium habebas, verbi gratia, ex commodato, vel deposito: censeo probabilius, te non esse obligatum restituere. Quia non teneris ex re accepta, cum nihil illius superfit, ut suppono: neque ex iniusta acceptione, cum nulla fuerit: neque etiam ex contractu prius facto; hic enim solum obligare potest, ad reddendum rem, quando culpa depositarij periit, sicut si absque illius culpa, ut in presenti contingit. Azor. l. 12. c. 8. q. 7. Torres 2. 1. d. 82. dub. 7. Lessi. l. 2. c. 16. dub. 1. 5. Quid verò si quis rem alienam ante necessitatem ex furti aut rapine habet, eamque, superueniente necessitate, consumat: teneturne ad pinguiorem fortunam veniens, similem domino restituere?

282
Tenetur, & similis dominum restituere.

Tenetur quidem. Quia esto illam licite in necessitate consumat: obligatio ante necessitatem contracta ex iniusta acceptione non perit, sed suspenditur. Sic Valq. *de elemos. c. 1. d. 8. n. 68. Bonac. d. 3. q. 4. de char. pun. 6. num. 16. Lorca 2. 1. d. 38. numer. 14. & alij plures apud ipsos.*

283
Non tenetur.

Non tenetur. Quia sic consumens rem, videtur satisfacere obligationi restituendi ante contractum, cum rem consumat sicuti dominus tenetur velle consumi, si apud ipsum extaret. Ita Petr. Navar. *de rest. l. 4. c. 4. n. 24. & 25. Castro Palao 10. 1. r. 6. d. 2. pun. 10. num. 3. Coninch d. 27. dub. 10. n. 166.*

284
Cum his opinor.

Cum his opinor, doctrinamque roboro. Quia ab onere restituendi rem liberatur iniquus rector, si absque eius culpa periit, res furto ablata, eodem modo apud dominum existens peritura, ut probat Lessi. l. 2. c. 23. dub. 15. Atqui si res illa apud dominum existeret, eodem modo periret, ac periit apud iniquum detentorem, cum ipse dominus teneretur, illi in extrema necessitate existenti donare. Ergo.

DVBIUM XL.

Elemosyna data pauperi simulate transfertur in illum dominum?

Transfert quidem. Quia si error non praecedat circa substantiam actus, sed circa accidentia, non reddit actum ipso iure irritum sed solum irritandum pro voluntate decepti. Sed talis videtur esse huiusmodi error, subtilitas enim elemosynæ non petit veram paupertatem, sed sufficit existimata impedi; quia non minus apud Deum valet donatio facta vero pauperi, quam ficto, si fictio proflus ignoratur. Sic Lessi. lib. 1. de iust. cap. 18. dub. ultim. numer. 132. Coninch d. 7. cub. 6. Sotus lib. 9. de iust. q. 7. artic. 3. fine. Addunt Lessius & Coninch consequenter accipientem sic elemosynam non esse obligatum directe eam restituere; quia illius habet dominium, obligatum tamen esse deceptionem tollere; quia iniuste alium decepti, & ad sibi donandum per fraudem induxit: ut sublata deceptione, donans liber maneat ad confirmandam donationem, vel ad illam repetendam.

Non transfert dominium, sed nulla est huiusmodi elemosyna, & pauper fictus obligatus est acceptam restituere. Quia error hic est substantialis, & reddit actum quoad substantiam innoluntarium. Ergo & nullum. Antecedens probatur. Quia elemosyna essentialiter respicit miseriam revelationem: Ergo si nulla est miseria, quæ releuetur, nulla esse potest elemosyna. Ita Navar. *sum. c. 17. n. 107. Medi. C. de restit. quæstion. 124. Addrian. in 4. r. de restit. Scot. in 4. dist. 15. q. 2. a. 3. Angel. v. Restitutio 1. Caiet. sum. v. Restitutio, c. ultim. casu 4. Valq. de elemos. cap. 3. dub. ultim. numer. 12. & 15. & alij.*

Hanc sententiam probabiliorē esse existimo. Nam licet quoad Deum donatio illa habeat meritum, quia ad hanc finem sufficit esse existimata miseriam, Deus habiliorem enim solum donantis intentionem spectat: in re illa donatio non est vera elemosyna, cum in te non sit vlla miseria relevatio. Quod quidem exemplo adorantis Hostiam non consecratam, existimatis esse consecratam, illustro. Ille enim externus cultus meritum adorationis, & Religionis habet: in re tamen non est vera Religio, cum Hostia illa nihil Religione dignum existat.

DVBIUM XLI.

Qui fingens pauperem elemosynam accepit debetne eam ei, qui dedit, restituere?

Vidimus, elemosynam datam ficto pauperi, nullam esse, & accipientem obligatum.

Seçt. II. De Charitate, Dubia. 155

tum esse sic acceptum restituere. Cuiam vero hæc restitutio sit facienda, requiro? Debet sic accipiens elemosynam, eam ei qui dedit, restituere, præcipue si res sit magni momenti. Quia id fuit velut ex furto acceptum: quod autem ex furto acquiritur, domino est reddendum. Sic Lessi. lib. 2. capit. 18. dub. ult. numer. 132. Sotus lib. 9. de iust. quæst. 7. artic. 3. & alij.

189
Restituere non debet ei qui dedit, sed pauperi.
Non debet accipiens sic acceptum restituere ei, qui dedit, sed executioni mandatur voluntas donantis: hæc enim facit, à se dominum abdicare, pauperibus tribuere; quæ voluntas ob simulatam paupertatem non potuit effectum obtinere. Ita Nauar. summ. capit. 17. numer. 107. Caiet. summ. verb. Restitutio, capit. ultim. capit. casu 4. Medin. Cod. de restit. quæst. 12. 4.

190
Ego autem crediderim cum Valsquo de elemosyn. capit. 3. dub. ultim. numer. 24. vtrique restitui posse, & domino & vero pauperi, cui simulatus inops maluerit. Domino quidem, quia illius est: pauperi, quia dum non constat voluntatem retractasse, censetur, in priori voluntate persistere, quæ fuit, velle re illam à se abdicare, & pauperibus tribuere. Ergo pauper factus reddens id veris pauperibus voluntatem domini exequitur, & iuxta eius beneplacitum de re disponit.

DUBIUM XLII.

Regulares Mendicantes possuntne ab Ordinario impediri, nè pro suis Conuentibus elemosynas petant?

191
Nonnulla premittit.
Elemosynarum quætores, quia falsas Reliquias, indulgentias, ac facultates publicabant, indecenterque cum non leui Christianæ Reipublicæ detrimento vivebant, in cap. Cum ex eo, de penit. & remis. & Clement. 2. eodem tit. statuitur, ne absque facultate Sedis Apostolicæ vel Diocesani Episcopi hoc munus gerant. Et Trident. sess. 5. c. 1. decreuit, ne quætores elemosynarum, qui Quæstarij vultu dicuntur, cuiuscumque conditionis existant, nullomodo, nec per alium prædicare præsumant, & contra facientes ab Episcopis, & Ordinariis locorum, privilegijs quicquid non obstantibus, opportunis remedijs omnino arceantur. At quia hæc prohibitio sufficiens non fuit, ut illorū malitia retunderetur, sess. 21. cap. 9. Concilium statuit, ut post hac in quibuscumque Christianæ Religionis locis eorum nomen, atque usus penitus, aboleatur neque ad Officium huiusmodi exercendum vllatenus admittantur, non obstantibus privilegijs Ecclesiæ, Monasterijs, hospitalibus, pijs locis & quibusvis cuiuscumque gradus, status, & dignitatis personis concessis, aut consuetudinibus etiam immemorabilibus. Iam requiro, vtrū Regulares Mendicantes possint ab Ordinario impediri, ne pro suis Conuentibus elemosynas petant?

192
Possunt quidem. Quia in præfato decreto

reuocantur omnia priuilegia tam Monasterijs, quam singularibus personis cuiuscumque conditionis existant, concessa. Sic nonnulli Theologi.

293
Non possunt.
Minimè possunt. Quia à Sede Apostolica constituuntur Mendicantes. Ergo nequid eis mendicatio ab Ordinariis prohiberi. Et quia non sibi, (vt quæstuarij illi) sed communitati elemosynas quærent, cum proprium habere non possint: ergo non sunt proprie quætores à Concilio prohibiti. Ita Nauar. lib. 3. de Regular. capit. 79. numer. 4. Manuel. tom. 2. qq. Regular. quæstion. 57. artic. 7. Barbosa 3. p. alleg. 109. numer. 7.

294
Hoc tenendum.
Omnino hoc tenendum esse defendo. Quia Sacra Concilij Congregatio declarauit anno 1621. Fratres Ordinum Mendicantium nequaquam posse ab Episcopis prohiberi, quominus per se ipsos in Diocesis, ubi habent Conuentus, elemosynas quærant, sed tantum si extra loca, ubi Monasteria existant, queritate voluerint, teneti suorum superiorum licentiam Ordinario ostendere. Quod si comperit fuerit licentiam à suis Prælati habere, etiam extra præfata loca impediri non possunt.

CAPVT XVII.

Circa externum Charitatis effectum, qui est fraterna Correctio.

DUBIUM XLIII.

An præceptum fraternæ Correctionis oriatur ex Charitate Dei, & proximi?

295
Nonnulla suppono.
VERBONON, aliam esse correctionem fraternam aliam iuridicam: fraternam quidem, quia primo & per se bonum proximi intendimus: iuridicam, qua per se bonum aliorum, qui per peccatum vnius scandalizantur, & bonum commune spectamus. Fraterna correctio potest à patre in filium à filio in patrem: ab inferiore in superiorem, à superiore in inferiore exerceri. Iudicialis vero non potest esse ab alio, quam à Superiore potestatem iurisdictionis habente. In præfati sermo est præcipue de fraterna correctione. De qua præceptum esse, nemini Catholico potest esse dubium. Eccles. 19. Corripe amicum, corripe proximum. Traditur expresse in cap. Tam Sacerdotes. 24. quæstion. 3. Hoc autem præceptum affirmatiuum est, ac proinde solum obligat, cum aliquæ circumstantiæ interueniunt. Tres sunt potissimæ. Prima, vt proximus in gravi spiritali necessitate sit constitutus. Secunda, vt possimus ei absque gravi nostro, nostrorumve incommodo subuenire. Tertia

Tertia, ut fructus ex tali correctione speretur. Quæserim in primis, ex quam virtute hoc præceptum oriatur? An ex Charitate Dei, & proximi?

²⁹⁶ Non oritur ex Dei, vel proximi Charitate, sed ex illa virtute, aduersus quam proximus delinquit. Quia quælibet virtus nos inclinat, non solum in nobis eius honestatem conseruare, & contraria fugere; sed etiam in aliis. Sic aliqui Doctores, quos pressis nominibus memorat Castro Palao *tom. 1. tract. 6. disp. 3. punct. 1. num. 6.*

²⁹⁷ Oritur ex Charitate Dei, & proximi. Quia hæc virtus obligat, quodlibet malum à Deo, ac proximo auertere, quoad fieri possit: sed peccatum est vtrique malum: ergo obligat illud auertere. Averti autem debet correctione: ergo obligat, ad correctionem exercendam. Ita Diu. Thom. 2. 2. *quæstione trigesima secunda, art. 2. Palao citatus. Coninch. 2. 2. disp. 28. dub. 2. à num. 12.*

²⁹⁸ Hanc sententiam vnice defendendam esse iudico. Neque enim obstat, quamlibet virtutem nos inclinare, ut eius honestatem tam in nobis, quam in aliis procuramus conseruare. Quia esto ad id inclinet, non tamen obligat: alias contra honestates delinqueret, quoties luxuriantem non impediret: & contra iustitiam, quoties furantem non corrigeret. Quod dicendum non est, quia neque ex omissione correctionis luxuriosi intemperans es, neque iniustus ex omissione correctionis iniusti.

DUBIVM XLIV.

Proximus in peccato habituali existit, absque periculo iterum actuale ali- quod committendi: Estne nobis Correctionis gerenda obligatio?

²⁹⁹ Est obligatio. Est quidem obligatio corrigendi proximum in peccato habituali existentem, etiam si ipse tunc de illo pœnitere, non teneatur, si spes sit, nostra correctione ad pœnitentiam adducendum. Quia existens in peccato, in damnationis periculo existit, quo nulla est maior miseria: ergo cum correctio ad subleuandam miseriam proximi dirigatur, efficitur plane ad hominem in peccato existentem habituali debere dirigi. Ad sunt enim ibi omnes circumstantiæ ad obligationem huius præcepti inducendam, nempe proximum esse in graui miseria, & nos posse absque incommodo eum ab illa liberare. Quod vero ipse non teneatur tunc à peccato surgere, in causa non est, quominus nos non teneamur, eius reductionem procurare: ipse enim potest cedere iuri suo, & gratiæ sibi mox donandæ: at nos non possumus cedere bono alterius ex nostra correctione sperato. Sic Suarius *de Charitate disputatione octaua, sectione tertia, numero octauo. Bonacina disputatione tertia, quæstione quarta, puncto septimo, numero quarto, Valentia 2. 2. disputatione tertia, quæstione decima, puncto secundo. Bannes 2. 2. quæstione trigesima se-*

cunda, articulo tertio, dubio primo ad quartum.

Non est obligatio corrigendi proximum de præfenti, si speratur, à se, vel alio suo tempore corripiendus. Quia non censetur, in graui necessitate esse constitutus, nisi ex ausu peccati commissi occasionem sumat aliud peccatum committendi, aut probabiliter existimetur, ita in illo peccato permanens, ut suo tempore de illo non doleat, quod iam est nouum peccatum. Extra hoc periculum per seuerantiam in peccato, etiam si grauis miseria sit, non tamen ex misericordia obligamur procurare illam tollere. Nam si ipse ex Charitate sui, quæ strictius obligat, non obligatur, statim illam miseriam depellere, quare nos ex misericordia obligabimus eius reductionem illico procurare? Haud enim coherere videtur nos esse obligatos corrigere, & illum obligatum non esse correctionem admittere. Ita Abul. *ad Matth. 18. quæstion. 83. Gloss. ad cap. si peccauerit. 2. quæstion. 1. Villalobos tom. secundo, summa tractatu quarto, difficultate secunda, numero quarto, Suarius de Charitate disputatione octaua, sectione tertia, numero septimo, Sa verb. Correctio, numero primo, & quinto, Reginaldus libro quarto, numero 332. Sotus de regendo secreto, quæstione secunda, conclusionem secunda, Lorca 2. 2. quæstione trigesima tertia, articulo quinto, disputatione quadragesima prima, numero tertio, Turrian. 2. 2. quæstione trigesima tertia, disputatione octuagesima sexta, dubio primo, Coninch. 2. 2. disputatione vigesima octaua, dubio sexto, numero 117.*

Hæc sententia probabilior est plane. Nam cum peccator non statim ac delinquit teneatur conteri, (vti ferè omnes Doctores sententur cum D. Thoma in 4. disp. 17. q. 3. a. 1. quæstion. 4. ad 2. Soto ibidem qu. 1. art. 6. Durando qu. 10. Medina Cod. de pœnit. qu. 6. Nauarro summ. cap. 1. num. 27. & 29. Suario de pœnit. disp. 15. section. 15.) non teneatur correctionem admittere, quæ sibi tunc adhibetur: ergo nec nos videmur obligati, ei correctionem suggerere. Fateor equidem, existentem in peccato mortali habituali in graui existere miseria: at non in graui necessitate, ab illa forgendu, cum pœnitendi tempus non infuset, & existimetur, illo adueniente fore, ut pœniteat.

DUBIVM XLV.

An sub veniali teneamur proximum in occasione peccandi venialiter constitutum corrigere?

Non tenemur. Quia per peccatum veniale proximus non est perditus: ergo correctio, quæ ad lucrandum fratrem ordinatur, non. *Matth. 18. si te audierit, lucratus eris fratrem tuum*, in veniali piaculo locum habere non potest. Porro à peccato veniali facillimo negotio se potest, vel in Sacramento, vel extra expedire. Ergo corripientis auxilio non indiget. Sic Paludanus in *quart. distinction. 19. quæst. 3.*

Secl. II. De Charitate, Dubia. 157

question. 3. numer. 4. Alen. lib. 2. summ. tractat. 6. Bannes. 1. 2. question. 32. a. 2. dub. 2. S. a. verb. Cor-
rectio. numer. 5. Reginal. lib. 4. num. 333. Bonac-
cin. d. 3. question. 4. punct. 7. numer. 3. Turtian. 2.
2. q. 13. d. 36. dub. 2. Azor. l. 11. c. p. 4. question. 4.
& alij.

303
Tenemur quidem. Quia hæc est quedam
misericordia, & maioris momenti, quam qualibet
temporalis: Ergo si absque incommodo pos-
sumus corrigendo præcauere, cur non obli-
gabitur? Ita Caiet. summ. verb. Correctio frater-
na. Suar. de Charit. d. 8. sect. 2. numer. 6. Sotus
lib. de regendo secre. memb. 2. question. 2. conclus.
3. Valent. 2. 2. d. 3. question. 10. punct. 2. Villalob.
1. m. 2. summ. tractat. 4. difficul. 2. numero quinto
Lorca 2. 2. dub. 41. numero nono Castro Palao
100. primo tractatu sexto dub. 3. puncto tertio
num. 1.

304
Fateor, primam sententiam esse commu-
nem, sed probabiliorem censurim secundam
esse: esse inquam veniale piaculum, non cor-
rigere proximum in occasione peccandi veni-
aliter constitutum, si ex ea correctione fru-
ctum speremus, & absque incommodo id præ-
stare valeamus. Nam charitas, amicitia, & mi-
sericordia in proximum non solum nos obligat
ne illi consulamus, aut adiuvemus ad peccan-
dum venialiter: sed etiam ne permitamus ca-
dere, cum commode possumus eum à casu re-
mouere. Sicuti in temporalibus non solum
obligamur damnum etiã leue non inferre pro-
ximo: sed etiã præcauere damnum alibi ei immi-
nens, cum possumus. Fateor, Christum Dominum
Matth. 18. de correctione peccati lethalis, non
venialis fuisse locutum. At inde non inferitur,
non esse præceptum de corrigendo fratre veni-
aliter delinquentem in illo præcepto tacite
inclusum, non quidem sub culpa graui, sed
leui; quia leuiter, & secundum quid per pec-
catum veniale deperditur frater, & sic per
correctionem eum lacramur. Dixi autem, nos
obligatos esse sub veniali corrigere fratrem
venialiter delinquentem, si fructum ex tali
correctione speramus, & absque incommodo
illam præstare possumus. Quæ condiciones ra-
ro colligantur, ac proinde regulariter excusa-
mur ab huiusmodi correctione, uti Coninch.
d. 28. nu. 27. aduertit.

DUBIUM XLVI.

An cognitio certa de peccato proximi requira-
tur, ut quis eum corrigere te-
neatur?

305
Non requiritur cognitio certa, sed proba-
bilis sufficit. Quia ex probabili notitia
prudenter quis in correctione procedit: & qui
corrigitur non potest iuste conqueri probabi-
litate (si fuerit opus) delicti commissi
à corrigente obiecta. Sic Sotus de secreto,
memb. secund. question. secunda conclusio.
4. Torres 2. 2. quest. 33. disp. 86. dub. 3. in prime.
Requitur certa cognitio, nec probabilis
sufficit. Quia corripiens sine hac certitudine,
non amorem, sed iram & odium in fratre
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

concitaret cum illi peccatum forte non com-
missum obiiceret, facillimoque negotio corre-
ctio eludi posset. Ita Adrian. in quarto tract.
de correct. Nauar. summ. capite decimo quarto
numero duodecimo Suar. aliis relatis, disputa-
tion. 8. sectione tertia numero primo Lorca 2. 2.
question. trigesima tertia articulo sexto dubio
quadragesimo quarto numero quarto S. a. verb.
Correctio, fatus, Si mortale incertum, non est
adhibenda correctio. Villalob. tomo secundo
summ. tractatu quarto difficultate tertia nu-
mero primo Coninch 2. 2. disp. 28. dub. 6. nu-
mer. 87.

Hanc sententiam certam omnino esse cre-
diderim. Quæ probari videtur satis ex illo
Matth. 18. Si peccauerit in te frater tuus.
In te (inquit Augustinus) id est, te sciente.
Et existimo primæ sententiæ Auctores id
etiam sentire, dum asserunt, requiri, &
sufficere notitiam probabilem, & pruden-
tem. Cum enim dicunt prudentem, ne-
cessario expostulare debent notitiam deli-
cti commissi, & committendi moraliter
certam.

DUBIUM XLVII.

An si proximus ex ignorantia inuincibili
peccat, sit necessario cor-
rigendus?

307
Elebris questio est, num excusetur à
correctione facienda, eo quod proxi-
mus delictum non cognoscit? Et quidem si
id procedat ex ignorantia vincibili, & culpa-
bili, certum est obinde nos excusari non posse,
cum illa ignorantia non excuset proximum à
peccato. Quid vero si ex ignorantia inuinci-
bili legem transgrediatur?

Non est necessario corrigendus. Quia pro-
ximus non est absolute in spiritualis miseræ
statu cum non peccet. Et quia præceptum
correctionis est de peccato proximi iuxta il-
lud Matth. 18. Si peccauerit in te. Ergo ubi non
adeest peccatum, non est obligatio corrigendi.
Sic loquens de ignorantia iuris positini Ban-
nes de Charit. a. 2. d. 3. q. 13. a. 5. Nauar. summ. c.
24. n. 12. & 13. Valent. 2. 2. d. 3. q. 10. punct. 2. Vil-
lalob. to. 2. sum. tr. 4. difficul. 4. n. 6. Et de qualibet
ignorantia id affirmat Bonac. d. 3. de Charit. q.
4. punct. 7. n. 10. modo non vergat in graue ipsius
delinquentis, vel tertij nocumentum,
neque obligatus quis sit ex officio corri-
pere.

Siue obligatus quis sit ex officio, siue non
siue ignorantia sit iuris positini, siue naturalis,
si monitione fructus speratur, necessario
est proximus corrigendus. Quia id exigit
ipsius reuerentia. Et quia illa ignorantia ab-
solute malum quoddam est, esto culpæ non
imputetur. Et quidem si officio Parochi, Præ-
lati Confessarij, vel domini fungaris fere
omnes Doctores tenent, te obliga-
tum esse. Quia ratione Officij teneris
subditos instruere in præceptotum ob-
seruatione. Et debes procurare, ne
O aliis

307
Hoc certum
esse reor.

308
Status que-
stionis.

309
Non est ne-
cessario cor-
rigendus.

310
Necessaria
corrigendus
est.

aliis scandali occasione exhibeant, quod saepe vel materiali legis transgressione causatur. Et impedire, ne alij intelligant subditorum errores à te approbari. Ita Sanch. l. 2. de matr. d. 38. num. 5. Bonac. d. 3. quæstion. 4. punct. 7. numer. 10. Et quando ex Officio non obligaris. Lorca 2. 2. dub. 4. m. 15. Suar. de Charit. dub. 8. sect. 2. numer. 6. Azorius libr. 12. capit. 15. quæstione quarta & 5. Coninch 2. 2. disput. 28. dub. 4. num. 38.

311
Cum his
probabilibus
opinor.

Cum his probabilibus opinor. Nam regulariter ex materiali legis transgressione fit quis facilis ad formalem. Ergo si commode valeas hoc periculum vitare, quænam causa inesse potest, ut exculeris. Certe si transgressorem legis non corrigis, cum potes, tacite denotas, eam transgressionem approbare, & scandalum generas.

DVBIVM XLVIII.

An spes probabilis fructus sufficiat ad præcepti Correctionis obligationem?

312
Quæstio
status.

Existimo cum communi Doctorum spem fructus necessario requiri, ut correctio sit in præcepto: alias enim esset otiosa. Moneo tamè non esse necessarium fructum ex correctione statim sperari: sufficit enim, ut decursu temporis speretur futurus. Difficultas autem est, quæ spes requiratur? an sufficiat probabilis?

313
Non sufficit
probabilis
spes.

Non sufficit probabilis, sed certa debet esse. Quia ad actionem adeo difficilem exercendam, non videtur præceptum obligare posse sine certa emendationis proximi spe. Sic Caiet. sum. v. Correctio.

314
Sufficit omnino.

Sufficit probabilis fructus spes. Quia si certa requireretur, nunquam adesset correctionis gerendæ obligatio, cum talis certitudo esse non possit, siquidem est de te ab alterius voluntate dependente. Quare sufficit probabile esse, correctionem profuturam, & non obfuturam, ut corrigere quis obligetur. Ita D. Tho. 2. 2. quæstion. 33. articulo secundo ad tertium Bannes hic, articulo secundo dub. ultim. Torres 2. 2. disputat. 86. dub. 3. Adrian. Sotus, & alij, quos refert, ac sequitur Suar. disput. octava de charit. sectione tertia numero tertio D. August. libro primo de Cinit. capite nono dum damnat eos, qui metuunt leniter, proximum corrumpere, cum fortasse possent corripiendo corrigere.

315
Hoc defendo, & expono.

Receptam ab omnibus hanc sententiam defendo. eam Medici exemplo explicans, & illustrans. Tenetur ille ægro corporalem medicinam præbere, quam credit probabiliter, profuturam, & non obfuturam. Ergo etiam Medicus spiritualis tenebitur, medicinam probabiliter salutiferam peccatori offerre, cum sciat, nullum ex illa damnum esse accepturum. At si probabiliter tibi persuadeas, nihil per correctionem effecturum non teneris illam exercere. Et quando dubius es, an correctio sit profutura, vel obfutura sit, nulla est obligatio.

Secus si dubius sis de profectu, ac securus de damno non inferendo. Verum in extrema necessitate in dubio de profectu, & de nocumento, est adhibenda. Quia nocumentum, adhibita correctione, est certum gravissimum, & irreparabile, utpote damnatio æterna. Nocumentum vero ex correctione timendum non est ita grave, quod abunde non compensetur spe etiam dubia, illum æternum nocumentum reparandi.

DVBIVM XLIX.

An peccator, dum in crimine existit, teneatur proximum delinquentem fraterne corrigere?

Suppono, omnes obligatos esse corrigere proximum, cum sit præceptum naturale ac divinum omnes adstringens. Vnicuique enim Deus mandavit de proximo suo. Eccl. 17. Solum de peccatore dum in crimine existit quæserim, num proximum corrigere teneatur.

Non tenetur. Quia ipse indiget correctione, ineptusque est ad corrigendum, cum ei dici possit: *Hypocrita, Et ecce prius irasceris de oculo tuo, & tunc prospicies, ut deducas felleum de oculo fratris tui.* Et illud, *Meditare, cura te ipsum.* Sic nonnulli Doctores haud infirmè notat.

Tenetur quidem. Quia potest proximum delinquentem corrigere, non exprobrando eius peccatum, neque se iustitiam ostentans, sed potius cognoscendo se iniustum & suam indignitatem per humilitatem ostendendo. Hoc modo proculdubio potest efficaciter corrigere proximum. Ita D. Tho. 2. 2. quæstion. 33. art. 5. Torres ibi, d. 88. dub. 2. Valent. 2. 2. d. 3. q. 10. punct. 3. Palao tom. 1. tract. 6. dub. 3. punct. 7. numer. 2.

Ego quidè his hærescens Doctoribus crediderim, in tali casu haud esse posse dubium, quin peccator in crimine existens præcepto correctionis gerende obligetur. Fateor tamen primæ sententiæ ratione, me omnino convinci peccatorem publicum, vel notorium corrigendo regulariter deobligatum esse à correctione faciendâ utpote ineptum, & à cuius monito nullus fructus speratur. Quod ex Castro Palao accipi. Attamen cum eodem resoluo, obligari adhuc, si valeat facile modum à Doctoribus secundæ sententiæ traditum adhibere. Illud autem sine cunctatione, ne crediderim, peccatorem occultum obligari ad corrigendum. Quia potest ex huiusmodi correctione fructus sperari.

D V B I V M L.

Qui ob peccatum proprium ineptus est ad proximum in extrema necessitate existentem corrigendum, teneturne penitentiam de crimine agere ut aptus ad corrigendum reddatur?

³²⁰ *Nonnulla premitto.* **E**xtra casum extremum eum non teneri existimo. Quia absque penitentia potest insufficienter per humile monitum corrigere. Nec vllus tenetur diuitias quarere, etiam si prodige consumpsisset, vt elemosynam grauer indigenti faciat. Ab hac doctrina excipio Prælatus, cui ex Officio correctio incumbit, qui aut officium debet deponere, aut se in statu apto correctioni constituere. Lorca 2.2. *question. 3. artic. 5. d. 42. n. 12.* Coninch 2.2. *d. 18. dub. 7. num. 3. Valent. 2.2. d. 3. q. 10. pun. 9. Bañes 2.2. q. 3. a. 5.* Quid si proximus constitutus in extremis correctione indigeat, & fructus ob peccatum corrigentis impediantur, teneturne de crimine penitentiam agere, vt aptus ad corrigendum reddatur?

³²¹ *Tenetur p. m. r.* Tenetur quidem. Quia charitas obligat misereri proximo, eiusque fragilitati attemperari. Sic Suar. de Charit. d. 8. *sect. 4. n. 6.* Torres 2.2. *d. 88. artic. 5. dub. 1. Bannes citat. conclus. 5.* Villalob. *tomo secundo summ. tract. 4. difficul. 8. numer. 2.*

³²² *Non tenetur.* Non tenetur. Quia peccator tenetur correctionem admittere, à quocumque fiat, præcipue in mortis articulo: & corrigens sufficienter proponit, quid faciendum sit, temperando humilitate sermonis suam indignitatem. Ergo correctionis præcepto satisfacit: sicut satisfacit elemosynæ corporalis præcepto, qui illam in lethali existens impertit. Ita Valent. 2.2. *dub. 3. questione decima punct. 3.* Castro Pal. *tomo primo tract. 6. d. 3. pun. 7. numer. 6.* Sotus *relect. de secreto. memb. 2. questione tertia conclus. 6.* Coninch 2.2. *disputat. 28. dub. 7. numer. 1. 32.*

³²³ *Auctoriz. regulat.* Fateor primæ sententiæ doctrinam mihi esse difficilem. Quia correptus non potest aduersus se corripientem retorquere argumentum, vt se ipsum curet, cum facile satisfieri possit. Medicū emendandum fore, si in simili necessitate esset constitutus. Agit ergo quantum videtur necessarium, vt correctio sit fructuosa. Si vero fructu careat, ex malitia correcti, & non ex defectu corrigentis provenit. Igitur ratione præcepti correctionis raro vel nunquam, quis tenebitur, nisi Prælatus sit, penitere. At ratione scandali obligatio esse potest, quando scilicet quis suo crimini, exemploque prauo efficit, vt proximus peccatis inhaereat.

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

D V B I V M LI.

An peccent lethaliter Concionatores, aut iudices, delicta proximi in peccato corrigentes?

Lethaliter peccant. Quia sunt actiones ³²⁴ *Lethaliter peccant.* Quasi Sacra à peccatoribus non exercenda. Sic Caiet. 2.2. *q. 187. a. 1. & 3.* & insinuat ibi D. Tho. Syluest. v. *Correctio. n. 16.* loquutus de correctione iudiciali.

Non peccant lethaliter. Quia hæ actiones ³²⁵ *Non peccant lethaliter.* nec sunt annexæ ordinibus Sacris ex Christi Domini institutione; nec sunt ita Sacra, quin à peccatoribus effici possint. Ita Suar. de Charit. d. 8. *sect. 4. n. 6.* Sermonem gerens de Iudice: & de Concione loquens 10.3. in 3. p. d. 16. *sect. 3.* Medina C. de penit. *tr. 2. qu. 6.* Torres 2.2. *question. 33. artic. 5. disput. 88. dub. 2.* Villalob. *tomo 2. summ. tractat. 4. difficul. 8. numer. 3.*

³²⁶ *Hoc dicendum existimo.* Hoc omnino dicendum existimo. Nulla enim mihi ratio efficax sese offert, qua obligetur Concinator, aut Iudex in gratia existere, vt peccata publica corrigant.

D V B I V M LII.

An ordo Correctionis à Christo Dominico assignatus Matth. 28. sit in præcepto?

Ordinem Correctionis sic Dominus præscripsit: *Si peccauerit in te id est, te sciens frater tuus, corripe eum inter te, & ipsum solum. Quod si te non audierit, induces testes vni vel duos. Si illos non audierit, dices Ecclesia. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus, & publicanus.* Profecto correctionis ordo constituitur primo, vt peccantem admoneas secreto, & absque teste vlllo. Deinde si secreta correctio non proficit, testes adhibentur, vt te in correctione adiuent, forte enim peccator, qui te contempsit, testes reuerebitur. Quapropter solum sunt inducendi, quando speretur, ex eorum inductione delinquentis utilitas. Lorca 2.2. *q. 33. a. 8. d. 46. n. 20.*

³²⁸ *Non est sub præcepto.* Non est sub præcepto seruandus, sed sub consilio solum. Quia Christi Domini verba non videtur generalia cum solum de peccatis, quæ sunt iniuriola corrigenti loqui videatur, in quibus secreta correctio vix habet locum, sed illa omissa, potest ad denunciationem procedi. Sic Martinus de Arenalo *tr. de correct. frat. Salmer. to. 4. in Euang. part. 3. tract. 11.* Quia alias rationes, & testimonia adducunt, quæ hanc sententiam probabilem esse defendunt.

³²⁹ *Sub præcepto est.* Est seruandus non solum sub consilio, sed sub præcepto. Quia Christus Dominus ibi tradidit correctionis præceptum, & modum quo fieri debet. Non quia nouum aliquid præceptum tulerit, quod ex ipsa nature lege

ge nō oriatur, sed quia praeceptū à lege natu-
rae obscurius traditum clarius explicui. Ipsa
enim natura dicitur, corrigendum esse proxi-
mum cum memori damno famae, & honoris,
quo fieri possit: unde si absque testium indu-
ctione corrigi valeat, ipsa natura dicitur, ut sic
correctio sit: etsi vnicus testis sufficit, quare
duo sunt adducendi: Igitur ordo hic est in
praecepto. Ita definitum videtur ab Innocent.
III. in cap. Nouis, de indic. & cap. Cum ex iniun-
cto, de hereticis. & ab Alexand. III. in cap. Licet
Heli, de simonia. Lorca ubi supra Torres 2. 2. d.
89. dub. 2. concl. 1. & 4. Suar. to. 4. de Relig. l. 10.
c. 7. n. 10. Coninch d. 18. d. 8. n. 138. Villalob. to.
2. sum. 17. 4. diffin. 9. Valent. 2. 2. d. 3. q. 10. p. 1.
5. Bannes 2. 2. question. 53. articulo octavo
dub. 1. conclus. 4. & alij plures, quos hi refe-
runt.

³³⁰ *Hoc mihi
admodum
certum.* Hae sententia mihi admodum certa. Nam
rationes, quae Doctores illi primae sententiae
probabilitatem conantur adituere, solum pro-
bant, hunc ordinem non esse semper seruand-
um, sed debitis temporibus, & circumstantiis
quando scilicet est secretum delictum, & per
correctionem secretum sufficienter emenda-
tum praesumitur, neque alia ratio boni comu-
nis, quae cessio iuris cogit illum omittere. Porro
quod Christi verba generalia esse non videan-
tur, cum solum de peccatis corrigenti iniurio-
sis visus sit loqui: Si peccauerit in te frater tuus,
minime obstat. Nam esto expresse de solis il-
lis peccatis Dominus loquatur, ex communi
Ecclesiae sensu ad omnia alia peccata, quae pro-
ximus, te sciente, committit, extenduntur.
Quemadmodum Mat. 25 Operibus tantum
misericordiae vita aeterna promittitur, & ta-
men inferunt omnes Patres, ac Doctores de
reliquis bonis operibus idem esse dicendum;
qua est aequa, vel efficacior ratio: ita in praes-
enti.

DUBIUM LIII.

*Potestne iuri suo quis renunciare, ne secum
hic ordo seruetur quando alias ex prae-
cepto diuino erat seruandus?*

³³¹ *Renunciare
non potest.* Renunciari iuri suo non potest. Quia est
R quilibet propriae famae dominus, unde
ob aliquem honestum finem pati illa posset
detrimentum: at praeceptum diuinum de or-
dine in correctione seruando, non solum attē-
dit famam proximi, ut quam minus fieri pos-
sit, laedatur, sed praecipue attendit bonum ip-
sius correctionis, ut melius, ac congruen-
tius fiat, & pacem, ac quietem com-
munitatem, & rixarum euitationem, quae
ex occultorum defectuum manifestatione pos-
sunt oriri: cui iuri quilibet priuatus cadere
nequit. An nō saepe Praelatus minus aptus alio
particulari ad corrigendum erit, vel quia gra-
tus delinquenti non est, vel ob eius imperitiā
forte, aut per prauū affectū? Ergo in casu huius
poterit subditus se abdicare iure, quod habet
de secreta sibi monitione gerenda: alias renū-

ciatio prodiga f. mae esset, ac perniciosa. Cum
autē qualibet in Religione plures esse possint
Praelati inefficaciores in corrigendis secretis
subditorum piaculis, quam alij particulares,
effici videtur, non posse generatim hoc ius re-
nunciari. Sic Philarc. de offic. Sacerd. 10. 1. p. 1. d.
4. c. 14. Lorca 2. 2. q. 33. a. 8. d. 47. n. 13. & alij
in manuscriptis.

Potest equidem renunciare. Quia quilibet
potest ob honestos fines detrimentum in fa-
ma & honore pati, etiā si dominus famae pro-
priae ac honoris non sit: Ergo potest renun-
ciare ius quod habet, ut sibi fama integra co-
seruetur in correctione ob honestos fines
quales sūt maior spiritalis correcti profectus,
maior à reciduo securitas, submissio, & hu-
militas propriae communitatis integritas. Ne-
gari enim non potest, Religiosum maiori
circumspectione processurum, si sciat,
peccata propria occultā à quolibet sciente
extra Confessionem, vel gratia petendi auxi-
lium, esse superioribus manifestanda, omnia
correctione, securiorem à reciduo esse, & co-
munitatem magis idemnem seruari. Ita Ban-
nes 2. 2. q. 3. a. 8. dub. 2. Petr. de Ledes. sum. 16.
2. tit. 4. c. 4. Sancius in select. d. 46. n. 28. Canta-
rel. Decal. l. 2. c. 69. n. 2. 1. Alfonso Rodrig. 10. 3.
tr. 8. c. 6. de correct. frat. Sanch. Decal. l. 6. c. 18.
Valent. 2. 2. d. 3. question. 10. punct. 5. Torres de
charit. ques. 33. artic. 7. d. 89. dub. 4. Suar. d. 8. de
charit. sect. 6. numer. 12. & 17. Ribadeneira de
inst. Societ. cap. 34. Castro Palao tom. 1. tr. 6. d. 3.
punct. 9. n. 2. Coninch 2. 2. d. 18. dub. 1. n. 197.
& alij.

Certa sententia mihi est, posse quemlibet, &
totā aliquā communitatē (vti sanctissime
nostra Religio Societatis Iesv gerit) renunciari
iuri, quod habet, ut sibi peccata secreto corri-
gantur, priusquam deferantur ad Praelatum
ipsumque deferentem nullius culpe esse reum,
etiā si correctionem non praemiserit. Nam si
subditus ob praefatos fines propriū peccatū
Praelato manifestaret proculdubio laudandus
esset. Ergo etiā si ex ipsius consensu eius pec-
catum alius manifestet superiori, opus ge-
ret laudabile. Dic quæso, si proximus iam fa-
mam apud Praelatum amisisset, recte posset
quisquam id sciens cum illo de socij peccato
agere, si ex bono fine duceretur ad hu-
iulmodi tractationem. Ergo idem dicen-
dum, quando ipse proximus non vult suam
famam apud Praelatum seruari, sed alij ius-
ta de causa potestatem impertit, ut illi
peccatum manifestet. At hic finis obtinetur,
quando ex ipsius correcti voluntate deli-
ctum superiori quis manifestat. Quem
admodum obtinetur finis praecepti seruan-
di sigilli in confessione, (qui est, non solum
famam proximi conseruare, sed & facilitas ip-
sius Sacramenti, & rectus illius usus) qui qui-
dem finis obtinetur, vel, ut aptius dicam, nul-
lomodò laeditur, quando ex poenitentis vo-
luntate culpa ad rectum finem manifestan-
tur. Equidem cessio iuris à Religiosis nostrae
Societatis facta non est temeraria, sed pru-
dens: ac proinde etsi generatim fiat subin-
telligitur fieri, seruato fine praecipuo corre-
ctionis, qui est correctio, & emendatio delicti,
quem

Secl. II. De Charitate, Dubia. 161

quem finem, si certum non sit per Prælatum non esse obtinendum, vel non esse obtinendum ita bene, ac per inferiorem vel de eo dubium est, quod raro contingere potest, præcipue in Societate nostra, ubi superiores tot informationibus de vita & moribus præcedentibus assignantur, hæc quæquam tunc censetur quis iuri conferuandæ famæ cedere. Abul. ad cap. 18. *Matth. questio. 98.* Sanchez lib. 6. *Decalog. capit. 18. numer. 47.* Infero, nemini licere hanc nostram Regulam de cessione iuris, & manifestatione delicti, quouis disputandi, vel etiam veritatis indagandæ quæstio colore, directe, vel indirecte impugnare. Tum quia à Paulo III. & Iulio III. nostrum Institutum fuit approbatum, & confirmatum, & in eo omnes constitutiones, præcipue quæ contradictionem patebantur. Tum quia Gregorius XI in Bulla, quæ incipit, *Ascendente Domino* prohibet sub excommunicationis pœna hanc nostri Instituti impugnacionem, ac cuiusvis constitutionis. Tum quia de facto idem Gregorius damnauit libellum cuiusdam, qui hanc nostram constitutionem impugnauit. Coninch *disput. 28. dub. 12. numer. 226.* Suar. *tomo quarto de Relig. libro decimo numero primo fine.* Alfonso. Rodriguez *Exercitij perfect. parte tertia tract. 8. capit. 6.*

D V B I V M LIV.

An quando existimatur, Prælatus melius delinquentem correcturus, quodlibet peccatum quantumvis secretum possit omnia secreta correctione deferri?

³³⁴ *Questio 12. sum.* Neminem potest esse dubium stante iuris cessione posse peccatum proximi ad Prælatum ut ad Patrem deferri. Quæstio autem est num cessione seclusa, possit correctio secreta omitti, & peccatum occultum illi manifestari, quando creditur. Prælatum aptius esse delinquentem correcturum.

³³⁵ *Minime potest.* Minime potest. Quia manifestacione criminis Prælato facta, fama proximi læditur. Ergo cum læsio hæc necessaria non sit, apponi non potest, etiam si Prælatus valeat aptius operam dare correctioni. Sic Adrian. IV. *quæ de correct. frater. 8. Pro huius decisione Sorus de secreto. memb. 2. questio. 4. dub. 3.* Nauar. *ad cap. Inter verba. questio. 2. concl. 2. num. 113.* Nauarra *de restit. lib. 2. c. 4. dub. 12. numer. 120.* Petr. de Ledsel. *tomo 2. summ. tractat. 4. diff. 6. conclus. 2. 4.* Lorea *2. 2. questio. 33. a. 8. sect. 3. d. 47. dub. 10. num. 7.*

³³⁶ *Potest omni.* Potest quidem omnia secreta correctione, Prælato ut Patri manifestari delictum in hoc casu. Quia Medicus corporalis prudenter utitur acerbiori medicamine, quamvis valde necessarium non sit, si tamen est valde vtile. Ergo etiam si correctio per Prælatum non sit necessaria simpliciter, si tamen est valde vtilis, & secreta correctione efficacior: poterit quis, hac omnia, delictum ad Prælatum deferre. Ita Escob. & Mend. *Theol. Moral. Tom. VI.*

Suar. *de Charit. d. 8. sect. 6. numer. 17.* & latius *10. 4. de Relig. l. 1. c. 9. & 10.* ex D. Tho. & Richardo. Castro Palao *tomo 1. tract. 6. d. 3. pun. 10. num. 3.*

Cum his opinor. Iudicans tamen Religio-³³⁷ nibus hanc sententiam aptiorem esse, & sequi oportere, cum iudicatur sic errantem aptius posse reduci. In aliis vero, quia magis sui iuris sunt, ad uitendam non esse, nisi notabilis fructus pro certo speretur. Porro in Religiosis præcipue in nostra Societate præsumendum est subditum delinquentem melius per Prælatum esse corrigendum, quam per quemlibet particularem, dum contrarium non constat. Quia Prælatus peccati occasiones remouere potest, quod non potest alius subditus. Et quia remedia applicare valet, quæ per alios subditos adhiberi nequeunt Coninch *2. 2. d. 28. dub. 11. num. 202.* Suar. *10. 4. de Relig. lib. 10. c. 9. num. 11.*

D V B I V M LV.

An mortaliter peccet Rector Collegij, qui Prouinciali subditi delictum, quem absque tali manifestatione corrigere, & emendare potest, manifestat?

³³⁸ *Multa certa mihi re. colo circa qua Prælatus possit, & non possit, ex denunciatione sibi ut Patri facta.* O Peræ pretium est, indicare, quid possit, & quid non possit Prælatus facere ex denunciatione sibi ut Patri facta de subditi delicto. In primis certum est, non posse ex tali denunciatione iudicialiter procedere. Potest tamen aliqua moderata poenitentia delinquentem punire. Potest subditum à loco & Officio remouere, si id absque infamia geri valeat. Sed circa huiusmodi demonstrationem debet magna uti prudentia. Potest alicui vel aliquibus viris grauib. delictum manifestare, si hoc necessarium sit ad subditi correctionem. Potest subdito delinquenti socium designare fidelē, qui eius exploret actiones, & Prælato deferat. Potest subditum delinquentem coram duobus vel tribus testibus reprehendere, si ei moraliter de delicto cõstet, saltem per delationem vnus oculati testis, de quo nulla possit esse suspicio falsum impositorium. Si per denunciationem paternam remedium sufficiens non adhibetur, & delictum cõmunitatis vergit in damnum vel tertiæ personæ nocet, tenetur denunciare iudiciali delationi operam dare. Quæsierim verò, nū lethaliter delinquit Rector, qui Prouinciali subditi delictum sibi ut Patri delatum manifestat cum ipse sine tali manifestatione valet subditum emendare.

³³⁶ *Lethaliter peccat.* Lethaliter peccat. Quia iam illa manifestatio delicti, & amissio famæ non habet paternæ delationis finem, quæ est fratris lucrum, cum absque illa lucrari eum Rector potest. Si tacite innuitur in nostra Congregat. VI. decreto 63. ibi. *Potest etiam vnus superior dicere rem sic delatam & notam alteri superiori eiusdem delati, quando res ita posita fuerit ad finem paternæ delationis.* Ergo è contra quando id non ita res non expositum lat nequaquam poterit. Castro Palao *part. 1.*

340
Non peccat
lethaliter.

part. 1. r. 6. d. 3. punct. 11. numer. 7.
Non peccat lethaliter. Quia licet id non expostuletur, ut necessarium, expostulatur ut conueniens, ne Prouincialis ignarus huius delicti, similibus, vel grauioribus incommodis delinquentem exponat. Ita idem Ferdin. de Castro, qui quidem hac ratione affectus probabile esse indicat, nullum peccatum in tali manifestatione committi.

341
Auctoris
resolutio.

Ego quidem hanc sententiam etiam existimo esse probabilem. Nam si in materia detractionis, (vti Volum. 5. vidimus) reuelare peccatum vni, vel duobus viris grauib, qui magis prodesse, quam obesse possunt, lethale piaculum non est (etiam si ex leuitate, & loquacitate reueletur) ex probabili sententia, à fortiori probabile erit, quando ex recto sine manifestatur. Attamen, quia in ostium aperitur manifestandi pluribus delictum commissum, probabilius crediderim, cum Castro Palao citato, non licere Rectori Prouincialem monere. Quia si solum ob maiorem à reciduo securitatem, & non ob necessitatem, quæ appareat, monere licet: etiam licebit monere quemlibet superiorem immediatum, quem delinquens habeat, & Prouincialem sequentem, cum eo modo delinquens securior à reciduo erit: quod quidem non est concedendum. Vnde eadem Congregatio VI. decreto 6. Congregatio VII. decreto de manifest. delicti capite decimo quinto numero secundo. Sine urgenti necessitate, & magna utilitate nemini esse crimen delati reuelandum. Expende verba. Sine urgenti necessitate, & magna utilitate. Quæ non conuenientiam, sed necessitatem magnam indicunt.

DUBIUM LVI.

Cum Prælati subdito, cuius delictum ut Pater agnouit, designat socium fidelem, qui eius exploret actiones, & sibi deferat: potestne socio designato significare, se male de subdito sentire, ut sic diligentius explorationi student?

342
Questionis
status.

Inui Dub. proximo, posse Prælatum subdito delinquenti socium designare fidelem, qui eius actiones exploret, & sibi deferat. Quia superior ratione sui Officii obligatus est, vitam subditorum inquirere. Quia propter D. Gregor. libr. 2. Regist. Epist. 52. nullomodo excusat Prælatum à correctione subditorum eo, quod dicat, se subditorum delicta ignorare. Quæ (inquit) potest esse Pastoris excusatio, si lupus oues comedat, & Pastor nescit? Ergo signum clarum est, teneri Pastorem vigilare, & examinare, an lupus oues comedat, & damnum inferat. Igitur questio est, an illi socio fideli designato possit Prælati significare, se male de subdito sentire, ut sic diligentius explorationi studeat?

343
Potest qui-
dem.

Potest Prælati socio significare, aliquam malam se de subdito habere suspicionem, di-

cens: Obserua illum: si iam apud Prælatum subditus hic designatus potest, non præmissa correctione, delictum fratris superiori ut Patri deferre. Quia vnum & alterum ad spirituale bonum subditi ordinatur, nec magnum inco- ueniens videtur esse, defectum eius vni prudēti ac religioso socio à Præsule reuelari. Sic Bañes 2.2. q. 33. a. 3. d. 2. Torres ibi. d. 89. dub. 5.

Non potest socio indicare de subdito non bene sentire. Quia si absque malæ opinionis significatione potest socio illi vigilantia commedari, quænam causa esse potest infamationem illam honestam. Nec socius potest, non præmissa correctione, superiori deferre delictum. Quia si delinquens correctione fraterna sufficienter intelligitur emendandus æque bene, ac per Prælatum, (taro succedet) non debet Prælo denunciari. Nam apud Prælatum grauata sit iam eius opinio, haud dubium, quin multo amplius per repetitionem delicti grauetur: quod si excusari possit, charitas id exigit. Ita Ferdin. de Castro 10. 1. r. 6. d. 3. punct. 11. numer. 9.

Ego quidē si superior corrigens delinquentem de eius emendatione securus non mansit, existimo cum eodem Doctore, posse socio exploratori significare, se non recte de tali subdito sentire, ac proinde necessariam esse vigilantiam specialem; ut sic via socio aperiar superioris crimē, si viderit, deferendi. At in tali casu socius præsumere non debet, se posse efficaciter corrigere, cum præsumere debeat monitum fuisse, sed non emendatum. Vnde abique præmissa correctione debet tunc manifestare, & Prælati sub præcepto ad eius obligare manifestationem. Tum quia nomine Prælati delictum cognoscit, tum quia præsumere non potest rationabiliter, correctione fraterna esse sufficienter emendandum.

DUBIUM LVII.

Si proximus de delicto commissio sit iam emendatus, potestne quis Prælo ut Patri illud deferre, ut sic delinquens securior à reciduo existat?

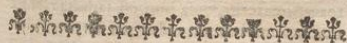
Potest quidem. Quia talis manifestatio potest prodesse, & non obesse. Potest enim Prælati cum sit occasiones & pericula relabendi iterum remouere. Ergo prodest. Ex scientia illius delicti ad punitionem non potest procedere. Ergo non obest. Sic Richard. in 4. dist. 19. artic. 3. question. 1. Gabr. in Can. Miss. lect. 74. litter. V. Rosel. verb. Inquisitio. Angel. verb. Denunciatio. numer. 10. Graf. part. 1. Decis. lib. 2. cap. 69. numer. 30. Gerl. part. 2. tit. de correct. prax. Alphab. 14. litter. T. videtur consentire Alphonsi. Villagutier. libro secundo tit. de denunc. Euangel. conclus. 5. pag. 94. & 96.

Minime potest. Quia fama apud Prælatum plurimi aestimatur à subditis, & agrius ferunt apud illum infamari propter eius dependentiam, quam apud plures socios. Ergo ob solam

Seçt. II. De Charitate, Dubia. 163

maiores securitatem huiusmodi infamatio licita esse non potest. Nemini enim licet, bona temporalia à proximo auferre eo fine, ut securior sit in virtute: alias liceret, diuitias ab eo auferre, & pauperibus impertire, ut pro illo exorent. Ita Adrianus *qu. de correct. 5. Pro huius decisione. Sotus relect. de secreto, membr. 2. qu. 4. conclusio. 4. Sa verb. Correctio, numer. 4. Nauarr. summ. cap. 2. 4. num. vii. Aragon. 2. 2. quæst. 33. art. 7. Valentia 2. 2. disp. 3. quæst. 10. punct. 5. Nauarr. lib. 2. de res. sit. cap. 4. part. 2. dub. 12. num. 120. D. Thom. Antonin. Sylvest. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez libro 6. Decalogi capite 18. numero 49*

348
Ego autem probabilius his hærens Doctores, existimo, si certo tibi constat, fratrem esse emendatum, nec periculum probabile relabendi habere, nullatenus posse eius delictum superiori manifestare, nisi ipse expresse consentiret: neque consensum in Societate nostra præstitum ad hunc casum extendi. Nam finis præcipuus in Societate, ob quem mandantur delicta superioribus deferri, est correctio delinquentis, quod constat ex reg. 10. Boni etiam omnes consulant, ab aliis corrigi, & ad aliorum correctionem inuare debito cum amore, ad maiorem spiritus profectum. Si ergo frater correctus omnino est, & emendatus, neque periculum sit recidui, cessat finis, ob quem consentit, delicta superioribus deferri per quemvis, qui extra Confessionem, ea accepit. reg. 9. Attamen si proximus periculum probabile subeat relabendi, si prælapsum eius peccatum Prælati non manifestetur, manifestandum esse, non dubito, cum Valentia *disputation. 3. quæstion. 10. punct. 5. D. Thomam, Adrianum, & Sotum citante: ut subditum præseruet. Probabile periculum relapsus vocito, quando ita proximus occasionibus peccati est innodatus, ut moraliter loquendo, iudicetur casurus, nisi ab illis diuertatur. Nam de alio periculo magis remoto non est curandum, cum omnibus tale insit periculum ex nature fragilitate.*

CAPVT XVIII.

Circa Odium, Inuidiam, Chis-
ma, Vitia Charitati con-
traria.

DVBIVM LVIII.

An in odio proximi sint plures actus
specie distincti?

49
RECOLO, Odium esse charitati cō-
trarium, dupliciterque contingere. Primo, abominando perso-
nam proximi tanquam tibi con-
trariam, & desiderando, ut non
sit: & hic actus est Odium abominationis. Se-

cundò, desiderando illi aliquod malum ex præfata abominatione, quod Odium inimicitie vocatur. Quodcumque ex his odiis circa Deum lethale est, nec fieri potest veniale ex materia leuitate. Circa proximum vero aliquando potest esse veniale, verbi gratia, si quis proximum absque iusta ratione leuiter auerteretur, malumque ei leue exoptet, vel plena non adsit deliberatio. Odium proximi ab odio Dei differre specie non dubito. Quia licet utrumque Charitati opponatur: diuersimode tamen opponitur. Vnum namque Dei Maiestatem directe, alterum indirecte offendit. Maior est difficultas de odio proximi, num in eo sint plures actus specie distincti?

Non sunt. Quia odium non sumit speciem, neque indiuiduitatem ex obiecto materiali, sed ex formali: obiectum autem formale semper est idem, scilicet personæ displicentia: ergo quantumvis obiecta materialia varientur, actus non variatur. Hinc inferitur, te obligatum non esse, in Confessione manifestare, quæ mala proximo desiderasti: sed satisfacere, si dicas, te odio proximum toties fuisse prolecutum, optando illi graue malum. Quia omnia illa mala sub eadem ratione sunt appetita, scilicet quia proximo mala erant. Sic Caietan. 2. 2. quæstion. 74. art. 6. ad vltim. Bonacin. *disputat. 3. de Charitate quæstion. 4. punct. vltim. num. 6. Torres 2. 2. disputation. 9. dub. 6. Valent. 2. 2. disput. 3. quæst. 11. punct. 2.*

Sunt quidem plures actus specie distincti. Quia vnum odium proximi ab alio differre potest tum ex fine, quo eum odio habes: tum ex malo, quod illi exoptas. Ex parte finis differre si proximum auerferis, quia est Dei imago ad beatitudinem creatus, qualiter decemones nos odio habent: aut quia aliquam tibi iniuriam intulit; utrumque enim odium est odium proximi, etiam si primum ex odio Dei ortum habeat: ergo negari non potest, vnum actum ab alio differre. Ex parte vero mali, quod proximo optas, etiam specie differunt. Quis enim abneget, optare inimico, ob illius displicentiam, æternam damnationem, esse diuersum peccatum in Confessione aperiendum ab eo, cum solum amissionem status, & temporalis vitæ desideras, cum diuersæ rationis eum priuaret bonitate? Ita Suarius *disp. 6. de Charitate sect. 2. numero 2. Palao tomo 1. tractatu 6. disputation. 3. puncto 1. numero 7. Coninch. disputat. 29. dub. 3. numero 61.*

Hoc dicendum existimo. Nam voluntas inferendi proximo malum in vita, diuersum peccatum est à voluntate inferendi malum in fama, aut pecuniis: ergo etiam voluntates, quibus hæc mala appetuntur euenire, diuersæ sunt. Quia species odij inimicitie non sumitur præcisè ex displicentia, & auersione personæ, quam auerfaris: sed ex malo, quod illi desideras. Alias nullum odium proximi esset odium inimicitie, sed odium solum abominationis. Ex quo infero, in Confessione omnino esse explicanda, uti Suarius, & Coninch. expresse docent.

350
Non sunt
odij in pro-
ximum plu-
res actus
specie di-
stincti.

351
Sunt plures.

352
Hoc dicen-
dum omnia
no reor.

DVBIVM LXI.

An liceat optare mortem proximo, vel de illa gaudere ob hereditatem acquirendam?

353
Questionis
statu.

Celebris quaestio est num ob bonum temporale, & aliquando inferioris ordinis liceat tibi aliquod graue malum proximo desiderare, & de illo gaudere, deque ipsius bono tristiari, eo quod tibi impedimento est ad boni temporarii assecutionem? Exempli gratia. An possis desiderare mortem alicuius, ut illi in bonis succedas, vel ne in ei alimoniam praebendo, vel eum curando aegritantem graueris.

354
Minime
licet.

Minime id licet. Quia ex Charitate obligaris praeferre vitam proximi tuis diuitiis, temporarioque emolumento. At si ob acquirendam hereditatem illius mortem expectis, iam temporarium emolumentum vite proximi praefers: quod contra Charitatem esse, quis non videat? Sic Nauarr. *summ. cap. 15. num. 10.* asserens esse omnium.

355
Licet equi-
dem.

Licet equidem, si cum debito moderamine facias: non scilicet id appetens ex personae displicentia, sed ob aliquod temporale emolumentum inde sequutum. Quia huiusmodi desiderium, & gaudium de malo proximi non tam est desiderium, & gaudium de malo illius, quam de bono tibi inde sequuto: ergo non habet malitiam, quia illam habere non potest, nisi finis illius malus sit: cum tota species actus inefficacis ex fine defumatur. Ita Sa. *verb. Charitas, numero octauo. Azorius parte prima, libro tertio, capite 12. quest. 2. Bonacina disp. 3. de Charit. questione quarta, puncto ultimo, numero septimo, asserens licere matri mortem filiarum optare, eo quod ob deformitatem, vel inopiam haud possit eas nuptui tradere. Sancius in select. d. 2. numero 9.*

356
Auctoris
resolutio.

Existimo, proculdubio licere, optare tibi, vel proximo mortem ob vitandam molestiam laborum infirmitatum, mendicitatis, vitae poenalis à marito infligae, &c. dummodo desideres huiusmodi incommoda proximi, ut à Deo infligenda, non ab homine iniuste, vel à Diabolo. Profecto ingenue fateor, debere te bonis fortunae vitam proximi praefere quoad effectum, ac voluntatem efficacem, ac proinde teneri, bona fortunae exponere, ut vitam proximi conserues. Secus dixerim de efficaci affectu, ac simplici complacentia: quia respicit obiectum secundum se, & ex illius bonitate sumit speciem, non ex illius executione.

DVBIVM XL.

An inuidia solum sit mortale quando ex illa mouetur quis ad remouendum proximi bonum?

357
Solum est
mortale.

Solum est mortale, cum ita vehementer quis bono proximi inuidet, ut ex illo affectu moueatur ad iuste remouendum proximi bo-

num: secus si absque hoc periculo inuideat, quemadmodum auaritia, ac vana gloria, in qua non sunt peccata mortalia earum actus, nisi aliqua circumstantia mortali vestiuntur. Quia dolere de bono proximi, quatenus meum bonum imminuit, non est, absolute de bono, proximi dolere; sed dolere de illo, quatenus hunc causat effectum: & licet non causet media iniuriola actione, negari tamen non potest, esse cuique molestum, & iniucundum: tollit namque illi, qui ab omnibus (verbi gratia) doctus admodum habebatur, singularem ideo plausum acquirerebat, opinionem, & honorem illum, si doctor aliquis superueniat. Ergo talis tristitia, ac dolor, non videtur adeo inordinatus, ut piaculum lethale constituat. Sic Lorca 2. 2. *question. 36. in addition. artic. 1.*

Non solum est mortale, quando ex inuidia quis mouetur, ad remouendum proximi bonum, sed & quando dolet de bono alterius, quia diminutionis proprii boni est causa. Quia hoc vitium est charitati contrarium, cum de bono proximi tristetur, & de malo illius gaudet. Quod vero quis gaudeat de malo illius, vel tristetur de bono, quia proprium suum bonum, non est sufficiens causa honestandi actum. Ita D. Thom. 2. 2. *question. 36. artic. 2. & 3. Valent. ibi. dub. 3. questio. 13. punct. 1. Coninch. d. 30. dub. 2. num. 20. Reginald. lib. 17. num. 129. Nauarr. summ. capit. 23. numer. 118. Bonacina d. 3. de Charit. questio. 4. punct. ultim. Parag. 2. num. 3. Suar. dub. 6. de charit. sect. 4. numer. 4. & alij.*

Ad hac communi quidem sententia non recedam, quam vberius expendo. Potest quis dolere de bono alterius, eo quod per se, & ratione sui proprium eius bonum diminiuit: bonum, in quam alterius potest esse occasio diminuendi proprium alicuius bonum, sine eo quod aliquam vim inferat, actionemque iniuriolam exerceat: v. gr. si existente illo in Ciuitate aliqua, in qua nimis doctus, ac petitus reputatur, accederent alij aequae docti, quorum aduentu illius periticia non tanti, ut antea aestimaretur, quia non est iam ita rara. Ex qua ratione bonum vnus per se potest alterius bonum diminuere. Si igitur doleat quis de bono alterius, quia huius diminutionis est causa, inuidus est, & peccat, ex genere suo mortaliter. Plura de Inuidia Volum. 1. vbi de de vitis Capitalibus disserui.

DVBIVM LXI.

An non solum qui proprie Chismaticus est, sed etiam qui quomodolibet Pontifici est inobediens, contrahat excommunicationis poenam?

Chisma in praesenti sumo pro scissione, vel diuisione ab Ecclesia, eiusque Capite. Dupliciter autem quis potest se ab Ecclesia separare. Primo, deferendo fidem, & tunc est haereticus, ac consequenter Chismaticus, secundum Ecclesiae deferendo unitatem, quam fideles

deles omnes inter se habent cū suo capite tum in Sacramentis, ac cultu diuino: tum in subiectione ad Pontificem, Ecclesie Caput. Dupliciter vero quis potest se à subiectione Pontificis, & Ecclesie unitate diuidere. Primò directè, secundò indirectè. Directè se diuidit, cum expresse, ac formaliter intendit, Pontificem non recognoscere vt. Superiorem; Indirectè autem, cum facto ipso ostendit, non eum recognoscere: quod videtur contingere existentibus in Anglia, & exhibentibus Regi obedientia signa, quibus testantur esse Christi Vicarium, in spiritualibus, quāvis interius id esse nullo modo credant; quia se iunctio ab unitate Ecclesie, eiusque obedientia in opere ipso externo consistit: ac proinde hi vere Schismatici sunt, esto non sint hæretici. Suarius de Censur. disputatione vigesima prima, sectione secunda, numero decimo tertio, Sanchez libro secundo, Decalogi capite vigesimo sexto, numero decimo quarto. Porro Schismaticis variæ ab Ecclesia pœnæ præscribuntur. Prima est priuatio potestatis Ordinis, & iurisdictionis. Secunda, excommunicatio ipso facto. Tertia inhabilitas ad Beneficia. Quarta, suspensio Ordinis à Schmatico scienter recepti. Quinta, collatio Beneficiorum à Schmatico facta irritanda. Sexta, suspicio hæresis vehemens. Septima, subiectio Ecclesiasticis Iudiciis pro pœna sustinenda. Circa huiusmodi pœnas dissidium est apud Doctores. In presenti igitur requiro, an non solum Schmaticus propriè, qualem esse asservi, sed etiam etiam qui quomodolibet Pontifici inobediens est, pœnam excommunicationis contrahat?

361 Contrahit quidem. Quia in Bulla Pontifex excommunicat Schmaticos, & qui se ab eius, & cuiusvis Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt, vel recedunt. Cum ergo nihil in Pontificis decretis superfluum esse dicendum sit, efficitur, non solum recedentes à Pontificis obedientia tanquam à Vicario Christi Domini, sed quomodocumque recedentes intelligi debere. Nam recedentes pertinaciter à Pontificis obedientia tanquam à Vicario Christi, & Ecclesie capite, sub Schmaticorum nomine comprehensent. Vt quid ergo reliqua verba adiungunt? Sic Farinac. sibi contrarius question. 186. numer. 11. citans Toletum libro quarto, capite duodecimo, numero secundo. Attamen in editione Lugdunensi circa primum nihil dicitur: circa secundum contrarium docet.

362 Non contrahit nisi qui Schmaticus proprie est. Quia recessus à Sedis Apostolicæ obedientia proprie non stat cum illius recognitione. Ergo dum quis Pontificem vt Superiorem recognoscit, etiam si illi ob aliquam causam non obediatur, à Pontifice vt tali non videtur absolute recedere, ac proinde excommunicationem illam non contrahit. Ita Azorius parte prima, libro octauo, capite vigesimo, questione quinta, Palao tomo primo, tractatu sexto, de Charitate, disputatione quarta, puncto sexto, numero septimo, Suarius de Censur. disputatione vigesima prima, sectione secunda, numero duodecimo. Sanchez libro secundo, Decalogi capite trigesimo sexto, numero duodecimo. Bonacina disputatione tertia, questione quarta, de Charitate puncto vltimo, Paragrapho quinto, numero nono, & alij apud ipsos.

mo, Paragrapho quinto, numero nono, & alij apud ipsos.

363 Cum his opinor. Et quidem et si sub nomine Schismaticorum ij recedentes comprehensent, factè tamen expressi ad maiorem claritatem, specialemque timorem incutiendam. nonnulla Monuerim hac excommunicatione non ligari fautores, defensores, receptatores Schismaticorum. Quia in Bulla non exprimuntur, & exprimuntur hæreticorum fautores, in odiosis autem non est vltra proprietatem verborum extensio gerenda. Ligantur tamen excommunicatione non reſeruata ob cap. Li et, de elect. cap. 1. de Schismaticis, in 6. Sed clarius ob constitutionem Pauli IV. quæ incipit, Cum ex Apostolatus officio, vbi excommunicantur, alijque pœnis afficiuntur Schismaticorum fautores, vt Bonac. vbi sup. annotauit.

D V B I V M LXII.

Schismatici non denunciati priuanturne iurisdictionis potestate?

364 Dixi, primam Schismatici pœnam esse potestatis Ecclesiasticæ, Ordinis, & iurisdictionis priuationem. Verum licet Ordinis potestate in spirituali charactere consistente priuari non possit, priuari vero potest, ac de facto priuatur legitimo talis potestatis vſu. De potestate autem iurisdictionis fere omnes Doctores conueniunt, Schmaticum esse iure ipso priuatum.

365 Schmaticus non denunciatus post Concilium Constantiense minime priuatur iurisdictione. Quia cum solum denunciatus vitaremur, solum is carere debet iurisdictione denunciatus nobis conueniente. Sic Bonacina disp. 3. quest. non sit. 4. de Charitate, puncto vltimo, Paragrapho sexto numero 8.

366 Etiam si occultus sit, vel non denunciatus, ipso facto quilibet Schmaticus iurisdictionis potestate priuatur. Quia occultus Schmaticus exterior ab unitate Ecclesie, ac subordinatiōe ad illius Caput se subtrahit: ergo indignus est, cui iurdictio ab Ecclesia concedatur. Ita D. Th. 2. 2. q. 36. a. 3. Turrec. l. 4. sum. p. 2. c. 20. Cast. l. 1. de iur. a. heret. punit. c. 23. & 24. Azor. p. 1. l. 8. c. 2. q. 9.

367 Hæc sententia mihi magis probatur. Quia textus in cap. 1. de Schmat. cap. Nonitiani, cap. Audiuimus, cap. Didicimus, expresse notant, ipso iure hanc priuationem incurrere. Dicunt enim, Ordinationes esse irritas, & conferentem nihil iuris habere, ac potestatis; & ex alia parte hanc priuationem ad omnes Schmaticos extendi probat textus in cap. Didicimus, & omnes omnino hæreticos, & Schmaticos nihil habere iuris, ac potestatis. Verum tamen vt huiusmodi priuatio iurisdictionis effectum habeat, necessaria est saltem declaratoria sententia criminis, vt tradit Suarius disputatione 12. sectione 2. numero 2.

DVBIUM LXIII.

Schismaticis penitentibus, & Ecclesiae reconciliatis tolliturne inhabilitas quam ad Ecclesiastica Beneficia habenda contra-

xerant?

368
Status qua-
sionis.

Tertiam Schismaticorum poenam esse vidimus inhabilitatem ad Beneficia Ecclesiastica in posterum habenda, cap. Quia diligentia, de elect. ubi Schismatico in Episcopum electo dispensatione confirmare permittitur. Non igitur valida erit electio ante dispensationem, uti Glof. & omnes. Dubium autem est, num penitentibus Schismaticis, & Ecclesiae reconciliatis haec inhabilitas tollatur?

369
Tollitur in-
habilitas
haec.

Tollitur profecto. Quia huiusmodi inhabilitas ex Schismate procedit: ergo illo sublato, cessat. Neque ob stare videtur Cap. Quia diligentia citatum, nam electio illius Schismatici in Episcopum forte fuit, durante Schismate, ideoque indigit dispensatione: qua non indigeret, si sublato Schismate, & Ecclesiae reconciliato, electio facta esset. Sic Decianus tractatu crimin. libro quinto, capite 54. numero 15. & 16. Conrad. Brunus tractat. de heretic. libr. 3. cap. 7. Borlat. consil. 14. numer. 34. Quintil. Mandos. in addit. ad Repertor. Inquisit. v. Abjuratio, tit. A. Farinac. plures referens, qu. 189. & 193. num. 66.

370
Nō tollitur.

Non tollitur. Quia cap. Quia diligentia, id videtur expresse praescribere. Glossa enim ibi manifeste asserit abiurato Schismate in Episcopum electum fuisse, & nihilominus indiguisse dispensatione: ergo signum est, inhabilem remansisse. Ita Azor. parte prima, libro octavo capite vigesimo, quaestione octava, aliterens, communi sensu hoc esse receptum. Sanchez libro secundo, Decalogi capite trigesimo sexto, numero decimo octavo. Bonacina disputatione tertia, quaestione quarta, de Charitate parte ultima, Paragrapho quinto, numero decimo. Pegna Direct. parte secunda, quaestione quadragesima octava, comm. 73. Suarius de Censur. disp. 43. section. 2. numer. 7. Farinac. pluribus relatis, quaestione 184. numero trigesimo sexto.

371
Hoc proba-
bilium, &
securius esse
veror.

Probabilius, & securius censeo, Schismaticum Ecclesiae reconciliatum adhuc inhabilem esse ad Ecclesiastica Beneficia, nisi per Pontificem, aut vices ipsius habentem fuerit dispensatus. Quia eius est solvere, cuius ligare fuit. Habet tamen Episcopus ex Tridentin. sess. 24. cap. 6. concedente casus occultos, potestatem ad dispensandum in quacumque inhabilitate ad Beneficia ex delicto occulto proveniente. Quare si delictum Schismatici occultum sit, poterit ab Episcopo Schismaticus ad unitatem Ecclesiae rediens habilis reddi. Si tamen Schisma publicum sit, asserit Abbas ad cap. 2. de Schismaticis. numer. 7. Decius ad cap. At si Clerici numero 124. & alij, posse Episcopum dispensare ad Beneficia omnia, praeter Episcopatum, & dignitatem exemptam, si scienter Ordinem à Schismaticis non receperint. Addo, esse pro-

babilem occultum Schismaticum, & Ecclesiae reconciliatum dispensatione non indigere. Quia poena inhabilitatis non cuilibet Schismatico videtur imposita, sed publico, & manifesto, qualis erat ille Episcopus relatus in Cap. Quia diligentia. Quare occultus, & maxime emendatus, & conuersus hanc poenam nullo modo contrahit, ut multis probat poenam de haeretico. Garcia part. 11. de Benefic. capite 10. numero 81. & specialiter de Schismatico numero 162.

CAPVT XIX.

Circa Bellum, ac Duellum, quatenus sunt Charitati contraria.

DVBIUM LXIV.

Potestne dari seclusa ignorantia iustus bellandi ex utraque parte titulus?

Dari potest. Quia saepe oppugnans, & oppugnatus non peccant bella gerendo eo, quod uterque probabiliter credit, sibi Regnum pertinere. Ergo ex parte utriusque iustus est titulus. An non oppugnans Civitatem, interficere potest innocentes, si alia via non potest illam subiugare: innocentesque possunt se ab oppugnatione defendere? Quis dubitet? Datur igitur titulus bellandi iustus ex utraque parte, iustumque bellum etiam nulla ignorantia intercedente. Sic nonnulli bonae notae Moderni.

Dari non potest per se, & seclusa ignorantia iustus titulus belli ex utraque parte circa eandem rem. Quia nulla virtus potest habere actus sibi contrarios, alias secum pugnaret, & bonum bono contradiceret. Ergo iustitia, quae tibi titulum iustum possidendi praebet, verbi gratia, Civitatem, & ibi existentes oppugnandi, non potest praebere iustum titulum oppugnatibus tibi contradicendi.

Idem affirmo. Concedo enim, saepe oppugnantem, & oppugnatum non peccare, quia ex ignorantia invincibili iuris procedunt. Hoc tamen non probat ex utraque parte iustum dari titulum; sed ex una parte dari, & ex alia praesumi: rationeque illius praesumptionis potest ille actus ad iustitiam pertinere.

DVBIUM

DUBIUM LXIV.

Oblata ab adversario tibi sufficienti satisfactio-
ne, tenerisne à bello desistere, quo-
cumque tempore satisfactio
datur?

³⁷⁵ Si satisfactio sufficiens detur ante bellum
inceptum, teneris ab eo desistere, si offera-
tur tibi ab adversario sufficiens iniuriarum satisfac-
tio, & damna illata compenset. Quia tunc
bellum non est tibi necessarium, sed volunta-
rium, ac prout illicitum, sola enim necessita-
te potest assumi *cap. Noli, 2. qu. 1.* Si autem sa-
tisfactio post bellum inceptum offeratur, non
teneris eam acceptare, & à bello desistere.
Quia iam adversarii non sunt in statu satisfac-
iendi, sed satis patendi. Sic Caietan. *sum-
ma verb. Bellum. Sà verb. Bellum, nume-
ro nono.*

³⁷⁶ Quocumque tempore satisfactio plena ab
adversario offeratur, teneris à bello desistere, si
securè desistere possis. Quia bellum solum ne-
cessitate, non voluntate licite suscipitur, ut ait
Diu. Augustin. *Epistol. 207. ad Bonif. cum Co-
mitem* Sed cum debita satisfactio offeratur, cessa-
at omnis bellandi necessitas: ergo contra iusti-
tiam delinques, si bellum prosequere. Ita Mo-
lina *disp. 103. vers. Belli causa.* Valent. 2. 2. d. 3.
quæst. 16. punct. 2. Coninch 2. 2. *disp. 31. dub. 2.*
numero 38. Suarius *disputatione 13. de Charita-
te, sectione septima, numero tertio.* & alij
apud ipsos.

³⁷⁷ Sententiam hanc, communem quidem eli-
go, aduertens tamen sub debita satisfactio-
ne comprehendi, ut non solum tibi reddantur
omnia illa, quæ tunc sunt: sed etiam solvantur
expensæ in bello factæ, & pericula, & molestiæ
quibus te, ac tuos exposuisti, & iniuriarum factarum
compensetur. Quia cum ad hæc omnia ius ha-
beas, omnia hæc compensari debent, priusquàm
à bello cessare tenearis. Insuperque petere po-
tes, quidquid in posterum tibi necessarium est,
ut secure viuas, & pacem obtineas; hic enim
est præcipuus belli scopus. Quæ omnia in ipso
conflictu, ac belli congressu ferè sunt impossi-
bilia: ideoque forte Caietan. dixit, tunc ad-
versarium potius esse in statu satis patien-
di, quam satisfaciendi; quia vix est possi-
bile offerre tunc satisfactio-
nem, quæ præ
angustia temporis tum sufficiens, tum secunda
iudicetur.

DUBIUM LXV.

An quando pars rebellis digna est morte ob in-
iuriam illatam sit obligatus Dux vi-
ctor aliam satisfactio-
nem ad-
mittere?

³⁷⁸ Pars rebellis ob iniurias illata digna est
morte, ita ut post partam victoriam absque
ullo periculo valeat victor eam perimere: petit
tamen veniam, & in quantum potest, sese illi
submittere, & iniuriam pecuniis, tributis, & aliis

eiusmodi compensat, ac pignora præbet, qui-
bus illum securum reddit à timore in poste-
rum similis iniuriarum. Quæserim, an victor Prin-
ceps teneatur hanc satisfactio-
nem acceptare, & à bello desistere: vel possit bellum pro-
ducere, quovisque pars nocens ei ingulanda
tradatur?

Obligatus non est, satisfactio-
nem admittere. Quia Princeps ille iniuria affectus factus
tunc est Iudex rebellium ob iniuriam acceptam
illiusque vindex: sed Iudex non tenetur acce-
ptare satisfactio-
nem à delinquente oblatam,
sed pro delicti gravitate poenam illi infligere
potest, quæ sibi magis placuerit, modo iustitiæ
limites non excedat. Ergo sic dicendum est
in casu præsentis si spectato iuris rigore. Mo-
lina *tractatu secundo, disputatione 103. vers.*
Dubium est. Lorca 2. 2. *disputatione quadrage-
sima nona, numero sexto, & disputatione quin-
quagesima secunda, numero tertio, & disputa-
tione quinquagesima tertia, numero duodecimo,*
Bannes 2. 2. *quæstione quadagesima, articulo
primo, dubio secundo, conclusione quarta, Castro
Palao tomo primo, tractatu sexto, de Cha-
ritate, disputatione quinta, puncto tertio, nu-
mero 15.*

Obligatus est. Quia bellum contra non sub-
ditos iudici non potest ad iniuriam vindican-
dam, nisi quatenus iniuriato necessarium est,
vel ad honoris reparationem, vel ad futuram
securitatem, ut enim Diu. Augustin. relatus in
*cap. Noli, Bellum sine necessitate iudici non po-
test.* Alias obligati essent nocentes se ipsos tra-
dere iugulandos, neque possent vi resistere, ne-
que alius illos defendere. Ita Agil. Coninch
2. 2. *disputatione trigesima prima, dubio secun-
do, à numero vigesimo nono, & dubio septimo, à
numero 106.*

Primam sententiam longe probabiliorē
esse non dubito. Fundamentum enim Agidij
mei pugnat contra sententiam affirmantem,
bellum esse actum vindictivæ iustitiæ: quod
stare non potest, si iniuriarum vindicandæ solum
essent, quatenus earum vindictio necessaria
est ad iuris læsi reparationem; quia tunc po-
tius commutativam, & legalem iustitiam,
quam vindictivam exerceas. Ut ergo firmum
sit, bellum esse iustitiæ vindictivæ actum, as-
firmo, bellantem non solum reparationem
sui honoris, & securitatem in futurum inten-
dere posse: sed etiam debitam poenam iniu-
riantibus infligere. Neque inde fit, teneri no-
centes se iugulandos tradere: sufficit enim si vi
& armis non resistant; quia ius vitam confer-
uandi utpote naturæ conforme aliis iuribus
præponderat.

DUBIUM LXVI.

Requiriturne moralis certitudo victo-
riæ, ut bellum possit
indici?

³⁸² Non potest iudici iuste bellum, si non ad-
sit moralis victoriæ certitudo. Quia tunc
temeritatis Princeps arguetur, & suis subditis
iniuriolos existet, eos ob exiguam utilitatē, &
incertam
quiritur.

379
Obligatus
non est, sa-
tisfactionē
accipere.

380
Est obliga-
tus.

381
Primam
sententiam
eligo, & ex-
pono.

382
Moralis
victoria cer-
titudine re-
quiritur.

incertam victoriam gravissimis periculis exponens. Sic Caietan. 2. 2. *questione nonagesima sexta, articulo quarto*. Coninch. 2. 2. *disp. 3. dub. 4. num. 73.*

383 *Non requiritur.* Indici potest iuste etiam si moralis victoriae certitudo non adsit. Quia solum probabilis spes victoriae potest damnis, quae ab adversariis timentur, praevaleare. Et quia raro liceret Regi minus potenti bellum potentiori indicere, si moralis certitudo victoriae necessaria esset, cum haec à minus potenti fere nunquam haberi posset. Ita Castro Palao *tom. primo, tractatu sexto, disputatione quinta, puncto tertio, numero decimo septimo*, Suarez *disputation. 13, de Char. section. 4.*

384 *Auctoris resolutio.* Ego quidem existimo his haerens Doctoribus, omnia pensanda esse, & videndum, an spes victoriae praevaleat damnis, quae timentur. Nam si ipse praevaleat, tentari bellum potest, sin minus cessandum à bello, bello inquam aggressivo: secus à defensivo, hoc enim cum aliquali spe victoriae tentandum est; quia est necessitatis, non voluntatis. Ex quo fit, verum non esse, quod Caietanus affirmat, requiri moralem victoriae certitudinem, ut bellum possit indicere, cum solum probabilis spes valeat damnis, quae timentur, praevaleare: & bono Republicae maxime expedire possit, ut inimici intelligent Principem non esse pusillanimum, ac timidum, sed forti animo, audacem, periculique contemnentem.

DUBIUM LXVII.

An innocentes possint licite redigi in servitutem: cum Respublica est hac poena digna?

385 *Questionis status.* Si Cio, licitum esse libertate privare hostes, & in servitutem redigere, si rei naturam spectemus, quoties in recompensationem iniuriae factae, & in satisfactionem damnorum, quae victor passus est, fuerit necessarium. Si enim victor privare vita hostes potest, à fortiori poterit libertate. Habetur §. *Item ea, quae ab hostibus Institut. de rerum divis.* Ab hoc autem iure excipiuntur Christiani capti ab aliis Christianis & eorum filij, qui non possunt redigi in servitutem ob consuetudinem inter eos praescriptam: possunt tamen detineri aliquantulum, dum pecunia aliqua in praemium capientium conceditur. Suarez *disputatione decima tertia, de bello, sectione septima, numero decimo tertio*, Coninch. 2. 2. *disputatione trigesima prima, dubio septimo, numero 120.* Hoc tamen privilegium Christianorum Apostatarum non gaudet siue subditi sint bellantis, siue non. Quia quod in Filii dei favorem introductum est, non debet, iis prodelle, qui fidem abiurarunt. Valentia 2. 2. *disputatione tertia, questione decima sexta, puncto tertio*, Suarez *ibidem*. Dubito autem, an innocentes possint etiam in servitutem redigi, cum Respublica huiusmodi poena est digna?

386 *Non possunt.* Non possunt. Quia nemo innocens potest occidi directe à victore. Nulla enim causa legitima est eum intericendi, nam si aliqua

esse posset, maxime culpa totius Civitatis, sed haec esse non potest, quia licet ipse Civitatis sit pars, ab illa tamen culpa est immunis: ergo si à communi iugulatione innocens est immunis, etiam immunis erit à communi servitute, quae ex culpa procedit. Sic nonnulli, quos, praefatis nominibus memorat Castro Palao *tom. 1. tractat. 6. disputation. quint. punct. 4. numero decimo tertio.*

Possunt quidem, si iniuria Civitatis adversae hanc poenam mereatur. Quia libertas inter bona fortunae, quorum Respublica dominium habet computatur: Respublica enim illorum bonorum habet dominium, quorum eius subditi habent: sed quilibet subditus propriae libertatis dominio fruitur, illamque vendere urgenti necessitate potest. Ergo Respublica idem facere poterit. Ita Victor. *de iure belli, numero quadragesimo secundo*, Molina *tractat. 2. de iustit. d. 119. & 120.*

Cum his opinor. Nam pater, necessitate urgente, poterit filium libertate privare, & creditor debitorem impotentem solvere, si ius positivum non obstat: ergo à fortiori poterit Respublica quemlibet civem, cum quilibet debeat satisfacere pro debito Reipublicae, utpote pars illius. Adde, receptissimum esse, tradi instantes obsides inimico nolenti aliter à bello desistere: qui quidem in arcem, & saepe in perpetuam servitutem reducuntur.

DUBIUM LXVIII.

An capti bello iusto, possint aufugere: eosque possit ad quilibet fugam iuvare?

Suppono, esse captos bello iusto; nam si iniusto capti fuissent, quales sunt omnes Christiani capti à Mauris, & Turcis: clarum est fugere posse. Quia iniuste detinentur, & laudabile opus charitatis esse, illos iuvare ad fugam, & à possidentibus iniustis eripere. Questio igitur est, an capti bello iusto, possint aufugere, eosque quilibet ad fugam iuvare.

Fugere non possunt, nec alij eos possunt ad fugiendum auxilium praestare, (quod si servus Christianus sit, & ab infideli domino fugiatur, obligatus est mittere pretium, non tamen redire ob periculum perversionis.) Quia servus pretio emptus fugere non potest; ergo nec bello captus. Et quia haec servitus est quaedam poena à Republica imposita iis, quibus forte poena mortis debebatur ob illam iniuriam: & ex pietate in hanc leniorem commutatur: ergo facta commutatione, & poena servitutis imposita, non licet damnatis fugere ab illa: alias cuilibet damnato ad triremes liceret ab ea poena aufugere. Sic Navarra *summa capite decimo septimo, numero 103. & 104.* & plures alij relati à Coninch, Valentia, ac Lessio mox citandis.

Capti bello iusto licite possunt ad suos aufugere, aut ad aliquam Civitatem amicam, ubi tuti sint. Quia §. *Item ea, quae ab hostibus Institut. de rerum divis.* de servis bello captis dicitur: Si nostram potestatem evadant, & ad suos redeant.

Secl. II. De Charitate, Dubia. 169

deant, pristinum statum accipiant, hoc est, conseruantur libertatem, quam antea habebant. Ergo tacite conceditur eis facultas fugiendi à dominorum confinibus: alias irrationabilis esset lex, quæ concederet libertatem in præmium actionis iniquæ, & quæ hac via ad malum incitaret. Ita Couarr. reg. peccatum. part. 2. §. 11. num. 6. & l. 1. var. cap. 2. num. 10. Bannes 2. 2. quest. 40. art. 1. dub. 3. Valent. 2. 2. d. 3. q. 16. punct. 3. Lessi. l. 1. c. 5. dub. 5. num. 24. S. a. ver. Bellum, num. 7. Bonacina d. 2. de restit. q. ultim. section. 1. punct. 12. num. 26. & alij.

392
Eiusdem
mentis.

Eiusdem sum mentis, doctrinam tamen limitans, vt procedat, modo seruos fidem non dederit non fugiendi. Quia si dedit fidem hæc, speciali fidelitatis titulo, & maxime si iuramento firmasset, tenetur à fuga abstinere: vt relati Valent. Lessi. & Couar. annotarunt.

DVBIVM LXIX.

An bona Ecclesie, & Ecclesiasticorum innocentium occupentur licite à Principe, cum necessarium est ad finem belli consequendum. Et an victoria partem teneatur iis satisfacere, licet ex occupatione horum bonorum ditior factus non fuerit?

393
Pauarico.

Scio, bona hostium etiam eorum, qui innocentes sunt posse à victore occupari, si bona Ecclesie, & Ecclesiasticorum innocentium excipias. Per accidens autem deuastari, occuparique possunt, si necessarium fuerit ad finem belli consequendum. Idemque de cuiuscumque innocentis bonis dixerim. Quod à fortiori procedit, si credat Princeps, illis bonis aduersariorum vsurum, vt eum iniuste oppugnet; quia tunc est quedam naturalis defensio. Valent. 2. 2. d. 3. q. 16. punct. 3. Molina d. 121. initio. Quæstio autem est, num Princeps, reportata victoria, teneatur satisfacere Ecclesie, Ecclesiasticisque innocentibus, si ob eorum bonorum occupationem ditior factus non fuit?

394
Non teneatur
satisfacere.

Non tenetur. Quia non apparet, ex quo capite ad restitutionem teneatur: non ratione rei acceptæ, quæ non extat; nec ratione iniustæ acceptionis, quæ nulla fuit: ergo minime tenetur his satisfacere. Sic Molina d. 121. conclus. 2. Bonacina disp. 2. de restit. quest. ultim. punct. 12. numero 19.

395
Satisfacere
tenetur.

Tenetur omnino. Quia innocens, qui pars non est Reipublicæ offensantis, non tenetur victori donare sua bona, vt ille suum ius recuperet, & sicut non potest licite occidi, ita nec bonis spoliari. Ergo victor debet ei ablata bona restituere. Ita Cast. Pal. tom. 1. ar. 6. §. 5. punct. 4. num. 21. & alij.

396
Non tenetur
satisfacere.

Horum doctrinæ adherens, probabilius existimo, victorem obligatum esse damna Ecclesie innocentibusque Ecclesiasticis restituere. In primis de bonis hostis, si aliqua sint; quia ille causa fuit iniusta horum damnorum: Dux vero illorum bona occupans eandem contrahit obligationem. Quod si bona hostis non accepit ad reparationem suæ iniuriæ sufficientia, Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

DVBIVM LXX.

An Monachi laici, & Clerici in minoribus Ordinibus constituti prohiberi sint propria manu dimicare?

Certum est, si bellum sit iustum, omnes in eo pugnare, adiuuareque posse nisi eis specialiter sit prohibitum. Porro Episcopis, Clericis, & Monachis interdictum est propria manu dimicare, vel exercitum ducere. Cap. Eos qui 20. q. 3. Cap. Clerici, Cap. Quicumque ex Clerico. 23. quest. 8. Cap. Sementiam 9. ne Clerici, vel Monachi. Quæstio autem est, an Monachi laici, & Clerici in minoribus Ordinibus constituti hac prohibitione rigorosa continentur?

397
Certa supra
pono.

Prohibiti non sunt propria manu dimicare. Quia consuetudine receptum est, hos Canones ad illos non extendi. Vnde sicut laici possunt ad bella procedere. Sic Couar. ad Clement. Si furiosus, 2. num. 2. Bonac. d. 2. de restit. q. ultim. punct. 12. §. 4. Lorea 2. 2. sect. 3. disp. 51. num. 12. Idem docet Suar. d. 13. de bello section. 3. num. 5. modo Beneficium Ecclesiasticum non habeant si enim habent, ratione Beneficii ad altiorum Ordinem aspirare debent, aut saltem debent impedimentum non apponere.

398
Non sunt
prohibiti
dimicare.

Sunt plane prohibiti. Quia de Monachis etiam laicis habetur expresse in Cap. Eos, qui De Clericis. Cap. Clerici, Cap. quicumque ex Clericis. Nomine autem Clericorum etiam in minoribus constituti intelliguntur. Et quidem Religiosi, & Clerici dicati sunt Deo seruire, à qua professione secularis pugna multum reuocat. Item Clerici Christi Domini sunt Ministri, ipsi famque representant, quolibet in Ordinum munere, qui proprium sanguinem pro aliorum salute profudit. Ergo eis non licet effundere alienum. Ita nonnulli bonæ notæ Moderni, Molina, & Coninch. citandi.

399
Sunt prohibiti.

Ego autem quæ didici à Molina tractatu secundo, disputatione decima octaua, & Coninch. 2. 2. disputatione trigesima prima, dubio sexto, numero octuagesimo sexto, teneo, & expono. Clericus in minoribus constitutus privilegio fori non gaudens ad bellum procedere potest æquè ac laicus. Quia tanquam laicus reputatur (sic de Monacho laico dixerim.) Neque Canones obstant, saltem ex recepta consuetudine. Si autem privilegio fori gaudeat, prohibetur. Quia cum ex officio deputatus sit Ecclesie seruire, indecens est ad malitiam secularem se transferre. Non autem videtur hæc grauis culpa, quia longe ille est à ministerio Altaris, & representatione Christi, quod etiam

400
An illorum
resolutio.

P Suarj

Suarij, Magistri mei de Beneficiario in minoribus constituto asserendum existimo, peccare inquam, venialiter solum, sed grauius. Quia nullus textus specialiter de eo loquitur. Et quia Beneficium solummodo obligat, vt non apponat ille impedimentum ad officium illud exercendum casu, quo illud velit retinere.

DVBIVM LXXI.

Ad evitandam mortem, ad quam quis est condemnatus, licetne potest acceptare Duellum?

401
*De duello
plures re-
colo.*

Recolo, duellum esse illicitum, si nulla eius legitima causa inueniatur: tunc autem licitum esse sicut bellum, cum legitima aderit occasio. Certe ostentare vires, & voluptatem spectantibus causare, causa est insufficiens. Veritatem aliquam duello firmare, non solum est illicitum: sed & superstitiosum, vindictio propriæ iniuriæ per duellum est illicita. Defensio honoris proprii, quem videris amittere, si oblatum duellum respuas, non est censenda sufficiens causa illud honestandi: Verum si aliquis tibi minatur mortem, vel gravem iacturam honoris, vel diuitiarum, nisi duellum acceptes, acceptare illud potes, nisi cum aliquo innocente procuret, vt pugnes. Dubitarim vero, an ad evitandam mortem, ad quam quis est condemnatus, licet possit duellum acceptare? Verbi gratiâ, inique es accusatus, ac condemnatus, vel credis certo te esse condemnandum, & offertur tibi duellum ab accusatore, vel Iudice, si velis à condemnatione liberari acceptare idne potes?

402
*Potes duellum
acceptare.*

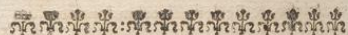
Potes quidem. Quia tibi licitum est eum occidere, qui tuam vitam, honorem, vel diuitias aggreditur, à cuius aggressionem ne quis alia via liberari: sed accusator ille iniquis testibus tuam vitam, honorem, & diuitias aggreditur: ergo potes illum duello perimere, cum non suppetat tibi alia via euadendi periculum. Sic Nauarra *summ. cap. 11. numer. 39. & cap. 15. num. 17.* Nauarra *lib. 2. de restit. cap. 3. num. 289.* Sanchez *lib. 2. Decal. cap. 39. num. 8.* Coninch. 2. 2. *disp. 32. dub. 2. numer. 17.* Molin. *tract. 3. disp. 17. numero 7.* Lessius *libro 2. capite 9. dubio 8. numero 47.*

403
Non potes.

Minime potes Iudex in præfato casu duellum tibi offerre, neque tu illud potes acceptare. Quia vel tu es condemnatione secundum allegata & probata dignus, vel non. Si dignus condemnatione es, etsi nullam tibi irroget iniuriam Iudex, vel Princeps, condemnationem debitam in duellum commutans, at gravem irrogat accusatori, quocum duellum inire debet: cū absq; causa legitima probata, illū manifeste vitæ periculo permittat exponi. Quod si accusator in illud periculum libere consentiat, esto ei Princeps vel Iudex iniuriolosus non sit, est tamen Reipublicæ, cuius gerit administrationem cum abique causa publica, & legitima sibi subditum periculo vitæ permittat exponi. Si autem dignus non es condemnatione, & nihilominus Iudex te vult condemnare, & lo-

co condemnationis duellum offert: adhuc non potes illud acceptare, nisi forte ille, quo duellum est in eundem, dignus condemnatione sit, & in duellum condemnatio eius committetur, vel te ipsum ille aggrediatur. Quia extrahos casus iniuste illum oppugnas, illumque perimere intendis ob tuæ vitæ conseruationem. Licet enim in aliquo casu tibi permissum sit, innocentem occidere, vt vitam conserues; debet esse casus, ex quo sequatur ea occisio per accidens ad tuam actionem: vt contingit, cum inimicum fugis, & in medio itinere est innocens constitutus, quem perimere debes, si cursum prosequaris. At acceptatio, vel indictio duelli per se inferunt occisionis periculum: Nequeunt ergo libere contra innocentem fieri. Ita Abul. 1. *Reg. 17. quæst. ultim.* Salon. 2. 2. *qu. 64. num. 3. controu. 3.* Suarius *de bello d. 13. sect. ultim. num. 5.* Palao *tom. 1. tract. 6. disp. 5. punct. 7. numero 12.*

Placet mihi sententia hæc, sed probabiliori adhæreo primæ adiciens, non solum licitum esse acceptare duellum, vel illud indicare ad hanc iniuriam propulsandam: sed te posse occulte calumniatorem occidere, si alia via non suppetit periculum euadendi. Quia illa non est occisio, sed defensio. Nauarra, & Sanchez. Imo hi Doctores adiungunt, te obligatum esse non acceptare duellum, si calumniatorem secretò interimere potes. Quia sic te non exponis vitæ periculo, & ab alio tollis occasionem nouum committendi peccatum; duellum acceptando, vel offerendo.

CAPVT XX.

Circa scandalum Charitati contrarium.

DVBIVM LXXII.

An ad rationem scandalum sit necessarium esse proximo ruinæ spiritualis, seu peccati occasionem?

Non est scandalum nisi ruina spiritualis proximi succedat, vel si scandalum meatur probabiliter succedat. Quia scandalum actiuum, quod proprie est Scandalum, definitur sic: Est ovis minus vellem præbens proximo occasionem ruinæ. D. Tho. ab omnibus receptus 1. 2. *q. 43. a. 1.* Ergo quando proximo ruinæ occasio non exhibetur, scandalum non est. Ex quo fit, plures coram alijs peccantes à peccato scandalum excusari, vel quia videntes ita sunt in bono stabiles, vt nullatenus peccatis visis, consentiant ad peccatum moueri: vel ita sunt deperdit, vt peccatum aliorum nihil illos immutet. Sic Nauarra *summ. cap. 6. num. 19.* Sanchez *lib. 1. Decalogi capite sexto, numero septimo.* addit. Si ex

Secl. II. De Charitate, Dubia. 171

ex tuo dicto, vel facto nihil aliud præter admirationem, & rumorem in videntibus excitetur, non debere censi peccatum scandali commisit. Quia admiratio, rumor, & suspicio de peccato si fundamentum præbes, non est peccatum, & consequenter ruina spiritualis proximi causa non existit.

406 Scandalum est, licet ruina spiritualis proximi non succedat, vel probabiliter successura timeatur. Quia si die Veneris (verbi gratia) coram aliis carnes comedas non censeberis scandalum dare, siquidem ex illa actione potius excitatur in videntibus horror, & detestatio, si ne admiratio conscientia tam perditæ, quam propositum vescendi carnibus. Similiter si Religiosus scemnam suspectam frequenter inuisat, alij Religiosi non inde mouentur ad peccatum, sed potius Religiosi libertatem detestantur: & tamen scandalum censetur hic Religiosus exhibere. Ergo ad rationem scandali non est necessarium esse proximo ruinæ spiritualis occasionem. Ita Nauarr. summ. capit. 14. num. 31. Syluest. ver. b. Scandalum, quæstion. 2. sine, asserentes, Religiosum illum scandalum proculdubio præbere.

407 Ego quidem primam sententiam omnino præferendam existimo. Nam si ex casibus assignatis solum detestatio peccati, vel admiratio oriretur: & ex visitatione scemina à Religioso facta, aliquis rumor, ac suspicio nasceretur: cenleo nullo modo te peccato scandali delictum. Suarius disputatione 10. de Charitate sectione 1. numero 1. Sancius select. disputation. 48. numer. 45. & clarius disput. 46. num. 11. At quia raro contingit ex præfatis actionibus non dari videntibus, aut scientibus alicuius ruinæ occasionem, scilicet viuendi liberius, vel contemnendi Religionem, Religiosasque personas; ideo regulariter apte dixit Nauarrus, scandalum præbere, qui absque necessitate, vel vilitate alicuius suspectæ mulieris consuetudine familiari vitur: & qui frequenter Moniales debitam clausuram non obseruantes inuisit: ex qua frequenti visitatione populus arripit occasionem detrahendi, ac murmurandi, etiam si aliqui caste ille viuatur, & recta intentione loca illa frequenter.

DUBIVM LXXIII.

Inducere aliquem ad veniale peccatum ea deprauata intentione, quia malum illius est, potestne solum esse veniale peccatum?

408 Non potest esse solummodo veniale, sed mortale necessarium est. Quia velle alicui directe veniale peccatum, est velle illi granius nocumentum quolibet alio temporali, cum veniale peccatum quolibet temporario nocumento sit præferendum. Et quia esto, inducere aliquem ad veniale peccatum, veniale solum sit, ac inducere ex affectu illum damnificandi, graue esse videtur: cum eiusmodi affectus non videtur posse nisi ex Dei, aut proximi odio provenire. Sic Vasquez 2. 2. disp. 102. cap. 7. numero 23. & 24. Coninch. 2. 2. disputation. 32. dy. Elcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

tio quinto numero quinquagesimo primo.

Potest esse veniale solummodo. Quia talis affectus non videtur obiectum graue habere, solum enim pro obiecto habet proximi damnificationem leuem: sicut si velles, Antonium aliquo peccato leui inficere, & ex hoc affectu illi verbum otiosum dicere persuaderes: talis persuasio ex præfato affectu, nullo modo grauis esse videtur. Non enim grauis est ex obiecto, ad quod persuades, cum hoc sit verbum otiosum, neque etiam ex ratione formali persuadendi, cum hæc solum sit veniale peccatum. Ita Diu. Thom. 2. 2. quæstione quadragesima tertia, articulo quarto, Nauarr. summ. capite decimo quarto, numero vigesimo nono. Azorius tomo primo, libro quarto, capite vigesimo, quæstione tertia. Salas 1. 2. tractatu decimo tertio, disputatione quinta, sectione decima quinta, numero quadragesimo secundo, Bonacina disputatione secunda, de peccat. quæstione quarta, puncto secundo, Paragrapho unico, numero decimo, Suarius de Charitate, disputatione decima, sectione prima, numero quarto, Lorca 2. 2. quæstione quadragesima tertia, numero sexto. Sanchez plures referens, libr. 1. Decalog. capit. 6. numero 10.

Ego quidem non leuiter allaciebar, vt primam sententiam eligerem hac ratione illæctus: si peccet quis venialiter ex contemptu alicuius beneficii à Deo accepti, ingrati tudinem formaliter committit, & tamen ille contemptus mortalis est. Ergo etiam ad veniale quis inducat, si tamen inducat ex proximum damnificandi affectu, talis affectus mortalis erit, est enim diaboli proprius. Attamen à communi sententia non discedere statui. Quia ei rationi respondere possum, contemptum beneficii à Deo accepti semper esse grauem; quia tacite Deus contemnitur, cui summa reuerentia debetur, quod in hominibus aliter contingit.

DUBIVM LXXIV.

An qui consulit proximo aliquod peccatum, peccet eadem specie peccati, qua ipse proximus delinquit, debeat id in Confessione explicare?

410 Non peccat eadem specie peccati. Quia sequeretur, si proximus peccaret iniustitiæ delicto, verbi gratia, furti, vel homicidij, cum, qui consilio, vel opere aliàs prauo illius causa extitit, teneri damna ex tali furto, vel homicidio reparare: consequens est falsum: ergo. Sic Magister meus sapientissimus P. Ioann. de Salas 1. 2. tom. 2. tractat. 13. disp. 5. section. 15. num. 134.

Eadem peccati specie delinquit in Confessione aperienda. Quia si quis consulat proximum aliquod peccatum, illud intendit. Si prauo exemplo proximum ad peccandum inducit, specialem malitiam contrahit in Confessione manifestandam; quia saltem indirecte vult proximi peccatum, illiusque est causa moralis.

409 Solummodo veniale esse potest.

410 Hanc sententiam probabiliter esse reor.

411 Non peccat eadem specie peccati.

412 Eadem peccati specie delinquit.

lis. Ita Vasquez referens 1.2.d.10.1.c.7.num.33.
Bonac. d.2. de peccat. q.4. pun.2. §.viii.n.12. Säch.
1.1. Decal. c.6.n.4. Azor. tom.1. l.4. c.20. q.6. Va-
lent. 2.2.d.3. q.18. pun.2.

413
Hoc unice
tenendū est
se iudico.

Mihi (mei Ioannis de Salas venia) videtur pro certo habendum, te peccare illa specie delicti, quia peccat is, cui malum consilium, aut exemplum praebes; quia illud peccatum tibi est voluntariū. Profecto, si consilio vel mādato causa fuisti damnorum illius furti, vel homicidii, haud dubium, quin ea resarcire teneatis; quia tunc directe furto, vel homicidio cooperatus fuisti. At si solum prauo exemplo ad furtum, vel homicidium induxeris, non videris ad restitutionem obligari: quia is, cui damnum est illatum, ius non habet te obligandi ab actione abstinere, ex qua alius tertius sumit occasionem malum inferendi. Peccas tamen contra iustitiam; quia ad hoc peccatum sufficit, si indirecte malum proximi intendatur: seu occasionem illius dederis; sicuti si absque causa iusta aliquem induceres, ut tibi sub vfuris mutaret peccares contra iustitiam, non quia tibi facis iniuriam: nemo enim se ledere potest Aristotel. lib.5. Ethicor. cap.6. Sed quia es occasio, ut alius tibi iniuriam irroget. At restituere non teneris, quia tibi obligari non poteris. Ergo bene poterit quis prauo exemplo contra iustitiam peccare, quin restituere obligetur. Vasquez 1.2. disputation. 102. capit.7. numer. 21. Sanchez libr. 1. Decalog. capit. 6. numer. 5. Suarius de Charitate disputation. 10. section.2. numer. 9.

DV BIV M LXXV.

Si aliquem induxisti, ut tecum delinqueret: tenerisne in Confessione inductionem manifestare?

414
Status qua-
sionis.

Circa peccata, quae sine complice patrari non possunt, requisierim, num quis teneatur in Confessione aperire inductionem, verbi gratia, Induxisti aliquam scēminam, ut tecum delicto veneris indulgeret, an tenearis in Confessione aperire inductionem, vel sufficiat dicere, te fornicationis crimen commississe?

415
Non teneris
aperire in-
ductionem.

Non teneris inductionem fateri. Quia talis inductio ad peccatum subsequutum refertur: ergo manifestato peccato, ea, quae ad ipsum referuntur censi debent manifestata. Ideo enim tactus, oscula, & amplexus praecedentes coitum non obligaris ex communi sententia manifestare, coitu subsequuto, quia ex coitus manifestatione alia manifestata esse censentur. Et quia tota malitia horum actuum sumitur ex obiecto, cuius sunt dispositiones: sed si militer tota inductionis malitia sumitur ex actu, ad quē inducit: ergo manifestato actu, inductio censi debet manifestata. Sic Vasquez de poenit. quaest. 91. art. 1. dub. 4. & 5. numer. 34. & alij.

416
Aperire
eneris.

Teneris quidem manifestare inductionem. Quia manifestata copula non manifestatur inductio, cum fieri possit, absque inductione, ut regulariter in scēmina contingit, quae non in-

ducit, sed est inducta. Ita Sanch. 1.1. Decal. c.6. n.14. Cast. Pal. tom. 1. rr. 6. d. 6. pun. 3. n. 4. Conin. 2.2.d.32. dub. 5. n. 55.

Satis probabilem primam sententiam esse reor, sed probabiliorem proculdubio secundam. Monens tamen, in viris, quia regulariter inducitur, forte hanc inductionem manifestare, haud fore necessarium; quia subintelligitur, cum est, non exprimitur contrarium. At si scēmina adeo extiterit impudice, ut virum ad peccandum secum inducat, tenetur aperire inductionem. Nam cum regulariter solet induci, expresso actu, non censetur inductionem aperiri.

DV BIV M LXXVI.

Præfatum consilium, vel inductio indirecta ad crimine sine speciale peccatum scandalum virtutis Charitatis, ac misericordiae contrarium?

Est quidem speciale peccatum scandalum aduersus beneficentiam, & misericordiam. Quia sufficit ad contrahendam alicuius peccati malitiam, si illud intendatur, cui illa malitia est necessario coniuncta. Vbi intendas cum nupta fornicationem, peccas iniustitiae delicto, intendis enim eam actionem, cui iniustitia est annexa: sed cuiuslibet proximi peccato est coniunctum damnum ipsius, in quo scandalum consistit: ergo intendens peccatum proximi, peccas scandalum delicto. Sic Coninch. 2.2. disp. 31. dub. 5. num. 45. Salas 1.2. tract. 13. di. p. 5. sect. 15. num. 132. & 127. plures pro hac sententia refert. Suarius de Charitate, d. 10. sect. 2. n. 3. Nauarr. summ. cap. 6. num. 19. Valent. 2.2. di. p. 3. question. 18.

Non est speciale scandalum peccatum, sed generale solum. Vnde consulens alicui, ut peccet, non peccat alia specie peccati, praeter illam, in qua est peccatum, ad quod consulit. Verbi gratia, Persuades alicui fornicationem, peccas aduersus temperantiam, non aduersus charitatem, & misericordiam, si ruinam proximi formaliter non intendis. Quia si malum proximi specialiter non intendatur, non potest laedi positivè virtus beneficentiae, & misericordiae: beneficentia enim non respicit pro obiecto proprio ipsius benefacere proximo, sed benefacere illi, quia bonum illius est: & misericordia non respicit pro obiecto remotionem mali à proximo, utcumque, sed quatenus illi est mala. Nam removere malum, & benefacere proximo aequè est obiectum Charitatis, ac misericordiae, gratitudinis, aliarumque virtutum: ergo ut hae virtutes distinguantur, necessario concedendum est, misericordiam intendere subleuare miseriam proximi, quia talis subleuatio bona est illi ergo actus, qui positivè debet opponi huic virtuti, necessario debet esse actus qui vellet, miseriam proximo inferre, quia mala illi est. Ita Vasquez 1.2.d.102.c.4. Sanchez 1.1. Decal. c.6. n.3. Azorius tom. 1. l.4. c.7. q.1. & cap. 20. q.6. & tom. 2. l.12. c.16. q.1. & 4. plures citat. Salas tom. 2. rr. 13. d. 5. sect. 15. num. 124. Valde probabile reputat Bonac. de peccat. d. 1. q.4. §. vii. n. 13. Et est sententia expressa D. Tho. 2.2. q.43. ad. 3.

Hanc

Se^{ct}. II. De Charitate, Dubia. 173

⁴¹⁰ Hanc eligo sententiam, eam ab inconuenienti confirmans. Quia ex opposita sequeretur, consulentem alicui fornicationem, (v. gr.) grauius peccare quam ipse, qui fornicationi dat operam. Nam qui fornicatur solūmodo aduersus temperantiam delinquit: at qui consulit, non solum aduersus temperantiā, sed etiam aduersus misericordiam, vel charitatem peccat: ergo grauius delinquit. Peccat, inquam aduersus temperantiam, quia est causa fornicationis alterius: & peccat aduersus misericordiam, vel beneficentiam, quia damnum infert. Ergo ne sic peccata multiplicentur, dicendum est, consulentem fornicationem, non delinquere aduersus charitatem, nec aduersus misericordiā, quoties malum, quatenus malum est, non intendit.

D V B I V M LXXVII.

Ex peccato publice patrato oriturne scandalī malitia in confessione manifestanda?

⁴¹¹ *N*on oritur. Quia publice delinquēs, ignorat, quisnam ex prauo eius exemplo mouendus sit ad peccandum: aut quānam peccata ea occasione perpetranda sint: ergo prauum illud exemplum scandalī malitiam habere non potest. Consequentiam probō, quia nullam quis malitiam potest contrahere, quin prius illam cognoscat, & sibi repræsentetur: cum autem nulla malitia ei repræsentetur specialiter nullam specialiter contrahit. Dicere autem, quod omnes contrahat malitias, ridiculum videtur. Sic Nauar. *sum. c. 14. n. 3.* Vbi ad lethale peccatum scandalī requirit certam aliquam personam esse inducendam: neque sufficere, ait, credere aliquem generaliter peccaturum. Sicut nec sufficit ad peccatum suspicari, aliquē male viuere in Oppido, & si nulla sit ad male suspicandum ratio *cap. Osius, de elect.* Ellet tamen peccatum, si in particulari de aliquo male suspicaremur.

⁴¹¹ *O*ritur quidem generalis scandalī malitia in Confessione aperiēda. Quia negari nō potest, peccatū in publico cōmissum de se ad malum mouere, ingenerareque virtutis contemptum ac ad libertius viuendum excitare: & per accidens omnino esse, si nullus ex illo moueatur: per se tamen esse, vt moueantur aliqui: ergo iā peccans mali huius causa existit. Quod vero in particulari nesciat, ad quodnam peccatum videntes mouendi sint, & qui sint mouendi, non obstat, quominus determinatam malitiam scandalī ille contrahat. Ita Sanch. *l. 1. Decal. c. 6. n. 7. & 20. Azor. to. 2. l. 2. c. 16. q. 3. Bannes 2. 2. q. 43. a. 4. Petr. de Ledes. tom. 2. sum. tractat. 4. c. 5. dub. 3. Bonac. dub. 2. de peccat. qu. 4. pun. 2. §. vnic. num. 41.*

⁴¹³ *H*oc omnino dicendum existimo, primamque sententiam improbabilem esse reor. Nam si aliquos quis sine vlla determinatione persuaderet, vt peccatum mortale committerent, talis persuasio, & vna est, & vnā malitiam habet, licet obiectum nimis commune esse videatur, atque confusum. Si requiras autem,

quānam hæc malitia sit Credo esse malitiam reductiue aduersus charitatem, Charitas enim vt Regina omnium virtutum obligat, ne fiat aliquid, quo Deus offendatur, & eius diuina deperdatur amicitia. Ergo qui daret occasio, nem, vt offendatur Deus, & eius amicitia dissoluatur aduersus charitatem procedit. Igitur peccato scandalī delinquit. Ex quo fit obligatum esse, fateri in Confessione, se publice peccasse. Quia cum non sciatur, quorū personæ ex illius prauo exemplo mouendæ sint, debet periculum explicare. Si enim sciret quot personæ mouerentur, & ad quæ peccata: & namerum personarum, & peccatorum speciem explicare teneretur: alias non satisfaceret, siquidē peccatorum non declarat speciem, neque numerum exponit. Sanch. *l. 1. Decalog. capit. 6. num. 10. Bonacin. de peccat. dub. 2. quæstion. 4. pun. 2. Paragrapho vnic. numer. 11. & alij communiter.*

D V B I V M LXXIII.

Licitumne est offerre peccandi occasionem, vt te indemnem serues vel vt peccator deprehensus efficacius corrigatur?

⁴²⁴ *S*uppono peccare eum, qui permittit peccatum alterius, vt deprehensus in illo puniatur. Quia non videtur hæc sufficiens causa honestadi permissione: pœna enim non est per se digna, vt apparetur, cum solum ob peccatum possit imponi: imo cum antecederet ad peccatum pœnam peccati ille intendat, tacite ipsum peccatum censetur intendere. Medi. *C. de res. q. 12. Sanch. l. 12. de matr. d. 12. n. 52. Bonac. d. 1. de peccat. q. 4. pun. 2. §. vni. n. 28.* Verum qui permittit peccatum alterius, vt sic deprehensus corrigatur: licite agit. Quia tunc videtur sufficiens causa honestandi permissionem correctio absoluta delinquentis. Nauar. *sum. c. 17. nu. 12. Valent. 2. d. 5. q. 6. pun. 5. dub. 7. Sanch. l. 10. de matr. d. 12. n. 51.* Debet tamen ferē certo de emendatione futura constare. Cæterum vt quis se indemnem asseruet, poterit delictum permitttere, seu non tollere ab alio delinquenti occasionem, cum possit. Qua ratione poterit maritus conficius secreto adulterij vxoris, id permitttere, & adhibere secum testes, quibus valeat delictum probare & diuortium gerere. Quia cum grauissima viro irrogetur iniuria, si vxor adulterium perpetret, cogatur simul cum illa habitare: poterit hanc propullare iniuriam, & cum non apparuerit alia via commoda, qua propullare valeat nisi peccatum permittendo, & adhibēdo testes, licebit permitttere, ac testes adhibere. Nauarra *de res. l. 3. c. 4. n. 104. Sanch. ibid. num. 52. Moli. tr. 3. de inst. d. 55.* Hæc mihi certa. Dubito vero, an ob prædictos fines licitos, licitum etiam erit offerre delinquentibus occasionem delicti committendi?

⁴²⁵ *L*icitum non est. Quia id non est permitttere malum, sed ad malū cooperari. Sic Sā. *v. Peccatum, n. 7. Sanch. l. 10. de matr. d. 12. n. 53. Bonac. de peccat. d. 2. q. 4. pun. 2. §. vni. nu. 28. & 34.* Vnde hic & Sanchez inferunt, non licere marito pacisci cum vxore, vt amasio eius castitatē violare tentanti conuiueat, concedens tempus,

& locum, non ut adulterium gerat, sed ut in crimine deprehendatur. Quia talis oblatio est tacita, imo expresse adulterij intentati acceptatio, quod de se est illicitum.

426
Licitum est.

Licitum est, sed raro offerre delinquentibus peccandi occasionem. Quia offerri potest occasio medio aliquo indifferenti, ut contingit, si pater volens deprehendere filium furantem, relinquet clauem in arca quasi oblitam, apponatque nummos in eo loco, quo commode illos possit arripere, & surreptionis conuincit: tunc, inquam, actionem praestat indifferentem. Ita Nauarra l. 3. de res. c. 4. p. 1. dub. ult. nu. 104. Sanch. in select. dub. 35. sine, cum aliis, quos refert.

427
Auctoris resolutio.

Profecto si mulier sollicitata ab aliquo, cuius non valet importunitatem repellere, aliqua æquiuocatione utatur, qua sollicitanti videatur annuere, in re tamen non annuat, non videtur peccare. Nam si dicat sollicitanti: Placet, ut tali hora, venias, ostium erit apertum: verba indifferentia sunt, & licet sonent sollicitanti adulterij acceptationem, at re vera acceptatio non sunt: ergo licite poterit illis uti, cum sufficientem causam habeat utendi æquiuocatione. Hæc quidem aliquo modo probabilem videntur reddere secundam sententiam non solum in foro externo, in quo talis consensus non obstat accusationi adulterij: sed etiam in foro conscientiae. Attamen primam sententiam amplector, & an secunda sufficienti probabilitate nitatur Doctorum iudicio submitto.

DVBIVM LXXIX.

*Licetne persuadere minus malum,
parato maius committere?*

428
Nonnulla pramitto.

Si recta via quis possit diuertere proximum à graviore peccato committendo, non licet ei minus peccatum suadere. Determinatum occidere Antonium, non licet ad vulnerationem Pauli incitare. Determinatum vni ex pluribus iniuriam inferre, non licet inclinare in aliquem illorum, tamen minus malum quam alij patitur. At determinato graue malum perpetrare, licitum est materiam minoris proponere, ut sic alliciatur ad maius malum omittendum. v. gr. Sodomiam intentanti licebit tibi materiam fornicationis illi proponere. Quia huiusmodi propositione non inducis eum ad fornicationem, sed solum viam ostendis, qua grauius malum valeat evitare. Valent. 2. 2. d. 5. q. 21. punct. 4. Sanch. l. 7. de matr. d. 11. n. 19. Hæc certa mihi. Dubito autem, num determinato graue peccatum facere, liceat expresse consulere, ac persuadere, ut minus efficiat, si alia via diuertere non possit?

429
Licet persuadere minus malum.

Licet quidem. Quia non persuadetur minus malum absolute, sed sub conditione, quod aliud grauius esset perpetrandum. Sed casu, quo grauius ille esset effecturus, bonum est, illi persuadere ut minori malo sit contentus. Quia in hoc eius & Dei negotium utiliter geritur. Sic Sanch. plures referens l. 7. de matr. d. 11. num. 15. Lessi. l. 2. c. 13. dub. 3. nu. 19. Rebel. l. 2. q. 14. sect.

4. n. 21. Moli. 10. 2. d. 335. n. 3. Bonac. cum aliis d. 1. de res. q. 2. p. 7. n. 8. Valq. Opus. de scand. dub. 1. & 2. Basil. Legion. lib. 5. de matr. cap. 18. §. 5. num. 26.

Minime licet. Quia illud consilium de minori malo absolute est de malo: comparationum enim positum supponit, sed consilium absolute malum, est illicitum: ergo. Ita Caiet. 2. 2. qu. 78. a. 4. notab. 3. Covar. l. 4. Decretal. p. 1. cap. 4. n. vlt. Syluest. v. Matrimonium, 7. q. 5. dicto. 9. Sanch. v. Peccatum, n. 8. Valent. 2. 2. d. 5. qu. 21. punct. 4. Conrad. de contrah. q. 26. corol. 1. & 2. quæ in fert ex 2. cancl.

Ego existimo in primis, priorem sententiam esse veram, si quis consulat, & persuadeat minus malum ei, qui non solum grauius, sed etiam minus paratus erat perpetrare. Quia in hoc casu non consulit, aut persuadet ad minus malum, sed ad earentiam præcisæ maioris, neque determinat delinquentis voluntatem ad minus malum, sed potius retrahit à graviore committendo. Deinde putarim nulli licere consulere minus malum ei, qui paratus non erat illud efficere. Vnde non licet fornicationem suadere ei, qui paratus erat committere adulterium. Quia iam illius peccati consilium causa est, & vere peccatorem ad illud inducit, etiam si recto fine procedat: ergo delinquit. Profecto peccator ille non recto medio vitatur ad vitandum malum grauius, operando minus. Ergo neque alius recte illi consulit cum consulat minoris mali operationem.

DVBIVM LXXX.

*Potestne quis volenti surripere pauperis
nummos, rogare, ut diuitem surripiat,
non determinando diuitem
personam?*

Potest quidem sine piaculo. Quia tunc nullius damni videtur esse causa, damni pauperis repulsi. Et quia non inducit ad aliquod peccatum ad quod fur ipse inductus non sit; sed potius eius prauam voluntatem temperat. Ipse enim cum ad furandum à paupere, inductus etiam sit, absolute inductus est ad furtum committendum. Ergo cum quis eum rogat, ut à furto pauperis absteat, & furtum diuitis exequatur, & non determinat cui diuiti inferendum sit illud damnum, relinquit eius voluntatem in prioris determinatione: ergo non delinquit. Sic Sanch. libr. 7. de matr. d. 11. n. 24. Moli. 10. 2. d. 155.

Minime potest. Quia illius consilium tendit, ad commutandam pravam voluntatem furis non in aliquod bonum, sed in aliud malum, etsi minus: tendit enim loco furci faciendi pauperi, subrogare furtum diuiti irrogandum: ergo præterdit ad aliud furtum ab eo, ad quod fur erat determinatus, determinare: ergo peccat: esse enim personam diuitis indeterminatam non obstat quominus furtum, ad quod inducis aliud sit ab eo, ad quod erat prius fur determinatus, à quo ille præterdit remouere. Ita Fern. de Castro 10. 1. r. 6. dub. 6. punct. 7. numer. 12.

Porto

Sect. II. De Charitate, Dubia. 175

⁴¹⁴ *Autoris
iustitia.* Porto in hoc casu dupliciter se consulens habere potest. Vel consulendo absolute furtum diuitis, vel illud proponendo. Si solum proponat convenientiam, quæ in anteposendo pauperis diuiti relucet: ut si dicat, Minus peccatum est, minorque iniuria diuiti irrogatur, quam pauperiac proinde casu quo vnum illorum gerendum sit, minus malum est, eligere furtum diuitis quam pauperis: nullam existimo esse culpam in tali representatione. Quia ibi tunc non est consilium, neque inductio, ut de se constat. At si verè inducit ad diuitis furtum proculdubio peccat, ob secundæ sententiæ appositam rationem. Ad id derim, si induceres ad furtum determinando diuitis personam, omnes, præter Valquium, conveniunt, te peccaturum, quia iniuriam irrogares illi diuiti, eo quod causa determinata foret illius damni, quod aliàs non esset perpetranda, si tuum consilium non adesset. Sed quando non determinas personam diuitis, etiam es causa damni etiam non determinati, vagè sumpti, hoc est, huius, vel illius diuitis. Ergo peccas. Merito enim omnes diuites de te conqueri possunt, quod voluntatem foris ad illos inclinates, aliàs non inclinandam.

DUBIUM LXXXI.

Qui consilium prabet furi, ut potius à diuite (indeterminato quidem) quam ab inope fureretur: huius consilij ratione tenetur restituere, si alicui diuiti furtum sit effectum?

⁴¹⁵ *Non tenetur.* Non tenetur. Quia consilium bonum est in substantia, cum sit de minori malo maioris comparatione: & solum sit malum in modo, quia est contra charitatem, quæ obligat, ut omnia mala vitentur. Sic Sanch. libr. 7. de matr. d. 11. n. 23.

⁴¹⁶ *Tenetur restituere.* Tenetur restituere, si diuiti factum est damnum. Quia fuit positiva illius causa. Nam licet non fuerit causa, ut huic diuiti potius, quàm alteri damnum sit illatum; quia tamen causa fuit, ut alicui diuiti fieret, consequenter fuit causa huius in particulari. Ita Castro Palao 10.1. rr. 6. d. 6. pun. 6. n. 13.

⁴¹⁷ *Sapientissimo ac amicissimo adhæreo Doctori.* Sapientissimo ac amicissimo adhæreo Doctori. Quis etenim neget, te obligatum esse restituere, si aliquem non cogitantem de furto gerendo ad furandum inducas, etsi innominata persona, cui debeat furtum fieri? Ergo hæc universitas non tollit obligationem.

DUBIUM LXXXII.

Mulier se ornans, & virorum offerens aspectui sciens ab aliquibus turpiter se amari posse, perpetratne scandalosi peccatum?

⁴¹⁸ *Perpetrat quidem.* Perpetrat quidem. Quia dum se videndam offert sciens se turpiter diligi posse, causa videtur esse peccati: nec eiusmodi scandalum iudicandum est esse passivum, sed activum om-

nino. Sic plures Theologi antiqui, ac moderni non immerito.

Minimè perpetrat. Quia sunt mulieres innumera se ex ingenio muliebri superflue ornantes, & vix de vlla affirmari potest, graue occasionem peccandi tribuere. At si alicui scandalum exhibeant præter earum intentionem, passivum proculdubio erit. Ita Nauar. summ. c. 23. n. 19. asserens huiusmodi peccatum minime esse feminæ tribuendum, etiam si nuda pectora ostenderet, ut pulchrior appareat. Caiet. 2.2. q. 169. a. 2. Sanch. l. 1. Decalog. c. 6. n. 17. Bonac. de matr. q. 4. pun. 9. n. 17.

Si ornatus est iuxta personæ qualitatem, & communem usum, nullum reor esse peccatum se ita ornare, & aspectui virorum offerre, modo absit prava intentio, etiam si sciat, turpiter ab aliquo esse amandam. Esset enim graue onus, mulieres obligare semper inornatas procedere, vel domi esse reclusas. Quod si superfluous sit ornatus, non puto ex hac parte peccatum mortale committi, sed veniale solum. Mecum Castro Palao p. 1. rr. 6. d. 6. pun. 7. num. 1.

DUBIUM LXXXIII.

Femina è domo egrediens, stans ad ostium, vel fenestram sciens, ab adolescente turpiter esse amandam, nulla causa honesta existente committitne delictum scandalosi?

⁴⁴¹ *Non committit.* Non committit. Quia durum est sceminam libertate propria privare, & iure, quod habet è domo egrediendi, standi ad ostium, vel fenestram ob malitiam adolescentis etiam turpiter amanti. Caiet. 2.2. q. 154. a. 4. & 169. a. 2. ad 5. Arnil. sum. v. Ornatus, n. 3. & v. Scandalum, usm. 1.

⁴⁴² *Committit quidem.* Committit profecto si nulla necessitate, vel utilitate, sed solum vanitate docta, aspectui viri eam turpiter adamantis se offerat. Quia ex obligatione charitatis quilibet tenetur evitare proximi ruinam, si commode possit. Potest autem commode, quando absque iactura alicuius rei necessaria, vel utilis potest. Ergo tenetur. Ita Sanch. l. 1. Decal. c. 6. n. 16. exculans sceminam à mortali ob causam necessariam urbanitatis, ne scilicet inurbana cõseretur, si vicinas, vel amicas non iniuileret. Vasq. 1. 2. qu. 43. a. 8. d. 2. n. 27. Ludou. Lopez p. 1. Instrum. c. 10. fin. solum obligat eam se semel aut iterum domi continere. Strictius loquitur Castro Pal. p. 1. rr. 6. d. 6. pun. 7. n. 3.

⁴⁴³ *Auctoris resolutio.* Ego quidem existimo causam iustam adesse debere. Non autem iudico causam esse iustam exercitium libertatis utpote bonis, ac pravis actibus commune. Fateor ingenue non debere feminam ob adolescentis malitiam absolute exeundi, ac procedendi per plateas libertate privari, quia privatur re sibi utili & sæpe necessaria?

DUBIUM

DVBIUM LXXXIV.

Vendit, vel subministrat quis indifferentia quibus proximus potest sumere occasionem delinquendi: teneturne ea illi non vendere, aut subministrare, si credat, eum illis male usurum?

444
Nonnulla
præmittit.

Indifferentia vocito ea, quæ bono, ac malo vltui possunt deferuire. Exhibeo in exemplū Idoli venditionem. Nam si Idolum vendatur vt in atiquitatis memoriam aſeruetur, & in cœcitatibz detestationem: bona erit venditio. Si verò vendatur, vt cultum accipiat, mala erit. Ex indifferentibus alia ſunt, quæ omni tempore in malum deſtinantur, alia quæ aliquo tempore, alia quæ potius in bonum. Venditio veneni, Idoli, clauis falſæ regulariter omni tempore malum ſeruiunt in vſum: eſto aliquibus perſonis in bonum valeant deferuire. E contra venditio armorum, animalium, & aliarum rerum, quæ communiter aſſolent venundari, in bonum vſum deſtinantur, licet aliqui eis abutantur. Carnium comeſtio in Quadrageſima omnibus communiter prohibetur, ac proinde earum præparatio ac venditio communiter illo tempore malum deſtinantur in vſum. At ſi res in bonum vſum communiter ordinantur, licet cuique vtere, ac ſubministrare, modo de petentis abuſu futuro non conſtet. Si verò credat, proximum iis indifferentibus male vſurum, quaſierim, an quis teneatur, ſi commodè poſſit ea illi non vendere?

445
Nō tenetur
eas illi non
vendere.

Non tenetur. Vnde tabernarij & caupones poſſunt libere cibaria miniſtrare, ac vendere iis, qui ieiunia ſoluunt. Quia neque inducunt ad ieiunium violandum, & actionem de ſe honeſtā deferuiſſent naturę ſuſtentationi gerūt. Sic Manu. 10. 1. ſum. c. 23. n. 8. Caiet. 2. 2. q. 147. a. 4. Petr. de Leſſ. 10. 2. tr. 27. c. 2. dub. 4. Salon. 2. 2. q. 147. a. 4. ſine.

446
Tenetur
omnino.

Tenetur quidem, ſi commodè poſſit, ea illi nō vendere, vel ſubministrare. Quia cum ex charitate obligetur proximi peccatum impedire, ſi poſſit à fortiore obligatur, materiam peccati non miniſtrare. Ita Sylueſt. v. Inſidelitas, qu. 4. Suar. alios referens, de Charit. d. 10. ſect. 4. n. 4. Sanch. l. 1. Decal. c. 7. n. 34. Caſtro Palao tom. 1. tr. 6. d. 6. pun. 8. n. 9.

447
Probabilior
mihi ſentē
tia hæc.

Hanc ſententiā veriorē eſſe credo, dummo commodè fieri valeat. Nam ſi abſque detrimento tuo non poſſis ab earum rerum ſubminiſtratione, vel venditione ſubtrahi, nō peccat ſubminiſtrando, vel vendendo. At illi talis ſubminiſtratio vtilis, vel neceſſaria eſt, cauſare peccatum alterius non cenſetur, ſed potius iudicatur vendens, vel ſubminiſtrans iure vti ſuo, & peccatum alterius permittere. Mecum Sanchez, lib. 1. Decalog. capite ſeptimo numer. 9. 11. & 34. Suar. eod. c. 10. ſectiōe quarta numero quarto Bonacin. diſputatione ſecunda de peccat. queſtione quarta puncto ſecundo Paragrapho vii. numer. 17.

DVBIUM LXXXV.

Miniſtrans indifferentia excuſaturne à graui ſcandali peccato, eo quod proximus aliàs erat præceptum transgreſſurus, eſi ei ille ea indifferentia non miniſtraret?

Cauſam propono. Violaturus erat Antonius ieiunium, eſi tu illi cœnam non apponeres: vel Petrum occiſurus, eſi gladium nō miniſtrares: patraturus furtum, licet ei ſcalā non adhiberes, Quaſierim. An Antonius à lethali peccato ſcandali excuſetur, apponendo cœnam, porrigendo gladium, ſcalam adhibendo?

Excusaſur quidem. Quia illæ actiones de ſe malæ nō ſunt: aliàs nunquā poſſent honeſtari. Ergo ſolum ſunt malæ, quia mouent, ac adiuuant in mala operatione. At hoc non contingit, quando ipſe operans eodem modo malè eſſet operaturus excluſis miniſtrantis actionibus, ac illis poſitis: ergo illæ actiones non vidētur malæ operationis cauſa exiſtere. Sic Manu. 10. 1. ſum. c. 23. n. 8. Petr. de Leſſ. 10. 2. ſum. tr. 27. c. 2. dub. 4. Leſſ. l. 4. c. 2. dub. 4. n. 24. Caiet. 2. 2. q. 147. a. 4.

Nō excuſatur à mortali peccato ſcandali ex eo quod proximus aliis actionibus eſſet vſurus, ſi miniſtrantis illius actiones non adēſſent. Quia hæc conditionalis non tollit, quominus cauſa ſit illius peccati, & ſit eodem modo cauſa, ac ſi proximus aliis actionibus adiutus peccaturus non eſſet. Nam ſi proximus (v. gr.) alibi non eſſet ieiuniū ſoluturus, & tu nulla cauſa intercedente, cœnā ei ſubminiſtras, fere omnes cōueniunt, te peccaturū, quia aliquo modo ad alterius peccatum concurreſ. At quod alias proximus ſit ieiunium ſoluturus, non immutat tuum concuſum, qui in ſubminiſtratione cœnæ conſiſtit. Ergo eodem modo concurreſ. Ita Soar. d. 10. de charit. ſect. 3. n. 2. & ſect. 4. n. 5. Caſtro Pal. 10. 1. tr. 6. d. 6. pun. 9. n. 4.

Cum hiſ opinor. Quia tota malitia eiulmodi actionum indifferentium ſumitur à peccato, ad quod adiungunt, cum autem hoc graue ſit (vt ſupponimus) ſemper debet grauem malitiam adiciere. Ergo vel eſſe alias peccatorum proximum excuſat, ne peccatum proximi iis actionibus indifferentibus malitiam tribuat: vel ſi non excuſat, non poterit illam imminuere. Addo, eſſe proximum eodem modo peccaturum, eſto tu neceſſaria ad peccatum non miniſtres, eſt contingens & forte ita non erit, poteſt enim alia via impediri à peccato, vel Dei inſpiratione remoueri, quantumvis modo ſit determinatus. Ergo quātum eſt ex te, teneris hunc effectum bonum poſſibilem promouere, & impedimentum ei non apponere.

DVBIUM

DVBIVM LXXXVI.

Potesne invitare ad cenam cum, qui paratus erat soluere ieiunium?

⁴⁵² *Inuolant.* Potesne quidem. Quia inuitas ad cenam, non quatenus est solutio ieiunii sed quatenus est humana natura sustentatio. Item inuitas usurarium ad praestandum cum usuris, & non peccas. Quia paratus est praestare. Sic Nauar. *sum. c. 21. n. 23. & 24.* Caiet. *2. 2. q. 147. a. 4. & alij.*

⁴⁵³ *Non potes.* Minime potes invitare ad cenam cum quem scis paratum esse soluere ieiunium. Quia inuitas ad actum, a quo non potest malitia separari. Ergo peccas. Quid ergo interest actui esse malum ex obiecto, vel esse malum ex praeepto, si de facto ab illo malitia non potest separari? Ergo cum ab hac cena, ad quam inuitas separari malitia nequeat invitando ad cenam ad malum inuitas: ergo delinquis. Ita Valquez de *scandalo questio. 43. artic. 1. dub. 3. numer. 17.* Palao *tom. 1. tract. 6. d. 6. punct. 10. numer. 2.*

⁴⁵⁴ *Hanc sententiam am- plius.* His hareo Doctoribus. Peccas naque, licet inuites ad cenam, quatenus est naturae sustentatio, quia ab illa cena tali tempore facta inseparabilis malitia est. Sicuti delinquentes, si ad fornicationem inuitares, licet solum inuites, quod sit coitus aptus generationi. Profecto optime potest peti ab usurario mutuum, quia non petis rem, a qua malitia separari non valet; in mutuo enim hic & nunc concessio non involuitur malum vllum: at ad cenam, quam petis, haud potest malitia separari.

DVBIVM LXXXVII.

Cum quis petit rem indifferentem, excusaturne a peccato scandali, si proximus omnino paratus sit peccare, attamen ad id petendum causa rationalis non adest?

⁴⁵⁵ *Sane quaesitum.* Procedit quaestio de inductione indirecta, scilicet petendo rem indifferentem. Petrus v. gr. a Ministro peccatore petit sibi Sacramenta ministrari, quae scit in peccato ministraturum. Petit ab usurario mutuum, quod scit, absque usuris non concedendum. Quaesierim itaque, an si causa rationalis non adsit, id petens a peccato scandali excusetur?

⁴⁵⁶ *Excusatur.* Excusatur quidem. Quia petit, quod sibi est utile, & alius recte praestare potest se disponendo ad Sacramenta digne ministranda, mutuum sine usuris conferendo. Quod si non praestet, sibi debet imputare. Sic D. Tho. *2. 2. q. 78. a. 4.* Caiet. *ibi.* Nauar. *sum. c. 14. n. 39. & c. 17. nu. 262.* Sotus *l. 9. de iust. q. 1. a. 5. Sa v. Peccatum, n. 12. in addit.*

⁴⁵⁷ *Excusatur.* Non excusatur, si rationalis causa ad petendum non adsit. Quia si aequae bene, & facile ab alio Sacramentum, vel mutuum quis potest. *Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.*

accipere, non video, quonammodo ille a mortali piaculo excusetur: siquidem causa est, quod alius hic & nunc mortale peccatum committat, alias non committitur. Ita Vasq. de *scand. p. 43. a. 8. dub. 1.* Bonac. *d. 2. de peccat. q. 4. pun. 2. § uni n. 2.* Valent. *2. 2. d. 5. q. 21. punct. 4.* Nauar. *sum. c. 21. n. 26.* Suar. *to. 3. in 3. p. d. 81. sect. 1. corollar. 2. & de Charit. d. 10. sect. 3. n. 2.* Sanch. *lib. 1. Decal. c. 7. n. 15.*

Hanc sententiam lubens praepono. Quia ⁴⁵⁸ *Hanc praepono sententiam.* Dei amor, & misericordia in proximum nos obligat vitare, quantumcumque alius ex malitia delinquat, eius piacula, quae comode possimus. Vnde non approbo, quod Caietanus & Navarrus edocent, esse solummodo veniale peccatum petere mutuum ab usurario, si ad expendendum in ludis, & negotiatione superflua fiat. Quia tunc nulla est causa permissionem piaculi honestans, ut apte Basi. de Leon. *l. 5. de matr. c. 18. n. 50. aduertit.*

DVBIVM LXXXVIII.

Perit dominus libidinem aggressus famulum, ut cum custodiam, si forte aliquis damnificare intendat: licet summe est eum custodire?

⁴⁵⁹ *Nonnulla suppono.* Suppono illicitum esse, si custodia dirigatur, ut famulus, vel amicus comitans invadat alios concubinae competitores cum illis pugnaturos. Quia hoc de se constat esse intrinsece malum. Quid autem si solum custodiat herum vel amicum, si forte aliquis ei damnum inferre intenderit: vel moneat, ut aufugiat, cum adest, qui illum offendere possit? Estne licitum?

Licitum est. Quia est quid indifferens eiusmodi custodia. Sic Sanchez *lib. 3. Decal. capit. 7. Licitum est. num. 23.*

⁴⁶¹ *Non est licitum.* Non est licitum. Quia tali securitate ex custode adhibita, dominus, vel amicus ille maiori libidine dat delicto operam, quam si timore agigaretur. Ergo non est licitum cum tunc custodire ac securiore reddere. Ita Ferdin. de Castro *to. 1. tr. 6. d. 6. pun. 21. n. 6.* adiciens famulo, vel amico comitanti maximam causam necessariam esse, ut id licite gerat.

⁴⁶² *Idem affirmo.* Profecto famulus, vel amicus sic comitans maximo sese periculo exponit, non solum dominum vel amicum defendendi, sed etiam excedendi defensionis modum: & ex alio capite, (ut dixi) tali securitate posita, dominus, vel amicus liberior in libidine excedit. Vnde existimo cum Ferdinando de Castro, maximam causam esse necessariam, qualem esse iudico, si famulus, aut amicus timeret non obediendo, vel anuendo graue iacturam in bonis fortunae, vel honoris, vel corporis futuram timeret. Leuiorem enim causam sufficientem esse non iudicarem.

DVBIVM XC.

Cogitur quis scribere, aut deferre amatorias litteras turpia continentes: liberaturne à scandalii peccato?

463
Liberatur
quidem.

Liberatur quidem. Quia hæc non videntur intrinsecè mala, si absit à deferente vel scribente malus finis. Turpia enim verba scribi possunt sicuti Doctores scribunt ad ponderandam malitiam illorum, qui ea malo profuerunt ex fine: possuntque scribi, & dici non tanquam ex proprio matre, sed ex alieno. Item nò serio, sed irrisorie. Ergo scribere hæc verba turpia de se non est intrinsecè malum; quia solum sunt turpia, & mala, quatenus prauo procedunt ex animo, & prauum diriguntur in finem. Ergo excluso hoc animo, & fine, mala esse non videntur; & à fortiori non erit intrinsecè malum, scripta illa ad concubinam deferre; poterit enim illa deferre, non vt excitetur ad venerem, sed vt illam irrideat. Actio igitur illam deferendi quatenus à deferente (non à mittente) procedit, bono vsui potest deferri. Idem videtur dicendum, de scriptis ad duellum prouocantibus. Sic Sà v. *Peccatum*, num. 9. excusans famulos has litteras amatorias deferentes. Castro Palao to. 1. tr. 6. d. 6. punct. 11. n. 7. dubius hæret, an sit hæc sententia satis probabilis.

464
Non libera-
tur.

Non liberatur. Quia verba turpia sunt intrinsecè mala nisi inter coniuges, aut sponfos de futuro: ergo idem erit de scriptis. Idem à fortiori dicendum de scriptis ad duellum prouocantibus, qualia essent, si in eis diceretur: conueniamus cras tali hora, & tali in loco pugnaturi. Quia hæc nullo bono vsui possunt deferri. Ita Sanchez. l. 1. *Decal. c. 7. n. 26.* Bonac. d. 2. de matr. q. 4. punct. 14. n. 6. Rebel. p. 1. de iust. l. 2. q. 14. num. 53.

465
Hic hæreo.

Existimo, hæc prorsus esse illicita, neque vnquam honestari posse. Scio doctos aliquos primæ sententiæ fauere Neotericos. Quibus si velis morem gerere, tibi firmiter persuade, hæc nunquam honestari posse, nisi vrgens causa intercedat. Crediderim verò si dubium negatiuū, vel probabile sit, an hæc scripta contineant verba ad libidinem, vel duellum inuitantia, posse famulum deferre; quia in casu dubij ratione subiectionis potest; imo pluribus Doctoribus placet, obligatum esse obedire. Rebel. parte prima libro secundo quæstion. 14. numer. 53.

DVBIVM XCI.

Remigantes in Turcarum triremibus ob mortis timorem possuntne à peccato scandalii excusari?

466
Excusari
non possunt.

Excusari non possunt. Quia bello iniusto, rapinæ, & innocentum graui incommodo

cooperari, est intrinsecè malum: sed illi captini remigantes hanc videntur cooperationem præstare. Ergo quod malum intrinsecè est, gerunt: ergo nequeunt à peccato scandalii excusari. Sic Vgolin. de cens. Papa referu. p. 2. capit. 3. §. 2. Tolet. summ. in expof. Bulla Cens. excom. 5. Nauar. summ. c. 2. n. 6. Suar. to. 5. in 3. parti. d. 21. sect. 2. num. 60. Pedraza M. andato 7. numer. 29. A censuræ autem incurfione illos excusant. Alij neque à culpa, neque à censura excusari docent.

Possunt excusari. Quia hi non directè, sed indirectè cooperantur: cooperatio autem indirecta, si sit per actionem de se indifferentem, honestari potest, causa graui intercedente, scilicet mortis metu, vel alicuius grauiissimi damni: vti de cooperatione indirecta ad libidinem, ad intemperantiam, ad irreligionem admittunt communitate Doctores: ergo. Ita Nauarra l. 3. de res. cap. 4. dub. 4. nu. 51. Molina. 1. de iud. d. 115. conclus. 1. Sanchez alios citans, libr. 1. *Decal. c. 7. n. 18.* Vasq. de scand. q. 43. a. 8. dub. 7. & tractat. de resit. capite nono dubio secundo Paragrapho primo numer. 39. Corduba quæstion. 137. dubio secundo Salas 1. 2. d. 3. sect. 1. numer. 30. corollari. 1. Lessius libro secundo capite nono dub. 18. numer. 122. Rebel. parte prima de iust. libro primo quæstione 14. sessione septima numer. 52.

Cum his opinor, iudicans captiuorū actiones illas prout ab eis procedunt, indifferentes esse. Quia ipsi nihil aliud faciunt, quam applicare nauem, scalas apponere, propugnacula deferre, quibus præstitis, poterant Turcæ. nulum Christicolis damnum inferre: Ergo actio prout à captiuis procedit, non trahit necessario damnum. Secus est de emissionē sagittæ, vel bombardæ; hæc enim secum necessario trahunt damnum proximi in vita, ac proinde intrinsecè mala sunt, neque vnquam possunt honestari. Limite tamen doctrinam cum Molina, Sanchez, Salas, Vasquez, Lessio, ac Rebello, nempe non excusari mortis timore remigantes, si videant, damnum graue Reipublicæ Christianæ, ipsi non remigantibus euitari posse. Quia tunc tenentur, propriam vitam ob commune bonum exponere. At raro vel nunquam casus hic contingere potest, in quo aliquis in particulari obligatus maneat. Quia raro poterit aliquis sibi persuadere, alios cessaturos fore à remigio ducendo, si ipse cesset: & sola ipsius cessatione damnum commune posse euitari.

DVBIVM XCII.

An captiuus mortis timore pressus licitum sit, si à Turcis cogantur actiones per se proximo iniurias exerce?

Maior est difficultas de aliis actionibus directè & per se proximo iniuriis, quales sunt eius domos perfringere, deuastare, bona surripere. Rogito igitur num mortis timore

timore exatilis licitum sit huiusmodi actione exercere?

470
Licitum non est. Quia cum intrinsecam continent malitiam ne ob mortis timorem possint huiusmodi actiones honestari. Sic Coninch 2.2.d.3. de charit. d.7. n.104. citans Lorcan d.51.

471
Licitum est. Quia cuique est licitum externis proximi bonis uti, prout necessarium est ad extremam necessitatem vitandam: sed illa deuastare, capere, asportare, & tradere bona minanti mortem, est captiuis illis necessarium ad mortem vitandam: ergo id licite gerere possunt. Ita Molin. tomo secundo dub. 115. conclus. 4. Castro Palao tomo primo tractat. 6. d. 6. punct. 11. nu. 12. consentit ex parte Lessi. libr. 2. cap. 18. dub. 3. nu. 30. edocens, has actiones iniurias esse, nisi forte quis eas gerat animo compensandi; quia tunc dominus debet permittere, ne grauissimum ille malum incurrat.

472
Probabiliter. Profecto ex timore mortis huiusmodi actiones posse honestari probabiliter existimo. Nec enim dominos illarum rerum debet esse inuitus, sed potius debet ex charitate consentire, & actionem illam prout a captiuis sit, minime iniuriosam reputare: quemadmodum iniuriosam reputare non debet, qui a necessitate extremam patiente, necessario subsidio expilatur.

DUBIVM XCIII.

An possit quis carius locare domum meretrici, vel usurario, quam aliis in se viuentibus personis?

473
Ex communi sententia suppono, nullam causam requiri, ut quis possit libere locare, ac vendere domum, cibaria, ac testes meretricibus, & usurariis ad eorum habitaculum & sustentationem. Quia hæc nimis a peccato remota sunt, cum nec illius materia, nec occasio existant. Et ille vitur iure suo res suas locando & vendendo. Quæsierim vero, an possit quis carius locare domum meretrici, vel usurario, quam aliis in se viuentibus personis?

474
Non potest locare eam carius, eo quod domus accommodata sit, ut in ea magis lucrentur. Quia videntur esse particeps lucris obuenientis ex peccato. Sic Nauar. summ. capit. 17. nu. 145.

475
Potest quidem. Quia neque talis locatio est contra castitatem, nec contra iustitiam. Non contra castitatem, nam sicut locare domum, & recipere locationis pretium etiam si sit ex turpitudine acquisitum, non est contra castitatem: neque etiam erit recipere maius pretium. Non enim ob turpitudinem, sed ob domum locatam recipitur. Item hæc difficultas inueniendi domos accommodatas potius retardat a meretricio, quam compellit. Quod vero non sit contra iustitiam, inde constat: quia ex habitatione meretricis, & usurarii domus vilescit, & consequenter minoris postea est con- Eschob. & Mend. Theol. Moral. Tom. VI.

ducenda. Unde ratione huius damni poterit ille plurius locari meretrici, vel usurario, quam sceminae aut viro honesto ac iuste victitanti. Ita Castro Palao tom. 1. tract. 6. dub. 6. punct. 12. nu. 2.

Hoc ita esse reor. Attamen si tua domus aptior sit ad illam turpitudinem, vel negotiationem exercendam, existimo te nec vendere, nec locare teneri iis perditis personis, si inuenias alias, quibus loces, aut vendas. Quia charitatis lege teneris peccata vitare, quæ possis absque tuo graui detrimento: præcipue cum Respublica solum intendat iis habitationem concedere ad viuendum, non aupidinam ad peccandū. Meeum Bonac. q. 4. de matr. pun. 14. n. 5. Valent. 2.2. d. 5. q. 20. pun. 5. Sanch. l. 1. Decal. c. 7. n. 20. & Palao profiteretur. Vnde eius sententiam veram esse crediderim solum, quando alium non inuenias, cui domum tuam possis vendere, vel locare.

DUBIVM XCIV.

Pingens imaginem concubinae amasio, vel statuam Idoli Ethnico efformans, estne peccati scandalum?

477
Reus non est. Quia actio de se indifferens est, & bono, ac prauo vsui potest deferuire: vnde ex aliqua graui causa poterit honestari. Sic Sanch. l. 1. Decal. c. 7.

478
Reus equidem est. Quia turpis amoris fomentum & incitatum existit Idololatricæ excitat ad delictum. Ita absque distinctione vlla Bonac. d. 2. de peccat. qu. 4. punct. 2. §. vni. n. 29. Azor. 10.2. d. 12. c. vlt. q. 9.

499
Primam sententiam eligo, & expono. Ego autem Sanci mei adhero sententiæ iudicantis, id geri posse, si artifex aliqua grauissima causa adstrictus imaginem concubinae amasio, Idoli statuam Ethnico traderet. Porro hæc causa grauissima non est lucri ex tali pictura, aut sculptura amissionis: alias semper eis liceret eiusmodi operi incumbere. Quare illam solummodo causam sufficientem esse crediderim, quæ grauem mortis, vel vulnerationis diræ metum valeret incutere. Nam eius pictura, aut sculptura fabricatio hominibus sic deperditis est quasi porrectio gladij parato se occidere.

DUBIVM XCV.

Licetne ob metum vllum effingere Idolum, vel Sacerdotalem vestem facere ad infidelis petitionem?

480
Non licet. Non licet. Quia cum id sit ad infidelis petitionem, fabricatio illa falsi cultus cedit in honorem, & est quedam illius professio, siquidem infideli famulatur artifex, & sicut illius instrumentum agit, cum ad illius petitionem operatur. Sic Coninch 2.2. d. 18. dub. 18. nu. 113.

Licet quidem, si artifex grauissimo feratur ex

476
Auctor is resolutio.

477
Reus non est.

478
Reus est.

499
Primam sententiam eligo, & expono.

480
Non licet.

481
Licet quidem.

ex metu, si ab eo non expostuletur. Idolum aut vestes fieri Religionis in contemptum, nec aderit scandalum iudicantium artificem eam habere contemptui. Nam Idoli aut vestium fabricatio intrinsecè mala non est, sed saepe valet honestari. Ita Ferdinand. de Castro tom. 1. *er. 6. d. 6. pun. 11. n. 7.*

482
Eiusdem
sententis.

Scio, plures olim sculptores maluisse, gravissima sustinere tormenta quam Idola ad Imperatorum petitionem fabricare. Sicut de Marco Aretulo Episcopo testatur Theodoret. *l. 3. hist. cap. 5.* Attamen secundam eligo sententiam. Nam præterquam quod eiusmodi fabricatio intrinsecè mala non videtur: quod fiat ad petitionem illius, qui illa ad malum usus est finem, non constituit in fabricante malitiam. Quia ipse non famulatur petenti in mala illa intentione, sed in re petita, & hoc ex gravissimo metu: neque agit ut instrumentum mali operis, sed operis in se indifferentis.

DUBIUM XCVI.

- Requiriturne causa gravis, ad deponendas apud usurarium licite pecunias, quibus ad usuras uti veller

483
Non requiritur.

Non requiritur gravis causa. Quia huiusmodi pecuniarum depositio non videtur usurarium causa, sicut locatio domus eidem usurario facta. Sic Caietanus, Aragon, Bannes, & alij, quos affert. Thom. Sanch. *l. 1. Decal. c. 7. n. 36.*

484
Requiritur quidem.

Gravis causa necessario requiritur. Quia cessante depositione illa forte usure non exercerentur, vel saltem non exercerentur in tanta quantitate. In presenti autem non solum est obligatio vitandi peccatum usurarii, sed etiam damnum, quod mutuatarij recipiunt. Ita Sanch. *Rebel. de iust. p. 2. lib. 8. question. 16. sect. 4. n. 20. Valent. 2. 2. dub. 5. question. 21. punct. ultim. fine. Molin. tomo secundo disputation. 331. Navar. summ. capite decimo quarto numer. 40. & alij.*

485
Probabilior
hoc mihi.

Probabiliorem hanc iudico esse sententiam. Unde addicio, deponente obligatū esse restituere usuras, quas mutuas ab alijs accepit ex eius pecunia mutua. Quia præbuit materiam iniustitiæ, sicut obligatur qui præbet enssem volenti occidere inimicum. Tenet Basil. Legion. *lib. 5. de matrimon. cap. 18. Paragrapho 4. num. 23.*

DUBIUM XCVII.

Essene potest causa excusans à peccato scandalis, præbenti munera iudicis concubinae, ab eaque petenti, ut iudicem interpellaret

486
Non potest
esse causa
excusans.

Non potest causa esse huiusmodi actionem excusans. Quia à concubina petitur, quod ipsa licitè præstare non potest: non enim ipsa iudicem iniungere, illi scribere, aut internun-

cium inmittere, siquidem iis omnibus turpis amor fouetur, & saltem illa se, ac iudicem delinquendi periculo exponit. Sic Sanch. *l. 1. De cal. c. 7. n. 38.*

Causa potest esse excusans, si negotium sit grave, videatque qui licet agit, iudicem sibi non esse propitium. Speretque intercessione concubinae gratum fore, & neque alia via appareat, qua possit illum ad servandum suum ius interficere, licet illi petere à concubina, ut in eo negotio intercedat. Quia non petit aliquid quod ipsa licitè præstare non possit. Nam licet intercessione illa iudex, vel concubina turpem foueat amorem, hoc non ille intendit, neque illius fomenti est causa. Stante enim intercessione illa, adhuc iudex, & concubina poterant à prava voluntate se continere. Ergo intercessio de se mala non est. Ita Palao *1. 1. er. 6. d. 6. pun. 15. n. 1. Bonac. d. 2. de peccat. g. 4. pun. 2. 5. vni. n. 24.*

Probabilem esse hanc putarim sententiam. Nam quod media intercessione illa iudex, & concubina periculo peccandi exponantur, non obstat, quo minus id licitè vrgente gravi necessitate fieri valeat. Neque putari debet inordinatum, obligatione, & amore ex peccatis iam factis, acquisito uti aliquando ad bonum finem, scilicet, ut iustitia servetur, & unicuique suum ius reddatur. Attamen P. Sanchi ratio probat semper contrarium esse consulendum. Et quidem, mei Ferdinandi de Castro venia, mihi inordinatum videtur turpi concubinae amore causam, ac iura defendi.

DUBIUM XCVIII.

An præcepta affirmativa positiva possint ob scandalum fratris omitti?

Certum est ob nullam causam observantiam præcepti affirmativi omitti posse. Quia non potest quis futuri, fornicarij, occidere, vel aliam pravam actionem præstare, ad vitandum proximi scandalum. Nec enim gerenda sunt mala, ut inde bona eveniant. Dubium esse potest de affirmativo præcepto, an ob scandalum vitandum aliquando valeat omitti.

Possumus quidem præcepta affirmativa, si positiva sint, omitti. Quia obligatio præcepti naturalis præferenda est præcepti positivi obligationi: sed vitandi scandalus obligatio est præcepti naturalis: ergo omittenda est observatio præcepti positivi ob præcepti naturalis obligationem. Sic Covar. *reg. Peccatum, parte prima numero quarto Suar. dub. 10. de scand. sect. 4. num. 9. & 10. Valent. 2. 2. d. 3. q. 8. pun. 4. §. 2. Sa v. Missa auditis. n. 3. Lorca 2. 2. q. 43. n. 10.* Favent plures Doctores afferentes, ob scandalum omitti posse Confessionem integritatem. Sylvest. *verb. Confessio 1. question. 18. Sotus in 4. dist. 18. question. 2. articl. 5. Medina Cod. de confes. question. de integr. confes. Navar. summ. capite septimo numero tertio Petr. de Soto lect. 10. de confess. Cano in relect. de penit. parte quinta.*

Non

491 Non possunt præcepta affirmatiua, licet pos-
sint fieri, ob vitandum scandalum præcise,
omitti. Quia cum ex observatione præcepti
scandalum oboritur, tunc scandalum id non
est datum, sed acceptum. Non enim censetur
scandalum dare, qui præceptum sibi imposi-
tum exequitur. Executio namque præcepti ne-
que est mala, neque speciei mali habet. Profe-
cto obligatio cuiusque de vitando scandalo
est obligatio secundaria; prius enim tenetur
quis propriæ salutis consulere, quam alienæ, &
præcepta sibi imposita adimplere, quam cura-
re, ut alius adimpleat. hic enim est rectus ordo
Charitatis: ergo non poterit præcepta sibi im-
posita omittere, ut alius præceptis sibi imposi-
tis satisfaciatur. Ita D. Thom. 2. 2. quæst. 41. art. 7.
Antonin. part. 3. tit. 7. cap. 4. §. 5. Navarr. summ.
cap. 1. 4. num. 4. Valquez pluribus relatis, qu. 43.
art. 7. dub. 1. num. 4. Basil. Legion. lib. 5. de m. vi.
cap. 18. §. 2. num. 7. Et sumitur ex cap. Qui scan-
dali meritis, de regulis iuris. Vbi utilius scanda-
lum nasci permittitur, quam veritas relinqua-
tur. Palao tom. 1. tract. 6. disp. 6. punct. 16. num. 3.
Et videtur tradi ab Innocent. III. Cap.
Cum ex iniuncto, de noni operis nunciat. circa
medium.

492 Hanc eligo sententiam, quam probabilio-
rem esse iudico. Nam si Antonius, qui tibi est
inimicus Missam omittat, eo quod tu ad illam
accedis: non poteris villo modo licite Missam
omittere, ut ille exaudiat. Ergo ob scandalum
præcepta non sunt omittenda. Ex quo fit, for-
minam credentem turpiter se à viro adamari,
non obinde teneri Missam die festo relinque-
re. Quia ipsa præceptum exequendo, non cen-
setur occasionem peccandi approbare, sed il-
lum sua malitia illam arripere.

DUBIVM XCIX.

Opera consilij dimittendane sunt ad vitandum
scandalum proximi, qui ex ignorantia deli-
quit, sed adhuc ratione ei exposita, in
ignorantia persistit, non capiens
rationem?

493 Certum est, non esse prætereunda consilia
propter scandalum ex malitia vitandum.
Peccatum vero ex malitia vocito, quod oritur
ex opere bono tam in re, quam in specie. Ex
quo qui accipit occasionem peccati, non ha-
bet unde illam accipiat, nisi ex sua prauitate.
Porro consilia differri debent, quando aliquis
per ignorantiam inde arrepturus est occasio-
nem delinquendi. Peccatum autem ex igno-
rantia oritur ex opere non quidem malo re
ipsa, habente tamen mali speciem. Quod qui-
dem est scandalum pusillorum. Potest igitur
aliquis implere consilia in aliqua circumstan-
tia præ se ferente, speciem mali: quia propter
aliquam occasionem poterit aliquis censere
observationem illam consiliorum hic, & nunc
esse malam: vel quia aliqui ex cognatis, (verbi
gratia) sunt in necessitate, essentque iuvandi ab
impleturo consilia: vel si quis vir nobilis ca-
reat aliis liberis, & existimet, filium teneri ad
matrimonium ineundum, ut suscipiat prolem,

per quam eius familia nobilitas perenniter con-
servetur. Tunc, inquam, si cognati hac specie
mali sint commissuri aliquod peccatum: tene-
mur differe consilium, illoque docere, non esse
peccatum id efficere, cognatis enim, qui pa-
rentes non sunt, non tenemur tantam operam
impendere: neque deferere Christi consilia, Reli-
gionis, vel castitatis, ad familiae diuturnitatem.
Quod si his recte peractis, illi nolint ab iniusta
persuasione recedere, non tenemur abstinere
à consiliis. Quia iam illi non ex ignorantia,
sed ex malitia peccant. D. Thom. 2. 2. quæst. 43.
art. 7. Sed quid si proximus adhuc rationem
non capiat?

494 Consilij opera sunt dimittenda. Quia adhuc
ille peccat ex ignorantia. Sic Caiet. & Bannes
relati à Petro Hurtado de Mendoza 2. 2. d. 173.
sect. 2. §. 172.

495 Dimittenda non sunt. Quia non possunt illi
in ignorantia persistere in hoc casu, nisi per
affectionem: affectatio autem ex puta malitia
exoritur. Ita D. Thom. citatus: Si autem post red-
ditam rationem huiusmodi scandalum daret, iam
videtur ex malitia esse. Hurtado ubi sup.

496 Hoc dicendum existimo. Licet enim Caieta-
nus inquit D. Thomam dixisse, Videtur: quasi
dicat, Contingere potest, ut non sit ex malitia. Ve-
rum detorqueat Doctoris Angelici doctrinam.
Quia illud Videtur non dicit diminutione, sed
positum effectum pro causa, ac si diceret, tam est
ex malitia, & tale videtur, ac iudicatur. Etenim
paulo prius dixerat, ex opera esse differenda,
donec ratio reddatur. Quod clarissime dixerat
in quart. dist. inction. 8. quæstion. 2. artic. 4. Igno-
rantia si daret, in malitiam per obliuionem
commutatur.

DUBIVM C.

Licetumne est Comædiis interesse?

497 Licetum non est. Quia histriones sermone
& vitis quandam societatem sub vno da-
ce constantes, & frequenter agentes fabulas
amatorias, ratione sui muneris in peccato mor-
tali existunt: amorum enim fabula non potest
moraliter non inferre mala innumera, & ipsis
Comædiis, & auditoribus. Ergo histriones sunt in
scandali peccato, dum eas agunt. At qui dat
pecuniam histrionibus, illos alit, & conservat
in peccati lethali statu, in quo multis sunt
scandalo. Ergo licetum non est comædiis in-
teresse. Sic P. Petrus Puente Hurtado de Men-
doza 2. 2. disputatione 173. sectione vigesima
octava, erudite admodum suam probans sen-
tentiam ex Patrum sententiis, & rationibus
admodum efficacibus. Vnde invehuntur in co-
mædos P. Ioann. Mariana de spectac. capite 10.
P. Petr. Guzman. de bonis honesti laboris, discurs.
10. P. Thom. Sanchez tomo tercio, libro nono, dis-
putatione sexta, numero 165. P. Francisc. Ribera
in cap. 1. Mich. ubi gravitate tanto Doctori
digna reprehendit histriones, & comædiarum
amatoriarum similiumque librorum auctores.
Ioan. Lorin. ad Psalm. 119. vers. 172. Mart. Bo-
naccina tomo primo, disputatione prima, de Sa-
crament. quæstione sexta, numero nono, censent
idem

idem de omnibus histrionibus, ut none sunt in usu, quos iudicat à Sacra Communione arcendos, ut peccatores publicos, donec artem deserviant.

498 *Licitum est.* Licitum est. Quia histriones ut in Hispania histrionicam artem exercent, in peccato mortali non sunt. Quia per se loquendo, nec turpes fabulas, nec torpiter agunt. Possunt vero per accidens esse in mortali, idque contingit si aliquando certum imminet scandalum. Et quia hi scenici ab Auctoribus non damnantur, & à Principibus permittuntur. Comœdiis viri graues, Ecclesiasticique intersunt. Etiam sequuntur plurima damna ex aliis rebus, quæ publicè fiunt, quæ tamen absque lethali crimine exercentur. Nec tenentur histriones cum graui suo damno ab his occasionibus alieni peccati abstinere. Ita Alphons. de Mendoza in quodlibet. quaestione nona, Scholasti. alique plures asserentes comœdiæ spectaculum esse indifferens, ab eoque solum abstinere esse obligatum cui scandalum infert. Utinam tot non haberent comœdiæ patronos.

499 *Auctoris resolutio.* Quid mihi verius sit, paucis expediam. Histrionia per se non est lethale piaculum. Quia potest honeste exerceri sine ulla scandali occasione. Quando scilicet honestæ puellæ fabulam agunt non inhonestam, neque inhonestè. Vel adolescentes agunt comœdiam, aut tragediam minimè turpem: siue id quasi ex officio exercent, siue eventu aliquo accidentali. Porro si histriones viri, & sceminae agant fabulas turpes, ducant inhonestas choreas, cantent turpia, vestes induant, fuccis vtantur occasione alios ad libidinem prouocandi, in statu mortalis piaculi esse non dubito. Profecto, si honestas honeste comœdias agant, in mortali non existere iudico, nec ideo esse à Sacra Communionem repellendos. Item cum communi Doctorum existimarim non committi ab auditoribus peccatum luxuriæ mortale assentientiam, nisi experti sint probabile periculum in graue piaculum labendi. Si vero illud periculum sint experti, peccant graviter contra castitatem, quoties, cuiusmodi fabulis intersunt. Si quando vero non possunt sine graui damno il-

lis abesse, quia tenentur comitari heroes, aut aliquam sceminam custodire, tunc tenentur oculos claudere, animum diuertere, aliisque auocare. Præterea reor, omnes eos peccare mortaliter, quoties per delectationem vehementem in rebus ipsis turpibus, adfuit comœdiis. Omnes autem proculdubio venialiter delinquant, etiam si in theatra confluant, non propter rerum turpium delectationem, sed ob aliam captam ex carminum suauitatem, fabule artificium, actionum viuacitatem, & alia id genus. Vnde D. Thom. *quest. 168. art. 2.* dixit, non posse licite voluptatem queri, quando capitur ex ludo turpi.

Cæterum, (vt cum Alfonso de Mendoza numero decimo quinto, loquar) iudico histrionum societates minimè esse publicè utilitati necessarias, vt alia crimina vitari possint, vt nonnulli contendunt, & plurimas subesse causas, vt eas Principes, ac Magistratus funditus dissiparent. Nihil enim (vt dixi) utilitatis Reipublicæ, & plurimum spectantibus afferunt nocuenti. Nec est simile de militibus, mercatoribus, telonariis, tabernariis, stabulariis, &c. Nam licet horum status multis sit peccatis accommodatus, & expositus: tamen propter eam utilitatem, quæ inde Reipublicæ resultat, permitti debent. At ex eo quod mimici isti, & scenici homines, ac mulieres permittantur, quænam, quæso, utilitas adest, quænam damna absunt? Quæ stupra, ac turpitudines sequi necessum est ex tam crebro ac familiari conuictu, & contubernio horum scenicorum, in quibus viri, & sceminae perditissime cohabitant, conuersantur, conuescentur? An credi potest, eos caste, & sanctè, candidèque in mediis turpitudinibus victuros? Sed spectatores habenas auditui, & visui licentiosissime laxantes, quoniam modo animum fingere, & continere poterunt à desiderio, amore, delectatione, & aliis illicitis motibus? Certe quam iuste nimis ornatus, & fucatio, cultusque faciei posset interdici, & viris alex: tam iuste, & longè iustius, ac rationabilius comœdiæ eliminari à Republica stabili Principum decreto deberent.